

TILINPÄÄTÖS 2020

Hankasalmen
kunta

Sisällys

Hankasalmen tilinpäätös 2020 tiivistettynä.....	1
1 Toimintakertomus.....	2
1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset.....	2
1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	2
1.2.1 Kunnanjohtajan katsaus.....	2
1.2.2 Hankasalmen kunnan strategia 2018-2021.....	4
1.2.3 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	4
1.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	7
1.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2020.....	11
1.2.6 Kunnan henkilöstö	13
1.2.7 Ympäristöasiat.....	13
1.2.8 Muut ei taloudelliset asiat	14
1.2.9 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	14
1.2.10 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	15
1.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	16
1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	18
1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	18
1.4.2 Toiminnan rahoitus	20
1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset	22
1.6 Kokonaistulot ja –menot	26
1.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous	27
1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	27
1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus	27
1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	27
1.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	27
1.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	28
1.7.6 Konsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	29
1.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	33
1.8.1 Asiaa koskeva sääntely.....	33
1.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely.....	33
1.8.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	33
2 Talousarvion toteutuminen	34
2.1 Seuranta koskeva sääntely.....	34
2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	34
2.2.1 Keskusvaalilautakunta.....	34
2.2.2 Tarkastuslautakunta.....	35
2.2.3 Kunnanhallitus	36
2.2.4 Perusturvalautakunta.....	44
2.2.5 Sivistyslautakunta	59
2.2.6 Ympäristölautakunta.....	81
2.3 Määrärahojen ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	97
2.3.1 Käyttötalouden toteutuminen	97
2.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	98
2.3.3 Investointien toteutuminen	101
2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen	102
2.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	103

3	<i>Tilinpäätöslaskelmat</i>	105
3.1	Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet.....	105
3.2	Kunnan tuloslaskelma	106
3.3	Kunnan rahoituslaskelma	107
3.4	Kunnan tase	108
3.5	Konsernin tuloslaskelma.....	110
3.6	Konsernin rahoituslaskelma	111
3.7	Konsernin tase	112
4	<i>Tilinpäätöksen liitetiedot</i>	114
4.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	114
4.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	115
4.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	117
4.4	Tasetta koskevat liitetiedot	119
4.5	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	123
4.6	Henkilöstöä koskevat liitetiedot	125
5	<i>Eriytetyt tilinpäätökset</i>	126
5.1	Vesihuoltolaitos-taseyksikön tilinpäätös	126
5.2	Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot	129
6	<i>Konsernin tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot</i>	131
6.1	Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	131
6.2	Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	132
6.3	Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	133
6.4	Kiinteistö Oy Vuokrahanka	134
7	<i>Tilinpäätöksen allekirjoitus</i>	135
8	<i>Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista</i>	136

Hankasalmen tilinpäätös 2020 tiivistettynä

TALOUS

Alun perin talousarvio vuodelle 2020 laadittiin 100.000 euroa ylijäämäiseksi. Vuoden kuluessa valtuusto päätti kolme eri kertaa talousarviomuutoksista, joilla oli vaikutusta vuositulokseen. 13.5.2020 tehtiin muutokset, jotka kasvattivat ylijäämää n. 280 000 euroa (*mm. metsämaan myynti*). 26.10.2020 kasvatettiin poistojen määrää 979 000 euroa (*mm. kirkonkylän vanhan koulun alaskirjaus, joka aikaistui vuodesta 2021*). Ja 14.12.2020 valtuusto kasvatti valtionosuuksien määrää 1 789 000 euroa (*koronakorotukset ja harkinnanvarainen*) ja pienensi verotuloennustetta 322 000 euroa (*kuntaliiton ennuste*). Vuoden 2020 tulos olisi valtuustossa tehtyjen muutosten jälkeen ollut 849 000 euroa ylijäämäinen. Verotulojen ennakoitua parempi toteuma ja vastuualueiden ennakoitua pienempi toimintakate johti 2.436.221,43 euroa ylijäämäväliseen tulokseen, jolla katetaan taseeseen kertynyt alijäämä. Taseen ylijäämä on nyt yhteensä 86.177,77 euroa.

TOIMINTATUOTOT

Vuoden 2020 ulkoiset toimintatuotot olivat 5 572 664 euroa, kun ne 2019 olivat n. 5 265 000 euroa. Toimintatuotot kasvoivat edellisestä vuodesta noin 300 000 eurolla, eli 5,8 %:lla. Eroa edelliseen vuoteen selittää metsämaan myyntitulojen kohdentuminen vuoteen 2020. Vuoden 2020 talousarvioon verrattuna toimintatuotot kasvoivat 274 714 euroa.

TOIMINTAKULUT

Vuoden 2020 ulkoiset toimintakulut olivat 37,3 miljoonaa euroa, kun ne vuonna 2019 olivat 39,1 miljoonaa euroa. Toimintakulut pienenevät edellisestä vuodesta noin 1 868 000 eurolla eli 4,8 %:lla. Vuoden 2020 talousarvioon nähden toimintakulut pienenevät 892700 eurolla. Selittäviä tekijöitä toimintakulujen poikkeamalle ovat kunnan helmikuussa 2020 päätetyt yt-neuvottelut, kunnan elokuussa hyväksytyt talouden tasapainotusohjelma sekä vastuualueiden omat talouden tasapainoja kohentavat toimenpiteet, joita avataan tässä tilinpäätöksessä. Korona aiheutti sekä lisäkuluja että lisämenoja, eikä ole selittävä tekijä toimintamenojen pienemmiselle.

VEROTULOT

Verotulot olivat 15,4 miljoonaa, eli käytännössä lopulta vuoden 2019 tasolla. Talousarvioon verrattuna verotulot pienenevät 150 000 euroa. Verotulovajausta selittää koronan vaikutukset sekä se, että osa vuoden 2020 kiinteistöveroista tuloutuu vasta vuonna 2021. Kuntien osuutta yhteisöverotuotosta korotettiin koronan vuoksi keväällä 2020 ja sen johdosta korona-viruksen vaikutus verotuloihin loiveni merkittävästi.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet olivat kaikkiaan 20,6 miljoonaa euroa. Valtionosuudet kasvoivat vuodesta 2019 11,4 %, eli 2,1 miljoonaa euroa. Joulukuussa 2019 päätettyyn talousarvioon vuodelle 2020 verrattuna valtionosuudet kasvoivat 1,9 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien kasvua talousarvioon verrattuna selittää ennen kaikkea koronan vuoksi valtion lisätalousarvioissa kunnille kohdennetut valtionosuuksien korotukset (n. 1,2 miljoonaa euroa Hankasalmen osalta) sekä kunnan samaa harkinnanvarainen valtionosuus (670 000 euroa).

INVESTOINNIT

Investoinnit olivat yhteensä 1,68 miljoonaa euroa, kun talousarviossa oli varauduttu 2 miljoonan nettoinvestointeihin. Vuonna 2020 merkittävimmät kunnan omat investointihankkeet olivat kirkonkylän ja asemankylän välinen kevyen liikenteen väylä, perhekeskuksen muutostyöt ja Kuuhankaveden koulun kalustaminen. Kuntaan valmistui leasingrahoituksella uusi koulukeskus ja päiväkotito.

LAINAKANTA

Kunnan lainakanta pieneni 13,189 miljoonasta eurosta 6,258 miljoonaan vuoden 2020 aikana. Toteutunut kiinteistökauppa Attendon kanssa sekä ylijäämäinen tulos johtivat siihen, että lyhytaikaisen lainan määrä oli vuoden lopussa alle miljoona euroa. Lainaa asukasta kohti oli vuoden lopussa 1 309,20 euroa, kun vuoden 2019 lopussa määrä oli 2 705 euroa. Leasingvastuita on lisäksi 3 380 euroa/kuntalainen.

1 Toimintakertomus

1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tulokellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista. (KPL 3:1a §)

Kuntalain 115 § mukaisesti kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa annetaan myös tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä.

Toimintakertomuksessa kunnanhallitus tekee esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä. Kattamattoman alijäämän osalta kuvataan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Toimintakertomuksessa kuvataan millaisia toimintaperiaatteita kunta noudattaa huolehtiessaan edellä luetelluista asioista, toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset sekä kuvaus riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa. Lisäksi annetaan selostus siitä, miten kunta hallitsee näitä riskejä. (KPL 3a:2 §)

1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.2.1 Kunnanjohtajan katsaus

Hankasalmen kunnan tilinpäätös on vahvasti ylijäämäinen vuonna 2020 ja taseessa ollut kattamaton

alijäämä tulee siten katetuksi. 2 436 221,43 euron ylijäämä aiheutuu monesta eri syystä. Huomattavaa on, että tuo ylijäämä syntyi, vaikka kirkonkylän vanhan koulun alaskirjaus taseesta jo vuonna 2020 aiheutti tilinpäätösvuoteen ennakoimattoman 1,1 miljoonaa euron kertaluonteisen tulosta heikentävän menon.

Vuosi 2020 oli monella tapaa poikkeuksellinen kunnassa. Vuoden alussa veimme loppuun koko henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, osana kunnan talouden tasapainotusohjelmaa. Niiden kautta saavutimme tavoitteeksi asetetun noin miljoonan euron henkilöstösäästön vuoden 2022 tasolla. Vuodelle 2020 säästöjä syntyi jo noin 200 000 euron edestä ja 2021 vuodelle arvio on 900 000 euroa ja yli 20 henkilötyövuoden vähenemä.

YT-neuvottelujen jälkeen oli tarkoitus heti viimeistellä talouden tasapainotusohjelma muiltakin osin loppuun, mutta koronapandemian keskellä ohjelma valmistui elokuussa. Iso osa tasapainotusohjelman muista noin 500 000 euron toimenpiteistä kuin henkilöstösäästöistä vietiin kuitenkin osittain käytäntöön jo vuoden 2020 puolella. Eli vain ohjelman kirjoitustyö venyi.

Tasapainotusohjelman laadinta ja vastualueiden vahva sitoutuminen talouden tasapainoon saattamisessa näkyy käyttötalousmenojen selkeässä pienentymisestä vuoteen 2019 verraten. Realistinen ja osin toteutettu tasapainotusohjelma johtui myös siihen, että saimme valtiolta harkinnanvaraista valtionosuutta tasapainotustamme tukemaan 670 000 euroa loppusyksystä 2020 ja se osaltaan mahdollisti sen, että taseessa ollut alijäämä tulee tässä tilinpäätöksessä katetuksi.

Talouden tasapainotusohjelmassa päätavoite oli saada ohjelman toimenpiteillä käyttötalous tasapainoon ja alijäämän kattamiseksi oli linjattu keinoksi sähköomaisuuden osittainen myynti. Kunnanjohtajalla on valtuuston valtuutus selvittää mahdollisuutta Suur-Savon Sähkön osakkeiden myynnin suhteen, mutta prosessi on siirtynyt Mikkelin kaupungin sähköomaisuusratkaisujen vuoksi vuoden 2021 puolelle. Kunta on edelleen asiassa aktiivinen, mutta nyt ratkaisulla vahvistettaisiin kunnan tasetta – alijäämän kattamiseen ei toimenpidettä tarvita vuoden 2020 tilinpäätöksen jälkeen.

Vuoden 2020 tilinpäätöksen kohdalla on huomioitava

se, että tilinpäätösvuoden kaltaiset valtionosuudet ovat koronatukien ja harkinnanvaraisen valtionosuuden vuoksi kertaluonteisia. Talouden tasapainossa pitäminen edellyttää yhä toimenpiteitä.

Julkisen talouden jonkin suuruinen sopeutus on tulevaisuudessa pandemiatilanteen vuoksi väistämätön ja se synkentää käyttötalouden näkymiä – tämän poikkeuksellisen vuoden 2020 jälkeen. Epävarmuutta tuo myös se, että edelleen on epäselvää, milloin koronapandemian poikkeustoimista voidaan luopua osittain tai kokonaan. Siksi on todella hyvä, että vuodelta 2020 pystyttiin hyvällä palvelutuotanto säilyttäen tekemään erittäin vahva tulos.

Tilinpäätöksessä 2019 todettiin, että käyttötalouden suhteen huomio on kiinnitettävä erityisesti perusturvalautakuntaan ja vanhuspalveluihin. Vuonna 2020 perusturvassa vanhuspalvelujen kulunousu saatiin aisoihin, sosiaalipalvelujen puolella tuli useammastakin syystä kustannussäästöjä ja erikoissairaanhoidon kulut laskivat. Näin ollen koronan aiheuttamat lisäkulutkaan eivät johtaneet määrärahaylitykseen koko lautakunnan tasolla.

Sivistystoimessa koronan vuoksi syntyi säästöjä osassa toiminnoista ja toisaalta syyslukukaudelle saatiin koronahankerahoitusta tiettyihin toimintoihin. Nämä yhdistyneenä tarkkaan talouden pitoon johtavat selkeään positiiviseen tulokseen sivistyksessä ja kunnanhallituksen ja ympäristötoimen vastuualueilla toimintakate myös alittuu, niin toimintamenot alittuvat talousarvioon nähden 900 000 euroa, vaikka talousarviossa annettiin vastuualueille tiukka raami.

Kunnan käyttötaloustuottojen, verotulojen ja valtionosuuksien kautta muodostuva rahoituspohja, kun siitä vähennetään koronalisät valtionosuuksissa (lähes 1,2 miljoonaa) ja harkinnanvarainen valtionosuus (670 000) olisi kattanut kunnan vuoden 2020 käyttötalouden menot. Talouden tasapainotusohjelma siis etenee hyvin, mutta sen noudattaminen on tärkeää ja YT-neuvottelujen viimeisten toimenpiteiden loppuun saattaminen myös. Mahdollisuus saavuttaa käyttötalouden tasapaino kunnassa on siis hyvä.

Kunnan lainakanta keveni vuonna 2020 selkeästi, kun Päiväranta-terveyskeskus kauppa Attendon kanssa toteutui, investointien kokonaismäärä oli aiempia vuosia maltillisempi ja ylijäämäinen tulos saavutettiin. Kuntakenttään nähden erittäin maltillinen vieraan pääoman tosiasiallinen määrä kasvoi kuitenkin vuonna 2020 huomattavasti koulukeskushankkeen myötä.

Vaikka koulun leasingrahoitus ei lainakannassa näy, niin se tulee ottaa huomioon jatkossa osana vieraan pääoman määrää sekä korkoriskiä. Tilanteen hallinnan kannalta terveyskeskus-palvelutalo ratkaisu kirkonkylässä yhdessä Attendon kanssa oli välttämätön – sen käytännössä mahdollisti uuden terveyskeskuksen ja palvelutalon syntyminen kuntaan.

Konsernitasolla Keski-Suomen uusi keskussairaala luo suuria haasteita kaikkien Keski-Suomen kuntien taloudelle, koska se lähtökohtaisesti aiheuttaa vuosittain noin 4,5 %:n kulujen nousun erikoissairaanhoidossa, jos sairaanhoitopiirin taloussuunnitelman mukaan edettäisiin. Huolestuttavaa on se, että vuoden 2020 kuluessa selvisi, että hankkeen kustannusarvio kasvoi yli 10 %, eli käytännössä noin 50 miljoonaa euroa. Kuntien on kyettävä ohjaamaan sairaanhoitopiiriä löytämään uuden sairaalan toiminnan kautta sellaisia tehostamistoimia, joilla kustannuskehitys pysyy hallittavana.

Kunnan palvelutuotanto vuonna 2020 toteutui koronankin keskellä hyvin, mutta koronasta aiheutuen ei voi kirjoittaa, että suunnitellusti. Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kuitenkin pääsääntöisesti.

Vuosi 2020 oli merkittävien investointien loppuun saattamisen aikaa. Uusi koulukeskus-päiväkoti valmistui kirkonkylään, aseman ja kirkonkylän välille rakentui valmiiksi kevyen liikenteen väylä, Metsätähden korjaustoimenpiteet valmistuivat, Perhekeskukselle luotiin tilat monnarille, useiden rakennusten salaojitusongelmia korjattiin. Attendo sai valmiiksi uuden terveyskeskuksen, jonka kunta vuokrasi terveystoimen käyttöön – ja Attendon uuden palvelutalo valmistui vuoden 2020 aikana muuttoa vaille valmiiksi.

Tulevaisuutta luotiin siis hienoilla hankkeilla kuntaan – talouden kannalta kestäväällä tavalla. Etenkin kun vielä kolmannen sektorimme upeat projektit esimerkiksi Hallan tuvan peruskorjauksen, Hääninmäen näkötornin, Kovalanmäen moottoriradan toimitilarakennuksen ja raviradan valjastusrakennuksen muodossa valmistuivat vuoden 2020 kuluessa.

Koronatoimenpiteet hoidettiin myös mallikkaasti. Koulujen etäopetus saatiin sivistystoimessa keväällä hienosti haltuun, mutta hyvä oli se, että syksyllä lapset ja nuoret kyettiin pitämään kaikki lähiopetuksessa toista astetta myöten. Yksinyrittäjätuet hallinnoitiin kunnan omana työnä. Pandemiahallintaan luotiin toimivat mallit niin johtoryhmä- kuin hallitustyöskentelyssä.

Tiettyjä palveluja jouduttiin rajaamaan ja työskentelytapoja muuttamaan ja suojautumista vahvistamaan. Suurin huoli kunnassa tulevaisuuden kannalta on laskeva väestön määrä, jonka lasku johtuu ennen kaikkea syntyneiden matalasta tasosta. Kaupungistuminen ja syntyvyyden lasku ovat koko Suomessa ja jopa koko Euroopassa vaikuttavia trendejä, joita on vaikea kokonaisuudessaan kääntää toiseen suuntaan – ainakaan nopeasti – mutta niihin on pyrittävä omilla toimilla kuitenkin vaikuttamaan kunnan kannalta positiivisesti.

Toisaalta kunnassa on sitten sopeutettava palveluja ja toimintoja kuntalaisten määrään ja seurattava menokehitystä entistä enemmän euroa/kuntalainen vertailulla, kuin vertailuilla edellisiin vuosiin. Rahoitusohjamme muodostuu käytännössä euroista kuntalaista kohden, koska olemme verotulotasauskunta – näin ollen myös käyttötalouksellamme on huomioitava nimena kuntalaisten määrä.

Työllisyyden kehittymiseen kunnassa vaikutti tietysti koronapandemia, mutta vielä 2020 sen vaikutus työttömyyden kasvuun oli jopa yllättävän pieni. Uhkakuvia se kuitenkin tulevaisuuteen työllisyyden kohdallakin aiheuttaa. Yrittäjämme kunnassa taistelivat koronavuoden 2020 läpi siten, että toiminnan lopettamisia ei juurikaan nähty. Pandemia tilanteen pitkittymisen johtaa kuitenkin väistämättä uusiin haasteisiin monella toimialalla. Keinoja tukea yrityksiämme haasteellisessa tilanteessa on innovatiivisesti pohdittava.

Koronasta huolimatta Hankasalmi on vuoden 2020 tilinpäätöksessä entistä elinvoimaisempi kunta. Kunta, jonka taloutta on laitettu tasapainoon – samalla kuitenkin kunnan elinympäristöä kohentaen ja tulevaisuutta vahvasti luoden.

1.2.2 Hankasalmen kunnan strategia 2018-2021

Hankasalmen kunnan strategia 2018-2021

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua, kasvaa, kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä, yrittää ja harrastaa.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Vastuullinen, osallistava ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi vastuullisena omistajana

Luovumme turhasta sekä tasapainotamme taloutta harmitulla omaisuuden myynnillä – jäljelle jäävän omaisuuden kohdalla keskitymme sen vastuulliseen hoitoon

4. Voimaannuttava Hankasalmi

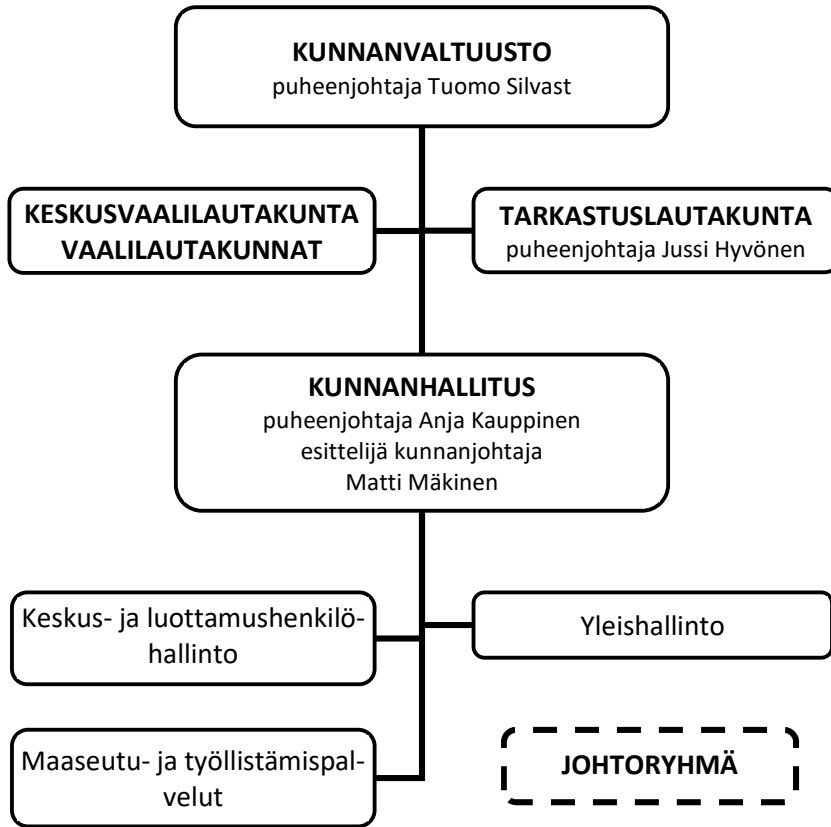
Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista. Seuraavalle valtuustokaudelle strategia päivitetään kokonaisuudessaan.

1.2.3 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vuoden 2020 kuluessa kunnan hallinnon viranomaisjohdon ja luottamushenkilöjohdon puolella tapahtui tarkastuslautakunnassa yksi muutos. Seuraavassa kokonaisuudessaan esitellään kunnanvaltuusto ja sen valitsevat toimielimet.

Kunnan hallinto-organisaatio

<p>PERUSTURVALAUTAKUNTA</p> <p>puheenjohtaja Kari Häkkinen</p> <p>esittelijä palvelujohtaja Tiina Koponen</p> <ul style="list-style-type: none"> - sosiaalipalvelut - kotihoito ja vanhustyö - terveyspalvelut 	<p>SIVISTYSLAUTAKUNTA</p> <p>puheenjohtaja Mirja Riipinen</p> <p>esittelijä sivistystoimenjohtaja Eila Laulajainen-Malkki</p> <ul style="list-style-type: none"> - peruskoulut - lukio - kansalaisopisto - kulttuuripalvelut - kirjasto - liikuntapalvelut - nuorisopalvelut - päivähoito 	<p>YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA</p> <p>puheenjohtaja Arto Rämö</p> <p>esittelijä kiinteistöjohtaja Hannu Lampinen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ympäristöpalvelut - talon palvelut - konsernin kiinteistöhallinto - infrapalvelut 	<p>RAKENNUS- JA VALVONTA-LAUTAKUNTA</p> <p>puheenjohtaja Sanna Hänninen</p> <p>esittelijä tekninen päällikkö Tiina Pellinen</p> <p>Viranomaistehtävät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rakennusvalvonta - ympäristön-suojelu - maa-aineslaki - yksityistieläki
--	--	--	--

Luottamushenkilöt

Puheenjohtaja	Tuomo Silvast	KESK
1. varapuheenjohtaja	Esko Repo	SDP
2. varapuheenjohtaja	Veli-Matti Saarinen	KOK
jäsenet	Tapio Hult	VAS
	Jussi Hyvönen	SDP
	Mervi Hyvönen	KESK
	Pekka Häkkinen	SDP
	Sanna Hänninen	KESK
	Kari Häkkinen	VAS
	Leena Jäntti	KESK
	Maria Kaatrasalo	KD
	Ossi Karjalainen	PS
	Anja Kauppinen	KESK
	Ari Korhonen	KESK
	Marja-Leena Kytölä	VAS
	Kirsi Laitinen	KESK
	Elisa Lamberg	KESK
	Ari Leinonen	PS
	Antero Manninen	KESK
	Matti Okker	PS
	Marjo Pihlaja	VIHR
	Esko Pöyhönen	KESK
	Mirja Riipinen	KESK
	Arto Rämö	KESK
	Laura Valkonen	SDP
	Marjatta Tynkkynen	KESK
	Irma Vuorimaa	VAS

Kunnanhallitus

Puheenjohtaja	Anja Kauppinen	KESK
1. varapuheenjohtaja	Marja-Leena Kytölä	VAS
2. varapuheenjohtaja	Ari Korhonen	KESK
jäsenet	Pekka Häkkinen	SDP
	Leena Jäntti	KESK
	Elisa Lamberg	KESK
	Markku Manninen	PS
	Marjo Pihlaja	VIHR
	Esko Pöyhönen	KESK

Keskusvaalilautakunta

Puheenjohtaja	Tiina Kallioniemi
varapuheenjohtaja	Pekka Petrilä
jäsenet	Mira Heinonen
	Pasi Roiko-Jokela
	Seija Makkonen

Tarkastuslautakunta

Puheenjohtaja	Jussi Hyvönen
varapuheenjohtaja	Marjatta Tynkkynen
jäsenet	Hellevi Halttunen
	Vesa-Pekka Suominen
	Anne Sundell 13.5.saakka
	Seija Makkonen 14.5. alk.
	Hannu Hyyryläinen

Perusturvalautakunta

Puheenjohtaja	Kari Häkkinen
varapuheenjohtaja	Riikka Korhonen
jäsenet	Pekka Rossi
	Maiju Kauppinen
	Kimmo Jäppinen
	Mari Mäkelä
	Arto Gustafsson
	Laura Valkonen
	Anne Mellin

Sivistyslautakunta

Puheenjohtaja	Mirja Riipinen
varapuheenjohtaja	Irma Vuorimaa
jäsenet	Erkki Jormakka
	Kirsi Laitinen
	Reino Ylönen
	Maria Kaatrasalo
	Kari Häkkinen
	Hannele Viinikainen
	Ossi Karjalainen

Ympäristölautakunta

Puheenjohtaja	Arto Rämö
varapuheenjohtaja	Sanna Hänninen
jäsenet	Jukka Hänninen
	Sirkka Makkonen
	Varpu Pöyhönen
	Lena Paju
	Tuomo Pihlaja
	Markku Kovanen
	Ari Leinonen

Rakennus- ja valvontalautakunta

Puheenjohtaja	Sanna Hänninen
varapuheenjohtaja	Matti Okker
jäsenet	Arto Rämö
	Mervi Hyvönen
	Markku Häkkinen
	Pasi Kuokka
	Minna Pynnönen

1.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kansantalouden kehitys

Valtiovarainministeriön joulukuun taloudellisen katsauksen mukaan talouden selvä toipuminen covid-19-epidemista siirtyy vuoden 2021 puolelle. Kotimaassa palveluiden kysyntä pysyy edelleen heikkona. Vienti ja teollisuustuotanto kärsivät globaalin pandemian jatkumisesta ja voivat kääntyä kasvuun vasta vuoden 2021 puolella.

Bruttokansantuotteen arvioitiin supistuvan 3,3 % v. 2020 ja sen jälkeen kasvavan 2,5 % v. 2021. Tämä VM:n ennuste perustui oletukselle, että covid-19-epidemiaan liittyvien tautitapausten ilmaantuvuus painetaan voimakkailla rajoituksilla matalalle tasolle vuodenvaihteen aikana. Kun ilmaantuvuus on kääntynyt uudestaan nousuun, niin rajoituksia on jouduttu uudelleen kiristämään nyt maaliskuussa 2021. Tämä luo taloudenpitäjille epävarmuutta, mikä heikentää talouden palautumista ennakoidusti vuoden 2021 keväällä. Ja luo uhkakuvia jopa syksyyn.

Rokotteiden käyttöönotto kevään aikana parantaa taloudenpitäjien uskoa tulevaisuuteen ja vähitellen kääntää yhteiskunnan kohti normaaleja aikoja. Talouden toipumien alkaa pandemiaan liittyvän epävarmuuden hälventyessä vuoden 2021 kuluessa. Vuoden 2021 loppua kohden kiihtyvä kasvu nostaa myös vuoden 2022 talouskasvua.

BKT:n arvioidaan kasvavan 2,0 % v. 2022 ja 1,4 % v. 2023. Keskipitkällä aikavälillä kasvu hidastuu, kun työpanoksen kasvu hidastuu. Kuitenkin vajaan 1½ prosentin vauhdissa pysyvä kasvu on potentiaalisen tuotannon kasvuvauhtia nopeampaa. Julkisen talouden alijäämä pysyy suurena v. 2021, kun ainakin kesään saakka jatkuva epidemian hoito ja sen vaikutuksia lieventävät tukitoimet pitävät julkiset menot korkealla tasolla. Tilanteen normalisoituessa alijäämä pienenee asteittain tulevina vuosina. Tulojen ja menojen välinen epätasapaino pysyy kuitenkin niin suurena, että julkisen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen näyttää jatkavan kasvuaan koko 2020-luvun alkupuoliskon ajan. (Lähde tässä VM)

Kuntatalouden kehitys

Valtiovarainministeriön syksyn 2020 kuntatalousohjelman oletuksena oli vielä syksyllä, että koronatilanne pysyy Suomessa hallinnassa, eikä uusia sulkutoimenpiteitä tule. Nyt kun sellaisiakin kuitenkin on jouduttu

säätämään, niin on selvää, että koronan aiheuttamia talousvaikutuksia kanavoituu kuntatalouteen myös ainakin vuonna 2021.

Kuntatalouden tuloksen ennustetaan olevan vuonna 2021 lähellä tasapainoa. Vuoden 2021 jälkeen valtion koronavirustilanteeseen liittyvät tukitoimet poistuvat ja toiminnan ja investointien rahavirta jää kehyskauden lopussa runsaat 2 miljardia euroa negatiiviseksi. Siksi myös kuntatalouden lainakanta jatkaa ripeää kasvuaan. Talouden sopeutus paine on lähivuosina suuri kaikissa kuntakokoryhmissä. Vuosina 2021–2022 toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän kaikissa kuntakokoryhmissä valtion tukitoimien pienentyessä. Heikkenevä toiminnan ja investointien rahavirta näkyy kuntien lainakannoissa sekä kasvavana paineena nostaa kunnallisveroprosentteja. Myös negatiivisen vuosikatteen ja alijäämäisten kuntien lukumäärän arvioidaan kasvavan lähivuosina.

Kuntatalouden näkökulmasta koronakriisistä ollaan siirtymässä akuutin kriisin jälkeiseen aikaan. Jatkossa vaikutukset riippuvat monilta osin paitsi koronavirus-tapauksien määrästä eri alueilla, myös mahdollisista uusista rajoitustoimista sekä kansainvälisen talouden kehityksestä. Voidaan arvioida, että koronapandemian alueelliset vaikutukset vaihtelevat myös tulevina vuosina merkittävästi. Siten tarve kuntasektorin kestävyttä parantaviin rakenteellisiin uudistuksiin korostuu entisestään. Niiden lisäksi kuntatalouden vakauden turvaaminen edellyttää myös kuntien omia tuotavuus- ja sopeutustoimia.

Vuoden 2020 kuntatalouden tulos ja rahoitusasema muodostuivat selvästi kevään 2020 VM:n kuntatalousohjelmassa esitettyä vahvemmaksi. Vahvistumisen taustalla ovat ennen kaikkea hallituksen kuntataloutta vahvistavat tukitoimenpiteet (valtionosuuksien kasvat). Myös verotulojen kehitys on ollut keväällä ennustettua parempaa. Tukitoimien ansiosta kuntatalous vahvistuu selvästi poikkeuksellisen heikkoon vuoteen 2019 verrattuna.

Valtio turvaa peruspalvelujen järjestämistä jatkamalla kuntatalouden tukitoimia vuonna 2021.

Peruspalvelujen kehittämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Kuntien uusiin tai laajeneviin tehtäviin on luvattu osoittaa täysimääräinen rahoitus, jolloin uudistusten toteuttaminen ei heikentäisi kuntataloutta. Tulevat vuodet näyttävät pystyvän valtio tästä lupauksestaan kiinnittämään. (Lähde VM:n kuntatalousohjelma)

Toimintaympäristön kehitys

Väestö

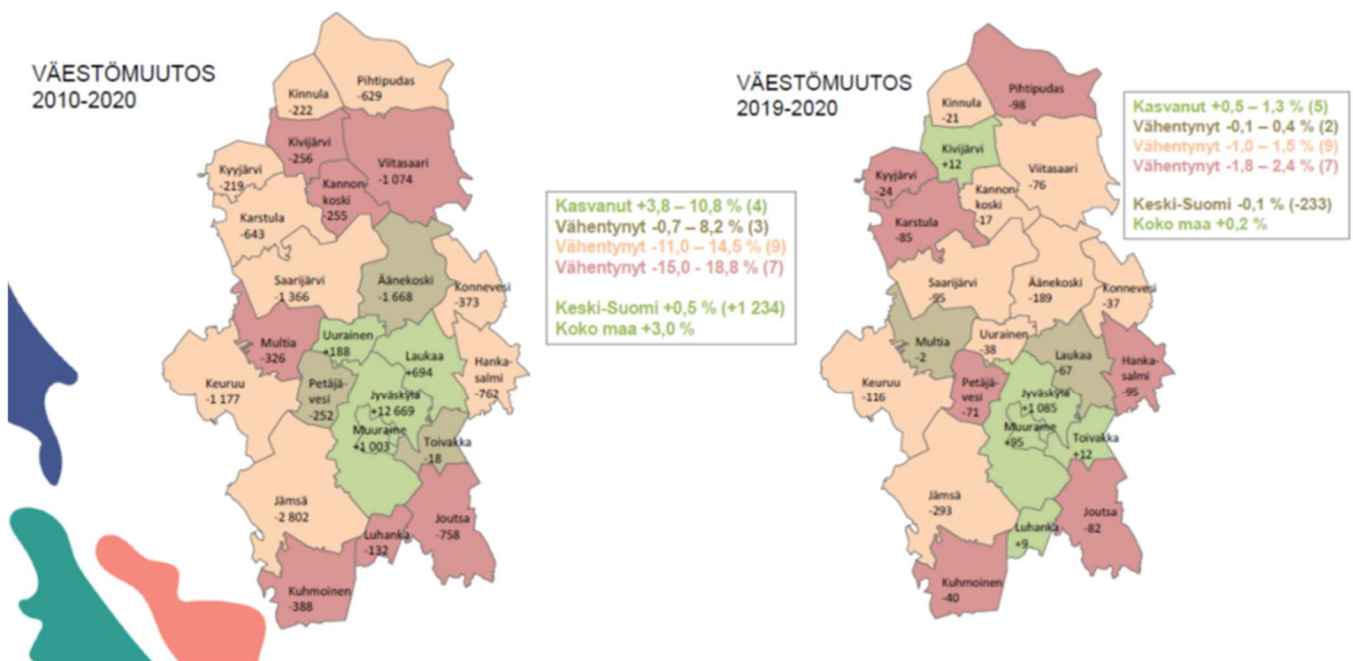
Vuosina 2010-2020 Keski-Suomen väestömäärä lisääntyi noin 1 234 henkilöllä (0,5 %). Väestön määrä on kuitenkin kasvanut erityisesti vain Jyväskylän seudulla. Jyväskylän keskusta-alueen lisäksi väestö on kasvanut Laukaassa, Muuramessa ja Uuraisilla. Vuonna 2020 väestö kasvoi Jyväskylän ja Muuramen ohella vain Toivakassa, Kivijärvellä ja Luhangassa muutamilla henkilöillä. Viimeisten vuosien aikana Jyväskylän kaupunkiseudun ulkopuolella mm. Keuruun, Saarijärven ja

Jämsän kaupunkialueet ovat sen sijaan menettäneet väestöään. Ennusteiden mukaan väestön kasvu keskittyy jatkossakin Jyväskylän seudulle ja vielä entistä voimakkaammin ja selvemmin.

Kolmen edeltävän vuoden tapaan Keski-Suomen väestömäärä väheni vuonna 2020. Vuonna 2020 väestömäärä väheni 233 henkilöllä. Väestömäärän vähene-
misen taustalla on väestökasvun hiipuminen syntyvyyden alenemisen myötä, 2010-luvulla syntyvyys Keski-Suomessa on pienentynyt noin 30 %. Syntyvyyden lasku kuitenkin pysähtyi vuonna 2020.

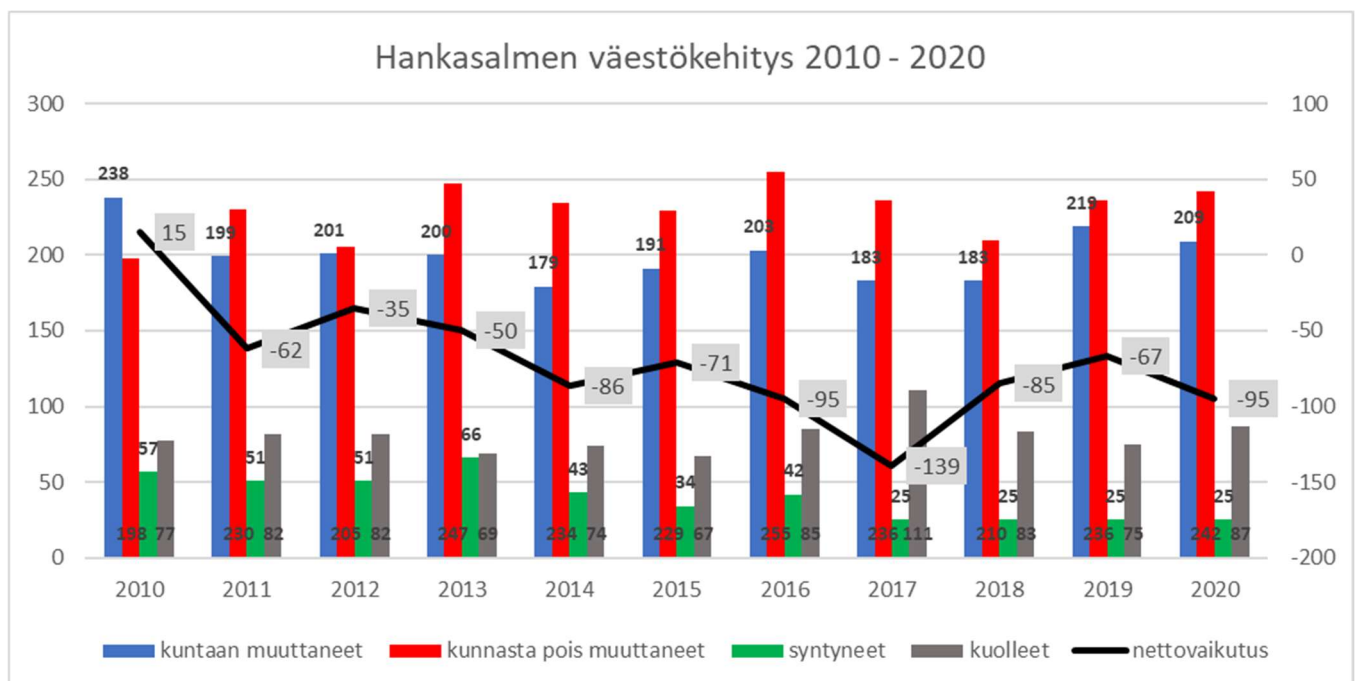
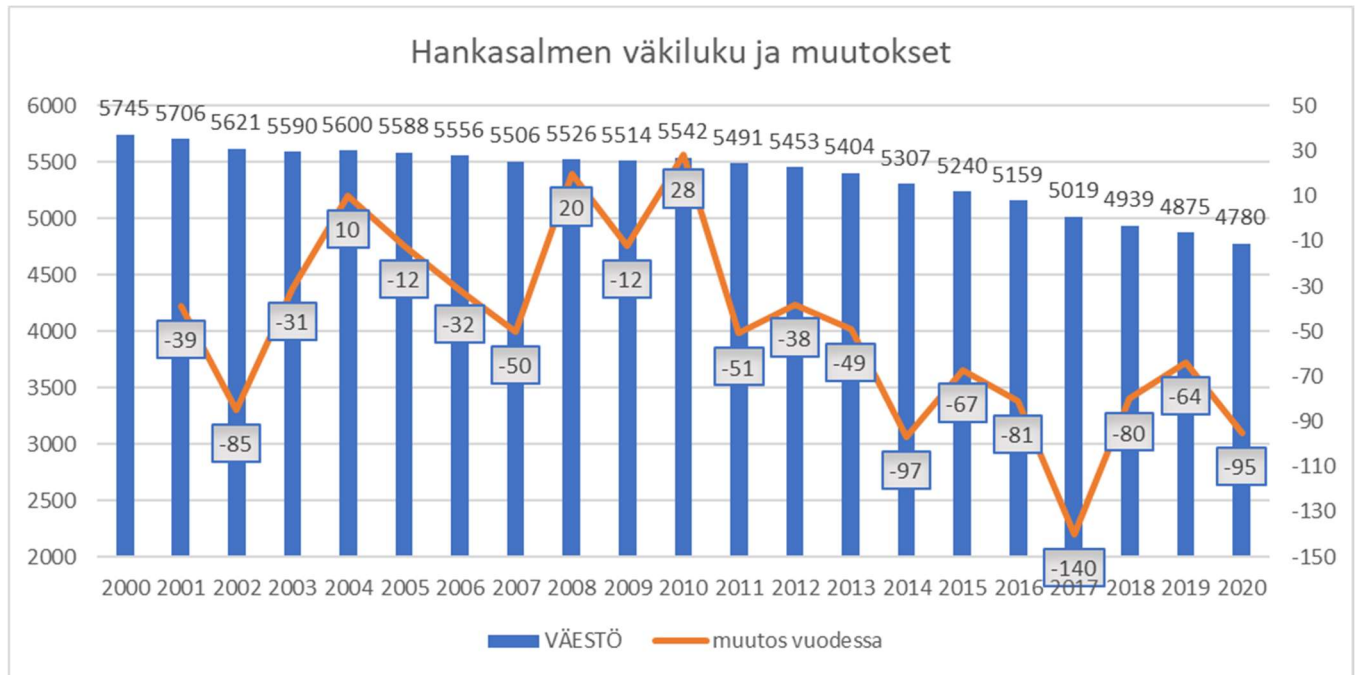
Väestömäärän pitkän ja lyhyen aikavälin muutos

Lähde: Keski-Suomen Liitto

Hankasalmen osalta vuosi 2010 on ollut viimeisin vuosi, jolloin väkiluku on kasvanut. Kuntien välinen muuttoliike on ollut koko 2010-luvun Hankasalmen osalta tappiollista. Positiivista on kuitenkin ollut vuosien 2018 -2020 vuosien osalta se, että muuttotappio on hieman pienentynyt heikoimmista vuosista.

Syntyvyys on muutamaa vuotta lukuun ottamatta laskenut koko 2010-luvun ajan. Nyt lähivuosina 2017-2020 syntyvyyden taso näyttäisi kuitenkin vakiintuneen matalalle 25 syntyneen tasolle jopa yllättävän vakiintuneesti. (alla olevissa taulukoissa vuonna 2020 otettu myös maahanmuutto muuttoliikkeessä huomioon)

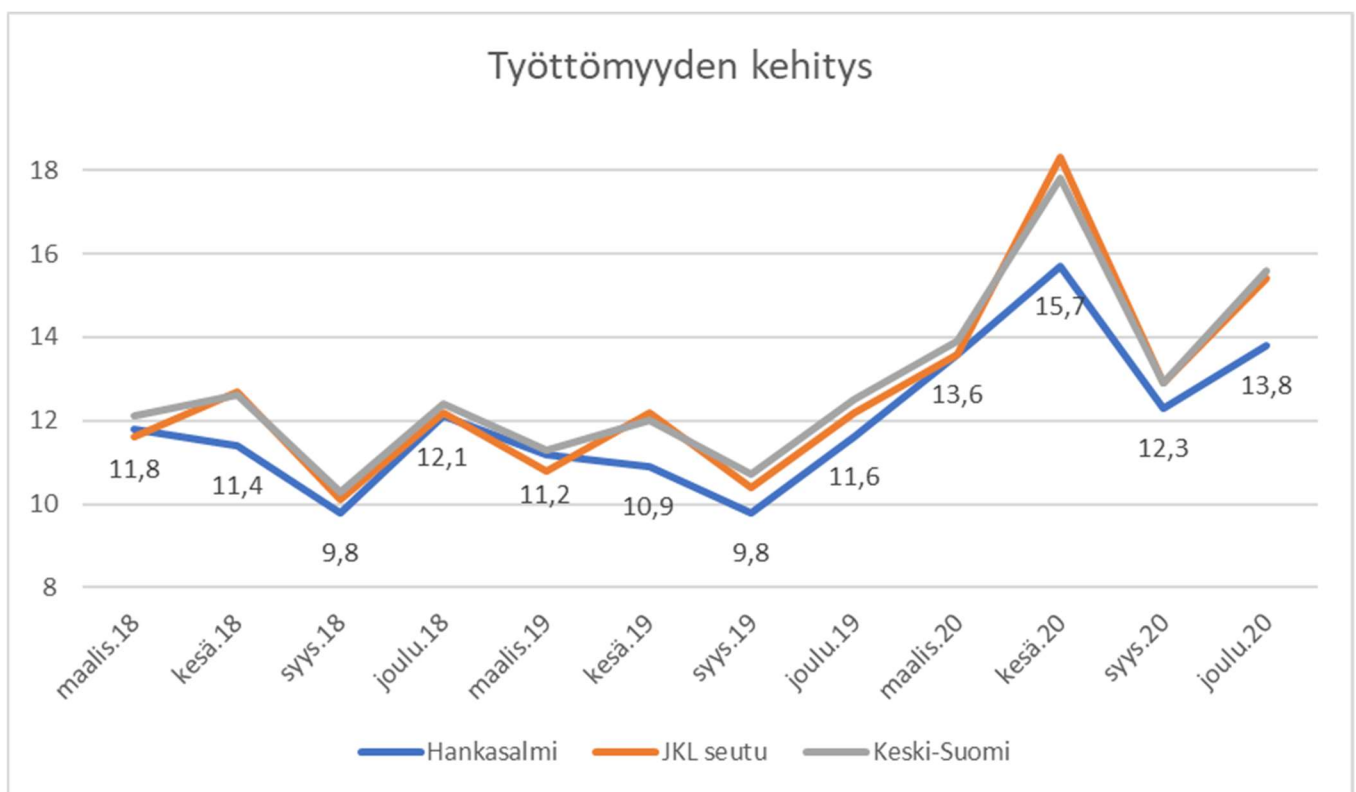

Työllisyys

Työllisyysasteella on merkittäviä vaikutuksia verotulojen kertymään. Työllisyyden näkymät koko Keski-Suomessa olivat pitkään erittäin huolestuttavat. Vuoden 2016 kuluessa tilanne maakunnassa koheni ja vuonna 2017 niin Hankasalmella kuin Keski-Suomessa työllisyysaste parani selvästi. Positiivinen kehitys jatkui myös vuonna 2018 ja vuonna 2019 Keski-Suomen työllisyysaste oli 70,0 % koko maan työllisyysasteen ollessa 72,6 %.

Työttömyyden kohdalla on muistettava, että kunnan vastuita työmarkkinamenoista on kasvatettu ja

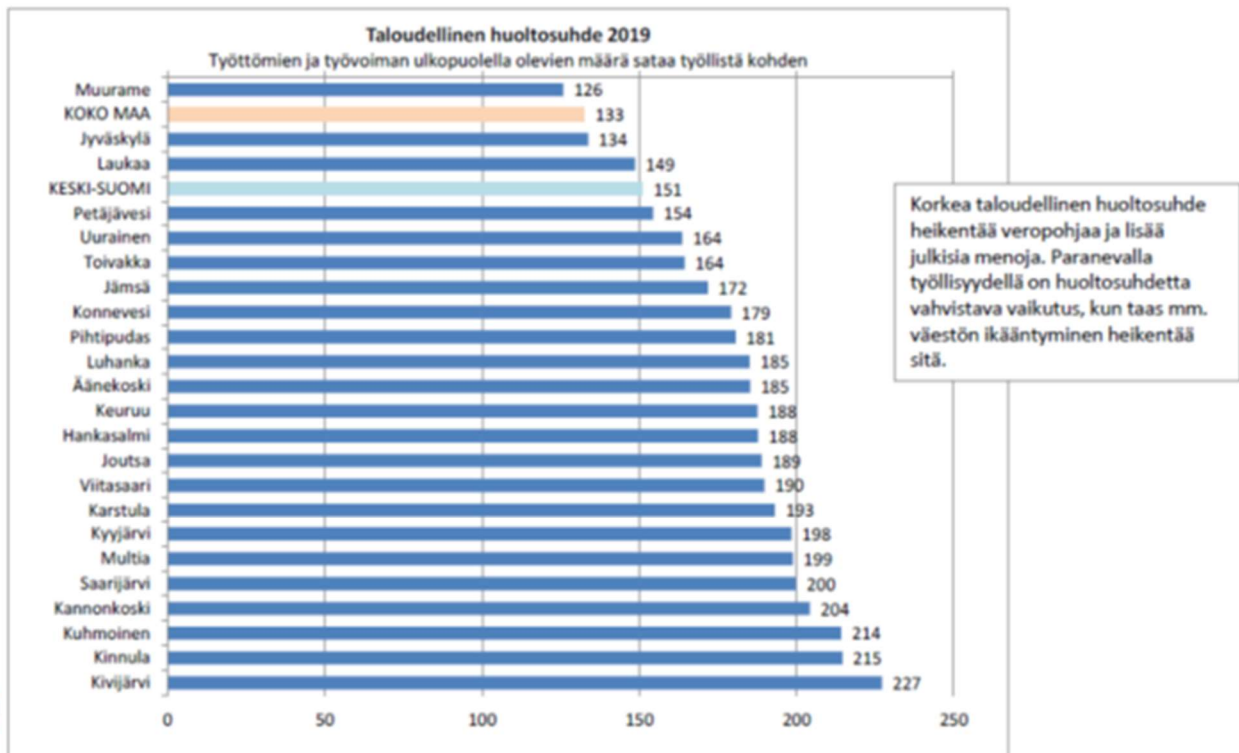
tukityöllistämisen ehtoja kiristetty vuodesta 2015 eteenpäin. Ja kun Hankasalmella ja Keski-Suomessa työttömyysprosentti oli vuosien ajan todella korkea, niin suorat kustannuksetkin työttömyydestä kunnalle kasvoivat – välillisistä kustannuksista puhumatta. Vuoden 2018 lopussa Hankasalmen työttömyysaste oli 12,4 %. Vuoden 2019 alkupuolella työttömyysaste jatkoi pienenemistään ollen elo-syyskuussa alle 10 %. Vuonna 2020 korona vaikutti sitten työttömyyden kasvuun, onneksi kuitenkin keväällä 2020 ennen kaikkea lomautusten määrän kasvun kautta. Työttömyysaste nousi kuitenkin vuonna 2020 ja oli 13,6%.

Taloudellinen huoltosuhde kuvaa työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien määrää sataa työllistä kohden. Taloudelliseen huoltosuhteeseen vaikuttavat alueen työllisyystilanne, syntyvyys, väestön ikääntyminen ja muuttoliike. Korkea taloudellinen huoltosuhde lisää julkisia menoja ja heikentää veropohjaa. Vuonna 2020 koko maan huoltosuhde oli 133, Keski-Suomen maakunnan huoltosuhde oli puolestaan 151

ja Hankasalmen huoltosuhde 188. Kyseiset tunnusluvut ovat viimeiset kolme vuotta pysyneet lähes samoina. Hankasalmella korkea huoltosuhde on tuonut haasteita kuntatalouteen. Tulevina vuosina työllisyyden paraneminen on avaintekijä, sillä pelkästään väestön ikääntyminen heikentää huoltosuhdetta tulevina vuosina.

Taloudellinen huoltosuhte kunnittain 2019

Lähde: Keski-Suomen Liitto, Tilastokeskus, Työssäkäyntitilasto

1.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2020

Verotus

Verotuksen tasoon ei ole Hankasalmella muutamaan vuoteen puututtu. Hankasalmen kunnan veroprosentti oli vuonna 2013 jo 20,5 ja sitä jouduttiin syksyllä 2013 nostamaan yhdellä prosenttiyksiköllä. Vuodelle 2015 tehtiin kunnallisveroon vielä 0,5 %-yksikön korotus, jonka jälkeen veroprosenttimme on siitä lähtien ollut 22%. Erialaisten verotukseen kohdistuvien vähennysten jälkeen Hankasalmen todellinen niin sanottu efektiivinen veroaste, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin, jää sängen matalalle tasolle. Koska hankasalmelaisten ansiotaso on matalampi kuin maassa keskimäärin ja efektiivinen veroaste siten muuta maata pienempi, niin talouden tasapainossa pitämistä ei voida jättää pelkästään verotulojen kasvun varaan. Veroprosentin korottaminen tässä tilanteessa on myös viimesijainen vaihtoehto. Juuri nyt siihen ei onneksi ole painetta. Vuoden 2020 toimenpiteillä käyttötalousmenot ollaan saatu vastamaan kunnan rahoitusohjaa.

Investoinnit

Vuoden 2020 aikana kunta saattoi loppuun kaksi hyvin merkittävää rakennushanketta: uusi koulukeskus ja päiväkotikielä sekä kirkonkylän ja aseman välinen kevyen liikenteen väylä valmistuivat. Näiden kahden hankkeen lisäksi Metsätähden muutos- ja korjaustyöt, paloaseman tekemättömät korjaustyöt sekä Kivikoulun ja Monitoimitalon salaojitus- ja korjaustyöt valmistuivat ja Monitoimitalolle luotiin tilat perhekeskustoiminnalle.

Uuden koulukeskuksen kalustohankinnat ja infran kunnossapito (tiet ja vesihuolto) olivat investointiohjelman muut keskeiset kohteet.

Investointien toteumavertailu löytyy luvusta 2.3.3.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen vuoteen liittyi ennen kaikkea kunnan koronatoimien johtaminen. Talouden tasapainotusohjelma laadittiin ja yt-neuvottelut sen osana

saatettiin loppuun ja kunnan talouden tasapainon saavuttamiseen luotiin näin tarvittavat keinot.

Hallintohenkilöstön määrää supistettiin ja tehtäviä järjesteltiin uudelleen yt-neuvottelujen pohjalta. Viestintää kehitettiin ja ennen kaikkea sähköistä viestintää monipuolistettiin. Työllistäminen siirtyi vuode 2021 alusta osaksi perusturvan toimintaa kunnanhallitukselta.

Kunnanhallituksen toimintatuotot ylittivät budjetoidun 19.000 eurolla ja toimintakulut puolestaan alittuivat 123000 eurolla. Kokonaisuudessaan kunnanhallituksen toimintakate alittui budjetoidusta 142000 eurolla (huolimatta siitä, että uuden koulukeskuksen kiinteistövero kohdentui kunnanhallituksen menoiksi yli 40 000).

Perusturvalautakunta

Perusturvalautakunnan vuosi oli koronan vuoksi toiminnallisesti haastava, kun esimerkiksi hoivapalveluissa lähes koko vuosi täytyi turvata riskiryhmien arkea. Perusterveydenhuollon toiminnot olivat vuoden loppuun väistötiloissa. Uusi palvelutalo valmistu-
massa vuoden 2021 alkuun. Koronan vuoksi arvioidut palvelutarpeet ylittyivät ennen kaikkea avoterveydenhuollon kohdalla. Vanhuspalveluissa oman toiminnan kulukehitys saatiin hallintaan ja KAAPO-palveluohjaus osoitti toimivuuttaan vuoden kuluessa. Sosiaalipalveluissa toimintakate keveni huomattavasti vuoden 2020 kuluessa ja ennen kaikkea lastensuojelun menojen kohdalla on nyt laskua – omat perustason kehitetyt palvelut tuottavat siis tulosta.

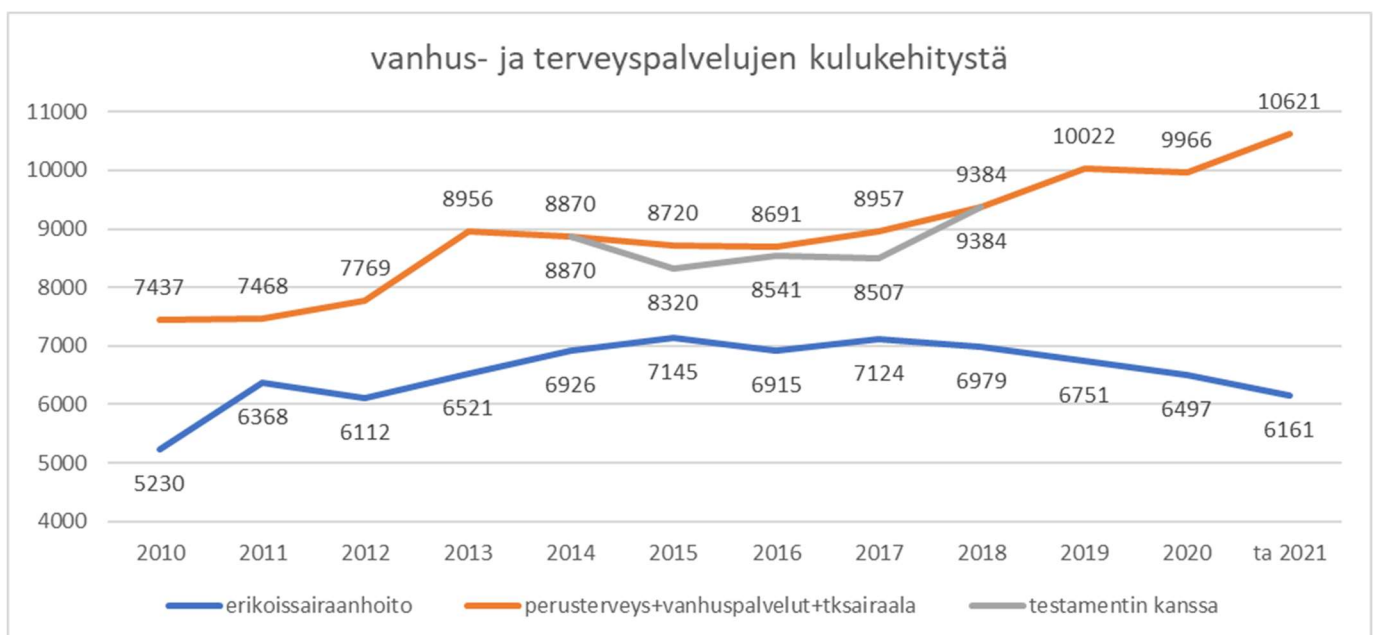
Korona vaikutti tietysti vammaispalvelukuljetusten laskuun.

Erikoissairaanhoidossa kunnan kustannukset ovat pikkuhiljaa tasaantumassa normaalille tasolle. Alijäämäisiä tilinpäätös vuosia on osin selittänyt kyseisten kulujen poikkeavan korkea taso.

Vanhuspalvelujen rakennemuutoksen onnistumista, eli palvelujen kehittämistä kokonaistaloudellisesti kestävästi, on seurattu viime vuosina erikseen tilinpäätöksessä. Kaaviota tarkastellessa on huomioitava, että kasvu perusterveydenhoidon ja vanhuspalvelujen kohdalla vuodesta 2016 vuoteen 2019 tulee nimenomaan vanhuspalveluiden ja pääosin tk-sairaaloiden kulujen kasvun myötä.

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä todettiin, että kunnassa ja etenkin perusturvalautakunnassa keskitettävä huomio nyt ennen kaikkea vanhuspalvelujen ja avoterveydenhoidon (siellä etenkin terveyskeskussairaalapaikkoihin huomio) kulukehitykseen. Tässä työssä on onnistuttu, kun huomioidaan se, että koronakustannuksille vuonna 2020 ei sinällään voitu mitään. Talousarvion 2021 määräraharavauksia selittää osin tiettyjen tehtävien siirtyminen erikoissairaanhoidosta avoterveydenhoidon puolelle. Vuoden 2020 menojen tasaantuminen voi kuitenkin johtaa talousarviota 2021 parempaan toteumaan.

Perusturvassa toimintatuotot ylittyivät 87 000 ja toimintakulut alittuivat 24 000. Kokonaisuudessaan toimintakate alittui siis 111 000 euroa.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan vastualueen vuoden 2020 toimintaa raamittivat mittava koulukeskuksen ja päiväkodin investointihankkeen rakennusvaihe ja siitä aiheutuvat väistöt ja koulukeskuksen toimintaympäristön muutokset rakennusvaiheen aikana. Samoin tietysti sitten muutto uusiin tiloihin syksyllä.

Korona johti etäkoulujärjestelyihin ja vapaan sivistystyön sekä harrastustoiminnan tilojen käytön sekä toiminnan järjestämisen rajoituksiin. Toimintaympäristö oli poikkeavan haastava ja muuttuva läpi vuoden. Kirjastonkin kohdalla keväällä jouduttiin toteuttamaan palvelun sulkua tovi.

Kunnan koulukuljetusperiaatteet, kuljetusreittien suunnittelun muutokset ja kaluston täyttöasteen tehostaminen purivat yhä selkeämmin koulukuljetuskustannuksiin, joita laski myös koulujen lähiopetuksen sulku keväällä 2020.

Sivistystoimi oli vahvasti mukana talouden tasapainottamistoimenpiteitä käyttöön otettaessa monilla erilaisilla toimenpiteillä. Ristimäen koulun toiminta päättyi kevätlukukauden 2020 päätteeksi. Sivistyslautakunnan kohdalla on huomioitava, että sen käyttökuluissa näkyy jatkossa uuden koulukeskuksen vuokra – 2020 vuonna jo syyslukukauden osalta.

Sivistyslautakunnan toimintatuotot ylittivät talousarvion 17 000 eurolla, tukien. Toimintakulut alittuivat 650 000 eurolla. Kokonaisuudessaan sivistyslautakunnan toimintakate alittui 667 000 eurolla.

Ympäristölautakunta

Merkittävimpiä ympäristötoimen rakennushankkeita olivat vuonna 2020 uusi koulukeskus sekä kirkonkylän ja aseman välinen kevyenliikenteenväylä. Rakennushankkeiden lisäksi toteutettiin huomattavia korjausinvestointihankkeita, kuten Metsätähden muutos- ja korjaustyöt, paloaseman tekemättömät korjaustyöt.

Talonpalveluissa siirryttiin syksyllä yt-neuvottelujen jälkeen yhden keskuskeittiön malliin uuden koulukeskuksen valmistuttua, millä oli merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Rakennustarkastuksessa ja ympäristönsuojelussa valmisteltiin siirtymistä yhteistoiminta-alueeseen Laukaan kanssa vuoden 2021 alusta. Ja rakennustarkastuksen kohdalla sitä määräämällä jo erillisellä sopimuksella syksyn 2020 ajan toteutettiin.

Vesihuolto saavutti tavoitellun positiivisen vuosituloksen.

Ympäristötoimen toimintatuotot ylittyivät talousarvion nähden 153 000 eurolla. Toimintatuotot alittuivat 58 000 eurolla. Toimintakate oli siis 211 000 euroa talousarviota parempi.

1.2.6 Kunnan henkilöstö

Henkilöstön määrä tulosyksikkötasolla henkilötyövuosina 31.12.2020 esitetään talousarvion toteutumista käsittelevässä luvussa 2. Henkilöstön määrä henkilötyövuosina (htv1) kuvaa palveluksessa oloapäivien lukumäärää. Kunnan henkilöstön lukumäärä 31.12. esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kunnan henkilöstöä koskevat muut tiedot esitetään erillisenä asiakirjana, henkilöstökertomuksena, joka saatetaan valtuuston käsiteltäväksi tilinpäätöksen kanssa samanaikaisesti ja on käsitelty ennen tilinpäätöksen hyväksymistä kunnanhallituksessa ja YT-toimikunnassa.

Henkilöstökulut esitetään kunnan tuloslaskelmassa eritellysti tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut. Tilinpäätöksen liitetietona esitetään taseeseen aktivoituneet henkilöstömenot.

1.2.7 Ympäristöasiat

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto edellyttää ympäristöasioiden kirjaamista ja esittämistä kunnan tilinpäätöksessä.

Vuoden 2020 kuluessa kunnan toiminnassa ei sinällään toteutunut sellaisia ympäristökysymyksiä, joilla olisi ollut vaikutusta kunnan talouteen tai toimintaan. Merkittäviä ympäristövahinkoja ei sattunut ja vesihuollon puolella kunnan jätevedenpuhdistamo on valmistunut vasta muutama vuosi sitten ja isoja investointitarpeita ei sen suhteen ole tiedossa. Vesihuollon henkilöstöresurssia on myös kasvatettu.

Niemisjärvellä pienen alueen kunnan metsähaakuissa törmättiin liito-orava alueeseen, mutta hakkuu voitiin ELY-keskuksen kanssa asia selvittäen saattaa loppuun ja liito-oravien elinympäristö huomioida siinä korvaavilla toimilla.

Jätehuollon kohdalla oli ensimmäinen vuosi jätehuoltoyhtiö Sammakkokankaan sekä Sydän Suomen jätelautakunnan osana.

Ympäristön kannalta kunnassa merkittävintä on ollut viime vuosina öljyn käytöstä vaiheittain luopuminen kunnan kiinteistöissä. Aseman ja kirkonkylän taajamiin ovat valmistuneet kaukolämpölaitokset ja Niemisjärven koulun yhteyteen on toteutettu pellettiratkaisu lämmöntuotantoon.

1.2.8 Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti kunnan on annettava tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista.

Korruption ja lahjonnan torjunta

Kunnalla on olemassa sisäisen valvonnan ohje, hankintaohjeet sekä hankintaohje pienhankintoihin. Kunnanjohtajan osalta johtajasopimuksessa on määriteltä omassa luvussaan periaatteet vieraanvaraisuuden vastaanottamisen suhteen. Tarkastuslautakunta huolehtii sidonnaisuusilmoitusten ajan tasalla olosta johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kohdalla.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto (jatkossa konserni- ja valvontajaosto). Kyseinen jaosto luottamushenkilöelimenä valvoo ja ohjaa korruption ja lahjonnan torjuntaa. Operatiivisella tasolla valvontavastuu on esimiehillä edellä mainittuja ohjeita noudattaen.

Sisäisen valvonnan ohje piti päivittää vuoden 2020 aikana, mutta ensin päätettiin saattaa hallintosääntö ajan tasalle. Sisäisen valvonnan ohjeen päivityksen yhteydessä tarkastellaan, onko korruption ja lahjonnan torjuntaan kohdennettava lisähuomiota. Kunnassa ei ole tullut ilmi tapauksia, joissa olisi jouduttu tutkimaan lahjonnan tai korruption tunnusmerkkien täyttymistä.

Ihmisoikeusasiat

Kuntaa koskeva lainsäädäntö, kunnan omat säännöt ja ohjeistukset sekä kunnan strategia ohjaavat huomioimaan ihmisoikeusasiat kokonaisvaltaisesti omassa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Erityisiä muita ohjeistuksia, joilla kunnassa varmistetaan ihmisoikeuksien toteutuminen, ovat esimerkiksi kunnan kotouttamissuunnitelma, henkilöstöohjelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä sosiaalityön palveluiden toimintaohjeet

1.2.9 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hankasalmelle ja useimmille muille Suomen kunnille on aiempaakin haasteellisempaa tällä hetkellä arvioida tulevaa kehitystä.

Korona aiheuttaa jo yksin epävarmuustekijöitä niin globaaliin kuin paikalliseen talouteen ja toimintojen järjestämiseen.

Kuntien tehtäväkenttä ja talous voi olla muuttumassa jo lähitulevaisuudessa uusien hyvinvointialueiden valmistelun kautta (sote-uudistus). Suomessa mentäisiin siis kolmiportaiseen julkisen hallinnon malliin, jossa uudet maakunnalliset alueet ottaisivat vastuulleen sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen. Tällä olisi merkittävä vaikutus niin kunnan käyttötalouden kuluihin kuin niiden rahoitukseen. Verotus ja valtionosuudet muuttuisivat myös merkittävästi mahdollisen uudistuksen myötä. Asiakokonaisuus on kevään 2021 kuluessa valmistelussa eduskunnan päätettäväksi.

Joka tapauksessa Hankasalmen kunnan talouden tilanteessa tarvittiin talouden tasapainotustoimia, joita vuodet 2019 ja 2020 valmisteltiin ja 2021 saatetaan sitten kokonaisuudessaan toimeen. Hankasalmen osalta talouden kriisiytyminen on vältetty. Edelleen kuitenkin on harkittava myös omaisuuden myymistä taseen vahvistamiseksi ja investointien rahoittamiseksi. Tästä valmistellaan esitys valtuustolle tilinpäätöskokouksen yhteyteen vuoden 2021 talousarvion ohjaamalla tavalla.

Ensimmäisenä vaiheena talouden tasapainotusta kunnassa kuitenkin käytiin koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, jotka saatettiin päätökseen helmikuussa 2020. Niiden kautta talouden tasapainotustoimet on käynnistetty ja saavutetaan seuraavan kahden vuoden kuluessa noin miljoonan euron kustannussäästö kunnan taloudessa.

Mutta se kaikkein haastavin tekijä talouden ja toiminnan tulevan kehityksen arvioinnin kannalta on pitkäkestoiseksi globaaliksi pandemiaksi muotoutunut korona-virus, jolla tulee olemaan vuonna 2021 ja seuraavina vuosina merkittäviä vaikutuksia palvelujen

järjestämiseen ja rahoittamiseen kunnissa. Ja joka on laukaisemassa suuria ja pitkäaikaisia vaikutuksia niin koko maailman kuin Suomenkin talouteen.

Vallitsevalla tilanteella on varmuudella vaikutuksia niin kuntien työllisyyteen, väestömäärään, verotuloihin kuin valtionosuuksienkin määrään. Pandemian jälkeisellä tilanteella tulee olemaan vaikutuksia kuntien lakisääteisiin tehtäviin – niin koronaviruksen aiheuttamien taloudellisten vaikutusten vuoksi kuin sen osoittamien toiminnallisten tarpeiden vuoksi.

Kunnan vaikutusvallan piirissä olevista asioista täytyy nostaa esiin se, että uusi koulukeskus kasvattaa kunnan vieraan pääoman tosiasiallista määrää ja sen aiheuttamia kuluja käyttötalouteen, vaikkei investointi suoraan leasing-rahoituskohteena lainakannassa ja poistoissa näykään. Siksi kunnan oman lainakannan pienentyminen, on ollut tärkeää.

Siinä keskeisessä roolissa on ollut Sote-kiinteistökokonaisuus – Tammela, Tammiranta, terveyskeskus ja Päiväranta – myynti Attendolle, joka on rakentanut samalle tontille uudet nykyaikaiset tilat niin terveyskeskukselle (jatkuu JYTen toimintana ja kunta vuokraa tilat) kuin palvelutalolle (Attendon toimintaa).

Edeltäneiden vuosien merkittävät päätökset – koulu-keskus ja Attendo-kauppa – toivat suuria vaikutuksia niin käyttötalouteen, lainakantaan, poistoihin, henkilöstöön kuin kunnan taseeseen. Sote-kiinteistökokonaisuuden tasearvo oli yli 3 miljoonaa ja vanhan koulukeskuksen yli miljoona. Sote-kiinteistöistä saatiin yli 600 000 euron myyntivoitto ja kauppasumma keventää nyt osaltaan kunnan lainakannan kasvupaineita. Koulun kohdalla vanhan koulun tasearvo taas jouduttiin tuomaan vuositulokseen vuonna 2020 – ja tämä alaskirjaus heikensi vuoden 2020 tulosta, mutta se tässä tilinpäätöksessä kyetään hyvin kattamaan.

Käyttötaloutemme kannalta on ratkaisevan tärkeää, kuinka saamme vanhus- ja terveystalouden kulukertyksen pidettyä hallinnassa.

Merkittävä seikka tulevaisuuteen peilaten on Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin uusi sairaala Nova, jonka puolen miljardin rakennuskustannus ylittyi loppuvuonna 2020 vielä 50 miljoonalla eurolla ja tulee Keski-Suomen kuntakentän maksettavaksi. Se kasvattaa erikoissairaanhoidon kuntalaskutusta ja tuon konsernin lainakantaan suuren lisäyksen Hankasalmellekin.

Yhteenvetona voi todeta, että näköpiirissä olevat vuodet niin Hankasalmen kunnan, koko kuntatalouden, Suomen talouden sekä koko maailman talouden kannalta näyttävät hyvin huolestuttavilta. Ennen

kaikkea korona-viruksen aiheuttama pandemia luo tilanteen, jota ei käytännössä ole osattu ennakoida ja siihen varautua – eikä sen vaikutuksia pystytä vielä millään konkreettisella tasolla arvioimaan, kun pandemian selittäminen on vielä hyvin vahvasti kesken.

1.2.10 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan lainakanta on nyt muuhun kuntakenttään verrattuna kohtuullisen kokoinen, mutta silti korkojen mahdollinen nousu pandemian johdosta aiheuttaa Hankasalmellekin isoja haasteita.

Kiinteistökauppa Attendon kanssa, jonka kauppasumma toteutui keväällä 2020, yhdessä vahvan ylijäämäisen tuloksen kanssa johti siihen, että kunnan lainakanta pieneni huomattavasti vuonna 2020. Koulukeskuksen leasingrahoitus kasvattaakin sitä enemmän kunnan vastuita ja korkoriskiä, vaikkei se suoraan lainakannassa näykään.

Vastuut kuntakonsernin ulkopuolelle eivät ole Hankasalmen kunnalle suuri riski – sairaala Novan kustannuksia lukuun ottamatta. Kunta on antanut takauksia vain omille konserniyhtiöilleen ja kunnan alueella toimiville vesiosuuskunnille. Näiden toiminnan ja talouden toteumaa on seurattava huolellisesti, mutta tällä hetkellä ei ole tiedossa ongelmia takausvastuiden suhteen.

Hankasalmen kunta ei usean muun Keski-Suomen kunnan tavoin lähtenyt takaamaan Verkko-osuus-kunta Kuuskaistaa, joten sillä ei ole vastuita ja riskejä Laajakaista kaikille -hankkeen kohdalla, jotka Keski-Suomessa nyt alkavat realisoitua Keski-Suomen valokuituverkon kautta.

Konsernin sisällä Koy Hankasalmen Haka vie läpi vuokratulojen vaiheittaista peruskorjausta, johon yhtiö hakee lainoille kunnan takausta. Lähtökohtaisesti Haka tulee selviämään omista velvoitteistaan ja peruskorjauksen yhteydessä luovutaan liiallisesta kiinteistökannasta, joka pidemmän päälle olisi yhtiölle riski. Konsernin sisällä suuremman riskin aiheuttaakin Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin uusi sairaala, jonka 550 miljoonan euron kustannukset tulevat kuntien vastuulle.

Toiminnallisten riskien kohdalla on saatu haltuun lääkäreiden rekrytointiin liittyviä ongelmia niin

Jyväskylän yhteistoiminta-alueen kuin Kunnanlääkärit Hankasalmen työn kautta. Kun ihmiset pääsevät ajoissa hoitoon ja ostopalvelulääkäreitä ei tarvitse ns. keikkatyöluonteisesti käyttää liiaksi, niin hoidon laatu ja kustannukset pysyvät hallussa. Hammashoidon puolella tilanteeseen vakiintumiseen on vielä päästävää.

Pääosin henkilöstön saatavuus kunnan työ- ja virkasuhteisiin on ollut hyvä. Koulujen ja peruspalvelujen tilojen pitäisi investointien jälkeen olla nyt hyvässä – osin erinomaisessa kunnossa.

Vuoden vaihteen 2019-2020 kuluessa käydyt yt-neuvottelut aiheuttivat epävarmuutta henkilöstössä ja osin neuvottelujen johdosta tehdyt toimenpiteitä ei koettu hyväksi henkilökohtaisesti tai työyhteisön kannalta. Neuvotteluihin käytettiin aikaa ja henkilöstöä pyrittiin kuulemaan laajasti. Vuoden 2020 lopussa tehty henkilöstö työtyytyväisyyskysely osoittaisi prosessin onnistuneen kohtuullisen hyvin. Enemmän asiaa käsitellään henkilöstökertomuksessa.

Vahinkoriskien kohdalla kunnan vakuutusturva kilpailutetaan vuoden 2021 aikana.

Kunnan kokonaisvaltainen riskien arviointi suoritetaan pandemiatilanteen väistyttyä kaikissa työyksiköissä ja vastuualueittain – tavoite oli tehdä se syksyllä 2020, mutta sitten koronatilanne heikkeni uudelleen. Kunnan valmiussuunnitelman päivitys saatetaan loppuun vuoden 2021 kuluessa ja siinä otetaan huomioon pandemiakriisin aikana saatavat kokemukset poikkeustilassa vaadittavista toimista. Tätäkin prosessia pandemiatilanne on hidastanut.

Hyvän tilinpäätöstävän edellyttämien oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi on syytä antaa tieto myös keskeisistä oikeudenkäynneistä. Niitä ei Hankasalmen kunnan osalta tällä hetkellä ole – yksi vesivahinko-asia pyritään ratkaisemaan sovinnon kautta ja kyseisessä asiassa ei ole kyse riidasta, vaan korvauksen oikeellisuuden arvioinnista. Kohde on taloudellisesti kohtuullisen merkittävä.

1.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista.

Lisäksi sisäisellä valvonnalla varmistetaan, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja lain säännöksiä, viranomaisten ohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus, joka valitsee kunnan hallintosäännön mukaisesti toimikaudekseen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaoston valmistelevaan ja valvomaan mm. sisäisen valvonnan toteutumista.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kunnan hallintosäännössä määrätään kunnan päätöksenteko- ja kokousmenettelyistä. Samoin hallintosäännön luku 10 määrittelee sisäisen valvonnan tehtävät niin kunnanhallituksen, konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaoston, lautakuntien kuin viranhaltijoiden osaltakin. Hallintosääntö on hyväksytty toukokuussa 2017 ja se on päivitetty vuoden 2021 alussa kunnanvaltuustossa.

Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kuntakonsernissa. Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyt.

Sisäisen valvonnan ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuut ja talouden hoitoon kuuluva valvonta. Tämä ohje päivitetään nyt hallintosäännön valtuustokäsittelyn jälkeen kevään 2021 kuluessa. Konserniohje ohjaa konsernihallinnon hoitamista. Ohjeiden mukaan toimimista on vielä terävöitettävä.

Toimielinten päätösten oikeellisuutta valvotaan siten, että toimielimen pöytäkirja on toimitettava kunnanhallitukselle ja viranhaltijan päätöspöytäkirja asianomaiselle toimielimelle. Delegoidun päätösvallan osalta toimielin voi käyttää tarvittaessa otto-oikeutta ja päättää asiasta uudelleen. Delegoinneista lautakunnat ja kunnanhallitus päättävät vuodeksi kerrallaan, jolloin päätösvallan siirron aiheellisuus tulee säännöllisesti tarkasteltavaksi.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Sisäisen valvonnan ohjausjärjestelmä perustuu kunnanhallituksen ohjeeseen sisäisen valvonnan

hoitamisesta kunnan organisaatiossa. Ohjausjärjestelmässä keskeisiä toimintoja ovat strateginen- ja taloussuunnittelu, lautakuntien käyttösunnitelmat sekä laskentajärjestelmä, pääkirjanpito, osto- ja myyntireskontra sekä palkkakirjanpito.

Vastuualueet toimittavat talouden seurantaraportit kunnanhallitukselle neljännesvuosittain. Valtuustoa informoidaan talouden kehittymisestä kunnanvaltuuston kokousten yhteydessä iltakouluissa ja seminaareissa. Toiminnallisten ja taloudellisten sekä strategisten tavoitteiden toteutumista käsitellään kunnanvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnanhallitukselle viedään pääsääntöisesti kuukausittain tiedoksi talousarvion toteutuminen vastuualueittain sekä tuloslaskelma ja raportti maksuvalmiudesta. Kaikilla esimiehillä on nykyisin suora mahdollisuus omalla työkoneellaan seurata alaisuudessaan olevan toiminnan taloudellisista kehitystä reaaliajassa ja tämä on parantanut talouden seurantaan. Koulutusta talouden seurantaan tullaan järjestämään sekä sisäisesti että ulkoisesti tarpeen mukaan.

Riskienhallinnan järjestäminen

Konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto yhdessä kunnanjohtajan kanssa ohjaa kunnan riskienhallinnan järjestämistä.

Vahinkojen varalta kunnalla on meklaritoimisto Novumin hoidossa tapaturma- ja vahinkovakuutusurva ja kunnan vastuuvakuutusta vahvistettu. Riskienhallinta taas on osa päivittäistä toimintaa työpaikoilla. Kunkin vastuualueen on kartoitettava omat rahoitus-, henkilöstö-, omaisuus- ja toimintariskit ja tämä prosessi tehdään dokumentoidusti osana kunnan valmiussuunnitelman laatimista vuoden 2021 kuluessa. Prosessi on viivästynyt suunnitellusta, mutta valmistuu nyt kuluvana vuonna. Valmiussuunnitelman osalta sivistystoimi ja perusturva ovat jo päivittäneet suunnitelmansa vuonna 2018.

Vuonna 2018 päivitettiin dokumentoidusti kunnalle tietosuojariskeihin niiden hallintasuunnitelma ja koottiin asiakokonaisuus sähköisesti hallittavaan muotoon. Vuoden 2021 kuluessa on tarkoitus samaan suunnitelmapohjaan luoda tiedonhallintalain edellyttämät tiedonhallinnan prosessit. Työ on vuoden 2020 käynnistetty.

Työsuojelupäällikkö yhdessä työsuojelutoimikunnan kanssa valvoo työoloja kunnassa.

Sisäilmatyöryhmä puolestaan tarkastelee työtilojen ja – olojen turvallisuutta. Tarvittaessa sen johdolla teetetään sisäilmatutkimuksia, jotka ohjaavat tarvittaviin kunnostustoimenpiteisiin.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta perustuu mm. sisäisen valvonnan ohjeeseen ja hallintosääntöön. Toimielimet nimeävät vuosittain vastuualueellaan henkilöt, jotka ovat oikeutettuja hyväksymään laskuja sekä päättävät hankintavaltuuksien euromääräiset rajat viranhaltijoittain. Valtionosuutta saavissa hankkeissa noudatetaan avustuspäätöksissä määrättyjä ehtoja.

Sopimustoiminta

Sopimusriskejä pyritään arvioimaan mahdollisimman kattavasti sopimusta valmisteltaessa. Erillistä sopimuksen hallintajärjestelmää kunnassa ei ole vielä käytössä, mutta sen hankkimista harkitaan ja selvitetään eri vaihtoehtoja. Tilivelvollisilla viran- ja toimenhaltijoilla on velvollisuus seurata sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja. Sopimuksissa on vuodesta 2018 lähtien pyritty varmistamaan se, että niihin liittyvät tietosuojan ja kunnan valmiussuunnitelman toteuttamiseen liittyvät seikat on sopimuksissa huomioitu.

Keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella

Yhdessä valmistellut ja päätetyt toimintalinjaukset ovat keskeinen osa sisäisen valvonnan kehittämistä – esimiesten ja luottamushenkilöiden sitominen mukaan sisäisen valvonnan prosesseihin kehittää sinällään jo valvontaa.

Kaikkien vastuualueiden kohdalla sijaistamisen selkeyttä eri tehtäviin ja esimies-alais viestintä etenkin

esimerkiksi laskutukseen ja tukien hakuun liittyvissä tehtävissä on koko ajan pidettävä keskeisesti esillä. Pieni kunta on haavoittuva henkilöstömäärän suhteen – toisaalta tehtäväjako on parhaimmillaan saatavissa isoa organisaatiota selkeämmäksi.

1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Toimintakertomuksessa kuvataan niitä olosuhteita ja tapahtumia, jotka vaikuttavat siihen, millaiseksi tilikauden tulos ja taloudellinen asema muodostuvat.

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa.

Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulo-rahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan. Esityksessä toimintakertomuksessa käytetään tuhansia euroja. Laskelmiin otetaan vain ulkoiset tulot ja menot.

1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut tuhansina euroina. Tilikaudelle jaksettujen tulojen riittävyys jaksettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä myyntituotoissa olisi kuulunut olla metsämyyntituloa noin 280 000 euroa, joka siirtyikin sitten tilinpäätösvuoden 2020 tuloksi.

Poikkeuksellisen iso haaste vertailukelpoisuuteen edellisen tilikauden ja tilinpäätösvuoden 2020 osalta aiheutuu nyt valtionosuuksissa ja poistoissa.

Valtionosuuksissa on kertaluonteisia koronatukia nyt vuonna 2020 noin 1,2 miljoonaa ja harkinnanvaraista valtionosuutta 670 000 euroa, eli ne ovat 1,9 miljoonaa euroa kertaluonteisesti tavanomaista suuremmat. Se selittää kasvua edelliseen tilikauteen.

Poistoissa on vanhan kirkonkylän koulukeskuksen alaskirjaus, joka on noin 1,1 miljoonaa euroa. Se selittää poistojen kasvua suhteessa edelliseen tilikauteen.

Satunnaisissa erissä tuottoina on kirjattu pysyvien vastaavien myyntivoitto Attendon kanssa tehdystä kiinteistökaupasta.

Konsernitilinpäätöksen osalta tulee huomioida epä-jatkuvuus konsernin peruspääomassa. Vuoden 2020 peruspääoma erottaa vuoden 2019 peruspääomaan. Vuonna 2020 on oikaistu aikaisempien vuosien virheellinen peruspääoma. Erotus 2.896,25 euroa johtuu aikaisempien vuosien virheellisestä pääoman eliminoinnista.

KUNNAN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Ulkoiset tulot ja menot, 1000 euroa	2020	2019	Muutos
Toimintatuotot	5 573	5 265	308
Toimintakulut	-37 257	-39 124	1 867
Toimintakate	-31 684	-33 859	2 175
Verotulot	15 424	15 412	12
Valtionosuudet	20 588	18 486	2 102
Rahoitustuotot ja -kulut	130	115	15
Korkotuotot	0	0	0
Muut rahoitustuotot	189	176	13
Korkokulut	-59	-61	2
Muut rahoituskulut	0	0	0
Vuosikate	4 458	154	4 304
Poistot ja arvonalentumiset	-2 667	-1 654	-1 013
Satunnaiset tuotot	645	0	645
Tilikauden tulos	2 436	-1 500	3 936
Poistoeron lisäys (-), vähennys (+)	0	22	-22
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 436	-1 478	3 914
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,0	13,5	
Toimintakate, euroa/asukas	-6 628	-6 945	
Vuosikate/Poistot, %	167	9	
Vuosikate, euroa/asukas	933	32	
Asukasmäärä 31.12.	4 780	4 875	

Tuloslaskelman tunnuslukujen selitteet

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kuluero, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista.

Vuosikate osoittaa tulo- ja menoeroa, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja menoeroa riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja menoero on riittävä. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja menoero heikko.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun vuosikatteen ja poistojen vertailussa tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulo- ja menoeroa olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tilinpäätöksen liitetiedossa 11 on annettu selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja keskimääräisten poistonalaisten investointien vastaavuudesta.

Tulo- ja menoero on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Tulo- ja menoeroa voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on tulo- ja menoeroa riittävyden arvioinnissa käytetty tunnusluku. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntien välisissä vertailuissa on otettava huomioon erot veroprosenteissa sekä eroja toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menoero, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot tai kulut, mistä syystä tulo- ja menoeroa riittävyden arviointia ei voida määrittellä sen perusteella.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poisto- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos liitetään seuraavassa tilinpäätöksessä edellistä vuosilta kertyneeseen ylijäämään. Tilikauden tuloksen käsittelystä on tässä toimintakertomuksessa oma varsinaisen lukunsa.

1.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelma kertoo kunnan rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset ja lainakannan muutokset. Rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähenevätkö kunnan rahavarat toiminnasta ja investoinneista johtuen. Kunnan rahoituslaskelma esitetään tuhansina euroina.

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2020	2019	Muutos
Toiminnan rahavirta	4 257	181	4 076
Vuosikate	4 458	154	4 304
Satunnaiset erät	645	0	645
Tulorahoituksen korjauserät	-846	27	-873
Investointien rahavirta	2 237	-2 148	4 385
Investointimenot	-2 189	-2 173	-16
Rahoitusosuudet investointimenoihin	505	0	505
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 921	25	3 896
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 494	-1 967	8 461
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	0	-57	57
Antolainasaamisten lisäykset	0	-57	57
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0
Lainakannan muutokset	-6 931	1 274	-8 205
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	4 000	-4 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-931	-726	-205
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 000	-2 000	-4 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	277	-2 242	2 519
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	83	5	78
Vaihto-omaisuuden muutos	4	-3	7
Saamisten muutos	251	-30	281
Korottomien velkojen muutos	-61	-2 214	2 153
Rahoituksen rahavirta	-6 654	-1 025	-5 629
Rahavarojen muutos	-160	-2 992	2 832
Rahavarojen muutos	-160	-2 992	2 832
Rahavarat 31.12.	963	1 123	-160
Rahavarat 1.1.	1 123	4 115	-2 992

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	4 746	-3 007
Investointien tulorahoitus, %	204	7
Laskennallinen lainanhoitokate	5,4	0,1
Kassan riittävyys, pv	9	10
Asukasmäärä 31.12.	4 780	4 875

Rahoituslaskelman tunnuslukujen selitteet

Investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien positiivinen (ylijäämäinen) rahavirta määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) rahavirta määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennyksen

sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteen lisäksi lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennyksen summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksoilla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään osassa 3 Tilinpäätöslaskelmat.

KUNNAN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2020	2019	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 496	30 554	-4 058
Aineettomat hyödykkeet	0	7	-7
Aineettomat oikeudet	0	7	-7
Aineelliset hyödykkeet	23 438	27 511	-4 073
Maa- ja vesialueet	1 675	1 729	-54
Rakennukset	15 745	19 635	-3 890
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 890	3 810	1 080
Koneet ja kalusto	959	314	645
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	169	2 023	-1 854
Sijoitukset	3 058	3 036	22
Osakkeet ja osuudet	3 000	2 978	22
Muut saamiset	58	58	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0	8	-8
Valtion toimeksiannot	0	8	-8
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0	0	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 967	3 383	-416
Vaihto-omaisuus	36	41	-5
Muu vaihto-omaisuus	36	41	-5
Saamiset	1 968	2 220	-252
Pitkäaikaiset saamiset	762	792	-30
Myyntisaamiset	0	0	0
Lainasaamiset	762	792	-30
Lyhytaikaiset saamiset	1 206	1 428	-222
Myyntisaamiset	859	1 018	-159
Lainasaamiset	0	0	0
Muut saamiset	133	307	-174
Siirtosaamiset	214	103	111
Rahoitusarvopaperit	246	246	0
Muut arvopaperit	246	246	0
Rahat ja pankkisaamiset	717	876	-159
VASTAAVAA YHTEENSÄ	29 463	33 945	-4 482

KUNNAN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2020	2019	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	18 755	16 319	2 436
Peruspääoma	18 669	18 669	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-2 350	-872	-1 478
Tilikauden ylijäämä	2 436	-1 478	3 914
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0	0
Poistoero	0	0	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	90	16	74
Lahjoitusrahastojen pääomat	0	0	0
Muut toimeksiantojen pääomat	90	16	74
VIERAS PÄÄOMA	10 618	17 610	-6 992
Pitkäaikainen	5 965	6 721	-756
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 501	6 258	-757
Liittymismaksut ja muut velat	464	463	1
Lyhytaikainen	4 653	10 889	-6 236
Joukkovelkakirjalainat	0	6 000	-6 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	757	931	-174
Saadut ennakot	0	36	-36
Ostovelat	1 509	1 674	-165
Muut velat	267	281	-14
Siirtovelat	2 120	1 967	153
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	29 463	33 945	-4 482
TASEEN TUNNUSLUVUT			
Omavaraisuusaste, %	63,7	48,1	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	25,5	44,9	
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	86	-2 350	
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	18	-482	
Lainakanta 31.12., 1000 €	6 258	13 189	
Lainakanta 31.12., €/asukas	1 309	2 705	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	22 415	13 336 *	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	4 689	2 736 *	
Lainasaamiset, 1000 €	0	0 *	
Asukasmäärä 31.12.	4 780	4 875	
KUNNAN LAINAKANTA, 1000 €	2020	2019	
Pitkäaikaiset lainat	6 258	7 189	
Lyhytaikaiset lainat, kuntatodistuslainat	0	6 000	
Korollinen vieras pääoma	6 258	13 189	

* Vuoden 2019 vertailutiedon tunnuslukua muutettu

Taselaskelman tunnuslukujen selitteet

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttöloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja kuntatalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= $\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla enakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, €/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= $\text{Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset}$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.6 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot

sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT 2020

ulkoiset tulot ja menot, 1000 euroa

TULOT			MENOT		
		%			%
Toiminta	41 573		Toiminta	37 316	
Toimintatuotot	5 573	12,1 %	Toimintakulut	37 257	80,2 %
Verotulot	15 424	33,5 %	-Valmistus omaan käyttöön	0	
Valtionosuudet	20 588	44,8 %	Korkokulut	59	0,1 %
Korkotuotot	0		Muut rahoituskulut	0	
Muut rahoitustuotot	189	0,4 %	Satunnaiset kulut	0	
Satunnaiset tuotot	645	1,4 %	Tulorahoituksen korjauserät	0	
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten muutokset	0	
- pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-846	-1,8 %	-Pakollisten varausten lisäys/vähennys	0	
Investoinnit	4426		-Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	505	1,1 %	Investoinnit	2 189	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3921	8,5 %	Investointimenot	2 189	4,7 %
Rahoitustoiminta	0		Rahoitustoiminta	6931	
Antolainasaamisten vähennykset	0		Antolainasaamisten lisäykset	0	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		Pitkäaikaisten lainojen vähennys	931	2,0 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0		Lyhytaikaisten lainojen vähennys	6000	12,9 %
Oman pääoman lisäykset	0		Oman pääoman vähennykset	0	
Kokonaistulot yhteensä	45 999	100 %	Kokonaismenot yhteensä	46 436	100 %

1.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Hankasalmen kunta on jäsenenä seuraavissa tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä sekä osakkuusyhteisöissä:

Tytäryhteisöt

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo
Kiinteistö Oy Vuokrahanka

(Kiinteistö Oy Hankasalmen Vuokratotalo on sulautunut Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakaan 1.1.2018)

Kuntayhtymät

Keski-Suomen Liitto
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty.

Osakkuusyhteisöt

Asunto Oy Hankasalmen Hankamäki I
Asunto Oy Hankasalmen Koivulehto
Asunto Oy Hankasalmen Petäjäranta
Asunto Oy Säkinmäen Kuusirinne
Kiinteistöosakeyhtiö Kuuhanavesi

1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeet 22.3.2010. Konserniohjeisiin sisältyy ohjeistus tytäryhtiöiden säännöllisestä raportoinnista kunnanhallitukselle. Raportoinnin toteutumisessa on vielä kehitettävää ja konserniohje on vuoden 2020-2021 kuluessa päivitettävä vastaamaan kunnan uutta hallintosääntöä. Kunnan toukokuussa 2017 hyväksytyssä hallintosäännössä konserniohjauksesta määritellään luvussa 4. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto, kunnanjohtaja ja kiinteistöjohtaja.

Konsernin tytäryhtiöille on vuoden 2020 talousarviossa asetettu taloudelliset tavoitteet

1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Hankasalmen kunnan 100 prosenttisesti omistamia tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka ja Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma. Muita tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanka.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalla asuntojen määrä väheni 252 kpl:seen. Vuonna 2020 asuntojen fyysinen käyttöaste oli 74,2 % ja keskivuokra 8,53 €/m². Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä oli 2,15 M€ (rahoituslaitoksilta 1,6 M€ ja kunnalta 0,55 M€) ja lyhytaikaisia lainoja 0,5 M€. Taseen loppusumma on 4,43 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poisot suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan kiinteistönhoitopalvelut tuotetaan kokonaan kunnan tuottamina palveluina. Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalta ei ole peritty korkoa vuonna 2020 kunnan myöntämistä lainoista.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma käsittää asuin- ja liikehuoneistoja. Yhtiön toiminnassa ei ole ollut muutoksia tai niiden valmisteluja vuoden 2020 aikana.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalon yhtiö käsittää käytännössä kunnanviraston rakennuksen tilat. Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalon suunnittelu-kaudelle mitoitettu hoitovastike ei pystynyt kattamaan tehtyjä hoito- ja korjaustoimenpiteitä, koska yhtiön kassavaranto oli syöty tehtyihin korjauksiin. Tämän vuoksi hoitovastiketta nostettiin vuodelle 2021.

Kiinteistö Oy Vuokrahangalla on asuntoja 14. Vuokratuotot ovat toteutuneet jo pitkään aina laaditun talousarvion mukaisena. Yhtiö on velaton.

1.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan peruskorjauksia jatkettiin rakennusten salaojituksilla ja sisäpuolisilla remonteilla. Peruskorjaukset viedään läpi kuntoarvion mukaisessa järjestyksessä ja aikataulussa, mutta sisältöä kevennetään hallitusti. Suunnitelman ehdotuksen mukaisesti peruskorjataan 211 asuntoa ja puretaan 44 asuntoa, mikäli ei tule mitään radikaalia muutosta vuokra-asuntojen tarpeessa. Toimenpiteet nostavat hiukan asuntojen vuokria peruskorjausten kautta, mutta vastaavasti asumisen laatu paranee. Näillä

toimenpiteillä pyritään nostamaan Hakan kiinteistö-kannan vuokrausastetta.

Osakkuusyhteisöt koostuvat kunnan taseessa pienistä asunto-osakeyhtiöistä, joissa kunnalla on 1-2 vuokra-asuntokohdetta omistuksessaan. Kunnan strategiassa linjataan omistajapoliittiseksi linjaukseksi, että tämä osa omistuksesta pyritään myymään strategiakauden kuluessa. Tilikauden aikana myytiin 3 osakehuoneis-toa.

1.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämi-sestä

Kunnan tilintarkastaja toimii tilintarkastajana myös kunnan merkittävimmissä tytäryhteisöissä. Tämä on keskeinen osa ulkoisen valvonnan järjestämistä konsernitasolla. Eri kiinteistöyhtiöihin nimettyjä kunnan edustajia on kuultu tarpeen mukaan. Yhtiöiden toiminnasta on tarvittaessa informoitu kunnanjohtajaa.

Tytäryhteisöjen toimintaa seurataan tilinpäätösasia-kirjoista ja tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä. Konserniohjeilla on luotu yhdenmukaista käytäntöä tytär-yhteisöjen toimintaan.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto, kunnanjohtaja ja kiinteistöjohtaja. Konsernijohtajan tehtävät ja toimi-vallan jako on määritelty kunnan hallintosäännön 20 §:ssä, mitä alettiin päivittämään loppuvuodesta.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus nimeää edustajat tytäryhtiöiden yhtiökokouksiin. Konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista, nimeää kunnan ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä antaa yhtiökokousedustajille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

Vuodesta 2009 lähtien kunnanjohtaja on nimetty yhtiökokousedustajaksi merkittävimpiin tytäryhteisöihin. Kunnanjohtaja on raportoinut yhtiökokouksen päätöksistä kunnanhallitusta. Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavikseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan. Kiinteistöjohtajan tehtävänä on aktiivisella johtamisella myötävaikuttaa johdettavikseen tai ohjattavikseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

1.7.6 Konsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2020	2019	Muutos
Toimintatuotot	14 477	14 039	438
Toimintakulut	-46 862	-48 849	1 987
Toimintakate	-32 385	-34 810	2 425
Verotulot	15 358	15 345	13
Valtionosuudet	22 009	19 794	2 215
Rahoitustuotot ja -kulut	169	156	13
Korkotuotot	80	81	-1
Muut rahoitustuotot	193	185	8
Korkokulut	-93	-97	4
Muut rahoituskulut	-11	-13	2
Vuosikate	5 151	485	4 666
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 416	-2 334	-1 082
Arvonalentumiset	-134	-55	-79
Satunnaiset erät	645	0	645
Tilikauden tulos	2 246	-1 904	4 150
Tilinpäätössierrot	-2	0	-2
Laskennalliset verot	11	11	0
Vähemmistöosuudet	-8	0	-8
Tilikauden ylijäämä	2 248	-1 892	4 140
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2020	2019	
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	30,9	28,7	
Toimintakate, euroa/asukas	-6 775	-7 141	
Vuosikate/Poistot, %	145,1	20,8	
Vuosikate, euroa/asukas	1 078	100	
Asukasmäärä 31.12.	4 780	4 875	

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2020	2019	Muutos
Toiminnan rahavirta	4 927	544	4 383
Vuosikate	5 151	485	4 666
Satunnaiset erät	645	0	645
Tilikauden verot	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserä	-869	59	-928
Investointien rahavirta	-225	-5 172	4 947
Investointimenot	-4 878	-5 205	327
Rahoitusosuudet investointimenoihin	505	3	502
Pysyvien vastaavien luovutustulot	4 148	30	4 118
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 702	-4 628	9 330
Rahoituksen rahavirta	-5 352	2 342	-7 694
Antolainojen muutokset	0	-57	57
Antolainojen lisäykset	0	-57	57
Antolainojen vähennykset	0	0	0
Lainakannan muutokset	-5 693	3 404	-9 097
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-765	6 012	-6 777
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 928	-2 608	-2 320
Oman pääoman muutokset	-8	0	-8
Muut maksuvalmiuden muutokset	349	-1 005	1 354
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	81	5	76
Vaihto-omaisuuden muutos	-56	-2	-54
Saamisten muutos	500	756	-256
Korottomien velkojen muutos	-176	-1 764	1 588
RAHAVAROJEN MUUTOS	-650	-2 286	1 636
Rahavarat 31.12	2 369	3 019	-650
Rahavarat 1.1.	3 019	5 305	-2 286
RAHAVAROJEN MUUTOS	-650	-2 286	1 636
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2020	2019	
Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä 5 vuodelta	-3 487	-8 853	
Investointien tulorahoitus, %	117,8	9,3	
Laskennallinen lainanhoitokate	2,1	0,2	
Kassan riittävyys, pv	16	20	
Asukasmäärä 31.12.	4 780	4 875	

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2020	2019	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	42 074	44 527	-2 453
Aineettomat hyödykkeet	1 047	626	421
Aineettomat oikeudet	341	340	1
Muut pitkävaikutteiset menot	706	286	420
Aineelliset hyödykkeet	40 115	43 022	-2 907
Maa- ja vesialueet	2 174	2 245	-71
Rakennukset	22 603	26 677	-4 074
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 895	3 817	1 078
Koneet ja kalusto	1 296	587	709
Muut aineelliset hyödykkeet	15	15	0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 132	9 681	-549
Sijoitukset	912	879	33
Osakkuusyhtiöosuudet	315	339	-24
Muut osakkeet ja osuudet	537	480	57
Muut lainasaamiset	60	60	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	55	17	38
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 395	5 489	-1 094
Vaihto-omaisuus	181	124	57
Saamiset	1 846	2 346	-500
Pitkäaikaiset saamiset	210	240	-30
Lyhytaikaiset saamiset	1 636	2 106	-470
Rahoitusarvopaperit	678	246	432
Rahat ja pankkisaamiset	1 690	2 773	-1 083
VASTAAVAA YHTEENSÄ	46 524	50 033	-3 509

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2020	2019	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	19 036	16 783	2 253
Peruspääoma*	18 669	18 666	3
Arvonkorotusrahasto			
Muut omat rahastot	1 081	1 079	2
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-2 962	-1 070	-1 892
Tilikauden ylijäämä	2 248	-1 892	4 140
VÄHEMMISTÖOSUUDET	547	539	8
PAKOLLISET VARAUKSET	372	381	-9
Muut pakolliset varaukset	372	381	-9
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	146	26	120
VIERAS PÄÄOMA	26 423	32 304	-5 881
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	17 043	17 834	-791
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	404	404	0
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 620	7 522	-4 902
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	6 356	6 544	-188
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	46 524	50 033	-3 509

* Vuonna 2020 on oikaistu aikaisempien vuosien virheellinen peruspääoma. Erotus 2.896,25 euroa johtuu aikaisempien vuosien virheellisistä pääoman eliminoinneista.

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2020	2019
Omavaraisuusaste, %	42	35**
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	51	66
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-714	-2 962
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	-149	-608
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	19 663	25 356
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	4 114	5 201
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	35 964	26 422
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	7 524	5 420
Kunnan asukasmäärä 31.12.	4 780	4 875

** Vuoden 2019 vertailutiedon tunnuslukua muutettu

KONSERNIN LAINAKANTA, 1000 €

	2020	2019
Pitkäaikaiset lainat	17 043	17 834
Lyhytaikaiset lainat	2 620	7 522
Korollinen vieras pääoma	19 663	25 356

Keskeiset liitetiedot

Toimintakertomuksessa annetaan tietoja sellaisista kunnan talouteen ja konsernitilinpäätökseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei tehdä selkoa tuloslaskelmassa, taseessa tai rahoituslaskelmassa. Tilinpäätöksen liitetiedot täydentävät laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan ja kuntakonsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätöksen liitetiedot esitetään kokonaisuudessaan luvussa 4.

1.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.8.1 Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

1.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen esittely tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on Kuntal 115 § mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelmasta ilmenevää tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai siirtää muuhun vapaaseen pääomaan.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 1.1.-31.12.2020 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tilikauden ylijäämä 2.436.221,43 euroa siirretään taseen omaan pääomaan kohtaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

1.8.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnan taseessa on ollut kattamatonta alijäämää, jolloin toimintakertomuksessa on ollut esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi. (Kuntal 115 §).

Vuoden 2019 lopussa kunnan taseessa oli kattamatonta alijäämää yhteensä 2.350.043,66 euroa, mikä nyt tilinpäätöksessä tulee katetuksi.

Kunnanhallitus käynnisti yhteistoimintaneuvottelut lokakuussa 2019 osana talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Yhteistoimintaneuvottelut saatiin päätökseen helmikuussa 2020. Yt-neuvottelun yhteydessä valmisteltiin myös varsinaista talouden tasapainotussuunnitelmaa, joka hyväksyttiin elokuussa 2020.

Kunnan talouden tasapainotussuunnitelman toimenpiteitä viedään myös vuonna 2021 käytäntöön suunnitellusti, vaikka alijäämä on nyt tullutkin katetuksi.

Yhteistoimintaneuvotteluilla saatiin aikaan tavoitellut vuosittaiset säästöt seuraavasti: vuodelle 2020 talousarvioon nähden noin 215.500 euroa, vuodelle 2021 901.000 euroa, vuodelle 2022 1.033.000 euroa ja vuodelle 2023 1.113.000 euroa. Varsinaisella talouden tasapainotussuunnitelmalla tavoitellaan käyttötalouden osalta vuotuisia 500.000 euron säästöjä.

Talouden tasapainotusohjelman toteutumisesta tehdään oma selvityksensä valtuuston tilinpäätöskokoukseen.

Yhtenä keinona talouden tasapainotusohjelmassa kunnan talouden vahvistamiseen on ollut kunnan sähköomaisuuden osittainen myyminen. Kyseisestä asiasta valmistellaan esitys myös toukokuun 2021 kunnanvaltuustoon.

Tällä hetkellä kunnalla ei kuitenkaan siis ole kattamatonta alijäämää taseessaan.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Seuranta koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutusvertailusta on lisäksi käytävä ilmi, ovatko menot tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla. Muulla rahoituksella tarkoitetaan rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakoäänestyksen järjestämisestä ja ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ehdokashakemusten vastaanotosta ja

tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, ennakoäänien laskennasta ja kaikkien äänten tarkastuslaskennasta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Äänestysaluejako ja vaalilautakuntien määrä on säilynyt ennallaan (Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi). Vuonna 2020 ei ollut säännön mukaisia vaaleja. Vuonna 2021 järjestetään kuntavaalit, vuonna 2022 ei ole säännön mukaisia vaaleja, vuonna 2023 järjestetään eduskuntavaalit.

Suunnitelman mukaan vaaleihin ei ollut varattu määrärahoja vuonna 2020.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot							
Maksutuotot							
Tuet ja Avustukset	18						
Muut toimintatuotot							
TOIMINTATUOTOT	18	0		0	0	0	
Henkilöstökulut	24						
Palvelujen ostot	5						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Avustukset							
Muut toimintakulut							
TOIMINTAKULUT	29	0		0	0	0	
TOIMINTAKATE	-11	0		0	0	0	
Poistot							

2.2.2 Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lisäksi valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan (JHTT-tilintarkastaja/tilintarkastusyhteisö).

Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö Talvea Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan

tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunta esittää toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta arvionsa kunnanvaltuustolle erikseen laadittavassa arviointikertomuksessa vuodelta 2020. Tarkastuslautakunnan osalta talousarvio toteutui lähes suunnitellusti.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot							
Maksutuotot							
Tuet ja Avustukset							
Muut toimintatuotot							
TOIMINTATUOTOT	0	0		0	0	0	
Henkilöstökulut	6	7		7	8	1	14,3 %
Palvelujen ostot	16	22		22	22	0	0,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Avustukset							
Muut toimintakulut							
TOIMINTAKULUT	22	29		29	30	1	3,4 %
TOIMINTAKATE	-22	-29		-29	-30	-1	3,4 %
Poistot							

2.2.3 Kunnanhallitus

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Myyntituotot	159	145		145	167	22	15,2 %
Maksutuotot							
Tuet ja Avustukset	258	275		275	254	-21	-7,6 %
Muut toimintatuotot	15	3		3	21	18	600,0 %
TOIMINTATUOTOT	432	423		423	442	19	4,5 %
Henkilöstökulut	1 365	1 356		1 356	1 324	-32	-2,4 %
Palvelujen ostot	826	793		793	716	-77	-9,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	28	27		27	34	7	25,9 %
Avustukset	169	186		186	121	-65	-34,9 %
Muut toimintakulut	110	111		111	155	44	39,6 %
TOIMINTAKULUT	2 498	2 473		2 473	2 350	-123	-5,0 %
TOIMINTAKATE	-2 066	-2 050		-2 050	-1 908	142	-6,9 %
Poistot	30	44	-1	43	42	-1	-2,3 %

Vuoden 2020 talousarviossa lähdettiin siitä, että päivitetään muita sääntöjä hallintosäännön mukaiseksi, mutta prosessissa törmättiin siihen, että hallintosääntö itsessään vaati ensin päivitystä. Muut säännöt käydään läpi 2021 kuluessa. Jyväskylän seudun MAL-neuvotteluissa oltiin vahvasti mukana, mutta neuvottelut keskeytyivät loppuvuodesta ja jatkoa odotellaan. Hankasalmi kutsuu -hankkeen toinen vuosi vietiin läpi koronan keskellä. Yritysvaikutustyöryhmä kokoontui koronaa

ennen, mutta kevään koronan aikana elinkeinotoimi ja yrittäjäjärjestön puheenjohtajisto kokoontui sitten tiiviisti pienemmällä porukalla. Sähköistä viestintää kehitettiin monella tapaa vuoden kuluessa. Kuntamarkkinoinnissa hyödynnettiin Aseman siltaremontin kiertotietä, kun ysitien kiertotie ajoi Aseman kautta. Koronan vuoksi työllistäminen yrityksiin oli haastavaa, mutta siinäkin onnistuttiin olosuhteisiin nähden hyvin.

Keskus- ja luottamushenkilöstöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta vuoden 2020 osalta keskeisiä päämääriä olivat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten yhteistyön aktivoiminen. Tähän vastattiin muun muassa yritysvaikutustyöryhmän ja Hankasalmi kutsuu -hankkeen kautta. Kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen jäi yhä koronan keskellä enemmän seuraavien

vuosien toimenpiteeksi. Sähköisen viestinnän kehittämisessä Facebookin käyttöä monipuolistettiin yhä ja nyt otettiin Instagram käyttöön kunnolla. Videoviestinnästä tuli säännöllinen osa viestintää. Talouden tasapainottamiseen liittyvät ratkaisut koottiin. Koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut saatiin päätökseen helmikuussa 2020 ja talouden tasapainotusohjelma elokuussa 2020 – niiden toimenpiteet on myös hyvin viety käytäntöön

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Yritysvaikutustyöryhmän toiminnan vakiinnuttaminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarvointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Luodaan kunnan ja yritysten yhteydenpidosta säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja huomioidaan kaikki yritysosalat tässä työssä. Yritysvaikutustyöryhmää kuullen konkretisoidaan kuntastrategian muita elinkeinopoliittisia tavoitteita.	Työryhmän kautta tulleiden aloitteiden määrä, tehtyjen vaikutusarviointien määrä, muiden yrittäjätalouksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uudet elinkeinopoliittiset tavoitteet vuoden 2020 kuluessa.	Työryhmä kokoontui vain muutaman kerran (korona). Keväällä yrittäjäjärjestön puheenjohtajiston kanssa oli kahden viikon välein teams-kokoukset koronavaiikutusten arviointiin. Yksinyrittäjätuet hallinnoitiin kunnan kautta. Elinkeinopoliittiset tavoitteet luodaan yhdessä ja siksi siirtynyt v. 2021
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvät yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Hankasalmi Kutsuu hanke, jossa on mukana niin yrittäjiä, yhdistyksiä kuin maaseudun kehittämisestä kiinnostuneita yksityishenkilöitä on yksi keskeinen osa tavoitetta. Lisäksi muut yhdistykset ja tapahtumat pyritään nivomaan mukaan tähän yhteistyöhön.	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten ja matkailuyritysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään vuonna 2020 kyselyn avulla).	Tapahtumia oli hyvin vähän, koska korona esti. Hankasalmi kutsuu - tapahtuma kokosi toimijat syksyllä yhteen. Matkailuyritykset koottiin Keski-Suomen Liiton rahoittamalla koronahankkeella yhteen. Yhteismarkkinointia kehitettiin mm. tämän hankkeen kautta.
Yritysten toimintaedellytykset				
Yritystoiminnan toimitilarapeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritystoiminnalle	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin löydetään ratkaisuihin. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioidaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamista lukumäärä.	Syksyllä yrityksillä oli avoin mahdollisuus kutsua kunnanjohtaja ja kiinteistöjohtaja kylään (noin 10 tapaamista). Korona esti osin. Yritysten ja työpaikkojen määrä kunnassa ei merkittävästi muuttunut.
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arvioiminen, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Keski-Suomen Uusyrityskeskukseen. Uusyrityskeskukseen toiminnan ohjaaminen ja turvaaminen.	Aloittaneiden yritysten määrä ja niistä toimintaa 3 vuoden päästä vielä jatkavien määrä, Uusyrityskeskudessa asioineiden määrä.	Uusyrityskeskukseen toiminta päättyi vuonna 2020 ja hakeuduttiin yhteistyöhön sen toimintaa jatkavan Gradian kanssa. Koronalla merkittävä vaikutus uusien yritysten matalaan syntyyn. Seuranta aloitetaan nyt Gradian kautta
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen.	Facebook- ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, aktiivisen Hankasalmi Youtube-kanavan luominen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet.	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään).	Kysely tyytyväisyydestä tehdään 2021. Kunnalle on luotava uudet www-sivut, kehittämisen yhteydessä törmättiin esteettömyysongelmiin. Instagram otettiin käyttöön, facebook päivityksiä päivittäin, vlogia syksystä alkaen säännöllisesti.
Kunnan talouden tasapainottaminen				
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät.	Uuden Hankasalmi-ohjelman luominen helmikuuhun 2020 mennessä turvaamaan palvelut rahoitusohjelman kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen.	Tasapainossa oleva ja toteutuva taloussuunnitelma investointiohjelma huomioon ottaen vuoteen 2025 saakka.	Tasapainotussuunnitelma saatiin valmiiksi elokuun loppuun mennessä, mutta sen toimenpiteitä vietiin käytäntöön jo koko vuosi. Talous on tasapainossa jo nyt tilinpäätöksessä.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Yritysvaikutustyöryhmän työtä on koronapandemia häirinnyt ja elinkeinopoliittisen ohjelman luomista on lykätty vuoteen 2021, jotta päästäisiin kokoontumaan kasvokkain ja vuorovaikutukselliseen luomiseen. Tapahtumien osalta vuosi 2020 oli hyvin rajattu – yritysten ja yhdistysten yhteistyötä silti pyrittiin kehittämään. Koronan jälkeiseen aikaan jäi kuitenkin paljon työtä. Matkailuyritykselle ja tapahtuman järjestäjille suunnattavaa kyselyä ei poikkeusvuonna katsottua asianmukaiseksi tehdä, mutta siihen palataan jatkossa.

Työpaikka- ja yritysmäärä säilyi melko vakiintuneena käytössä olevan tiedon kautta. Syksyllä koronatilanteen vielä ollessa parempi tehtiin kunnasta yritysvierailuja niihin yrityksiin, jotka halusivat kunnan johtoa ottaa vastaan – tätä jatketaan ja kehitetään akuutin koronakriisin jälkeen ensi syksynä. Uusyritysneuvonnassa vuoden 2020 toiminta turvattiin Keski-Suomen

Uusyrityskeskukseen kautta ja jatkossa asiantuntija-avusta huolehtii Gradia. Tällä hetkellä palvelun käytön tilastointi lähtee suuren muutoksen vuoksi uudelta pohjalta liikenteeseen. Sähköisessä viestinnässä ja markkinoinnissa otettiin vuoden 2020 kuluessa isoja kehitysaskelia eteenpäin. Käyttötalous saatettiin tasapainoon ja yt-neuvottelujen sekä muun talouden tasapainotusohjelman kauttaluotiin tasapainon säilymiseen pohjaa myös tulevaisuutta ajatellen. Kunnan lainakanta on tällä hetkellä hyvin hallinnassa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Väestömäärän kohdalla syntyneiden määrän pieneneminen, eli 25 syntyneen tasolle jääminen, on kaikkein huolestuttavin seikka. Elinkeinoitoiminnassa on työpaikkojen määrän kehitys saatu vuosikymmenen puolivälin suuresta laskusta vakiintumaan. Nyt pandemia luo tälle suuria uhkakuvia ja tilastoja sen vaikutuksia ei ole vielä saatavilla.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %	
Väestömäärän kehityksen kääntäminen positiivisempaan suuntaan	4939	4875	4800	4780	-20	-0,4 %
Taloudelliset tavoitteet	Toteuma 2013	Toteuma 2014	Toteuma 2015	Toteuma 2016	Toteuma 2017	Toteuma 2018
Elinkeinoitoiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä	1527 (+3)	1502 (-25)	1385 (-117)	1382 (-3)	1385 (+3)	1372 (-13)
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %
Luottamushenkilöhallinto						
Tulot	85	61		61	96	35 57,4 %
Menot	772	802		802	778	-24 -3,0 %
Netto	-687	-741		-741	-682	59 -8,0 %
Elinkeinopalvelut						
Tulot						
Menot	148	123		123	108	-15 -12,2 %
Netto	-148	-123		-123	-108	15 -12,2 %
Hankasalmi kutsuu-hanke						
Tulot						
Menot	7	7		7	7	0 0,0 %
Netto	-7	-7		-7	-7	0 0,0 %
Matkailuyritystoiminnan turvaaminen						
Tulot						
Menot					27	27
Netto	0	0		0	-27	-27
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä						
Tulot	85	61		61	96	35 57,4 %
Menot	927	932		932	920	-12 -1,3 %
Netto	-842	-871		-871	-824	47 -5,4 %

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen. Hallinto- ja talouspalvelujen tehtävänä on tuottaa kunnalle hallinto- ja talouspalvelut. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivointiin sekä sähköisen asioinnin ylläpitoon ja kehittämiseen. Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovellus- ja laitetuen. Strategian mukaisen tavoitteen toteutumiseen tähdätään tietohallinnon asiakaspalvelun kehittämällä sähköisen Helpdeskin avulla. Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhteasioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla koulutussuunnitelman toteutumiseen sekä esimiestyön kehittämiseen.

Hallinto- ja talouspalveluiden vuoteen on merkittävästi vaikuttanut henkilöstön vähennys sekä tehtävien muutokset. Lisäksi osa henkilöstöstä on ollut etätöissä koronapandemian vuoksi. Uuden

asiakirjahallintajärjestelmän käyttöönotto työllisti merkittävästi alkuvuodesta.

Henkilöstöhallinnossa on panostettu mahdollisuuksien mukaan tyhy-toimintaan. Tyhy-toimikunnan järjestämien tapahtumien sekä Sykettä Työhön -ryhmien lisäksi valikoimassa on ollut kurssit Voimanpesässä. Toiminta on koronarajoitteiden vuoksi ollut osittain tauolla, Voimanpesän kurssit lähinnä virtuaalisesti toteutettuna. Esimieskahveja on pidetty ja niissä on käsitelty ajankohtaisten asioiden lisäksi johtamista ja esimiestyön haasteita. Työterveyshuollon kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä. Loppuvuonna 2019 aloitetut koko kunnan henkilöstöä koskeneet yt-neuvottelut saatiin päätökseen alkuvuonna 2020. Se oli henkilöstöhallinnolle haasteellinen urakka ja neuvottelutuloksen seurauksena on henkilöstörakenteessa ja tehtävänkuvissa tapahtunut muutoksia. Esimieskoulutusta on suositeltu kaikille, joilta esim. JET-tutkinto puuttuu.

Atk-palveluissa vuosi 2020 toi mukanaan uuden hyperkonvergenssijärjestelmän tietohallintoon. Uuden virtuaaliympäristön käyttöönotto ja palomuurien uusinta sekä hallintoon että koulupuolelle työllisti tietohallintoa huomattavasti. Samoin uuden koulukeskuksen uudet verkko- ja opetuslaitteiston asennukset ja konfigurointi tekivät vuodesta 2020 hyvin kiireisen, joka näkyi siinä, ettei kaikkia lomia ehditty pitämään kesän aikana.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoitteena on että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Koulutuspäiviä / henkilö kertyi keskimäärin 1,7 koska korona rajoitti suunniteltujen koulutusten toteuttamista. Koulutuspäiviä oli yhteensä 492.
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelman toteutuminen. Koulutussuunnitelma on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen tehtävissään niin, että koulutuksen vaikutuksia myös arvioidaan ja sen kustannukset huomioidaan.	Henkilöstökertomuksen koonti toteuneista koulutuksista	Webinaarit ja sähköiset koulutuksen kasvoivat, mutta muuten koulutuksia toteutui koronan vuoksi poikkeavan vähän. Poikkeusvuosi ei kuitenkaan vaaranna henkilöstön osaamista.
Henkilöstöhallinto	Esimiestyön kehittäminen. Esimiehillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen	Henkilöstöjohtamisen koulutusta järjestetään vuoden 2020 aikana ja se on kantavana teemana mm. esimieskahveilla. Kunnan hyviä käytäntöjä jaetaan. Esimiesasemassa olevien virantäytöissä korotetaan johtamisosaamista valinnassa.	Työtyytyväisyyskysely	Työtyytyväisyyskyselyssä johtamista arvioitiin 5 eri ulottuvuudella ja esimiehet saivat johtamisesta arvosanaksi koko kunnan osalta seuraavaa: 61,5 % piti johtamista hyvänä, 16 % huonona. Keskiarvo oli 3,72 asteikolla 1-5.
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Hallinto- ja talouspalvelut	Henkilöstön ja luottamushenkilöiden sähköisen asioinnin ylläpito ja kehittäminen laadukkaiden palveluiden ylläpitämiseksi. Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman valmiusaste 70 % -> 100 %.	Pyritään ajantasaiseen sähköiseen tiedottamiseen. Sähköisen asiakirjahallinnon kehittäminen.	Kunnan www-sivujen kautta saadun palautteen määrä/vuosi sekä henkilöstöltä saadun palautteen määrä. Arkistonmuodostussuunnitelman valmiusaste.	Tiedottaminen on toteutettu sähköisesti ja ajantasaisesti. Sähköinen (tarkistamaton) arkistonmuodostussuunnitelma on ollut käytössä.
Atk-palvelut	Tietohallinnon asiakaspalvelun kehittäminen sähköisen Helpdeskin avulla koko henkilökunnan osalta.	Pyritään luomaan yhtenäiset käytännöt tukipyynnöihin ja ohjaamaan sähköisen Helpdeskin käyttöön. Intran sulauttaminen osaksi Hanttua.	Tukipyyntöjen määrä Helpdeskin kautta. Hantun käyttäjämäärä.	Kaikki työntekijät saatiin Hantun käyttäjiksi ja Tukipyynnöistä 90 % tulee Hantun kautta.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Hallinto- ja talouspalveluiden osalta yksi tavoitteista liittyi henkilöstön kouluttautumiseen. Tavoitteena oli, että jokainen hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä osallistuisi vuoden aikana vähintään kahteen koulutuspäivään. Korona pandemian vuoksi tavoite ei toteutunut, koulutuspäiviä oli vain muutamia. Ajantasainen sähköinen tiedottaminen sekä sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman käyttöönotto toteutui suunnitellusti.

Henkilöstöhallinnossa koulutussuunnitelman toteutumista haittasi koronarajoitteet ja koulutuspäiviä kertyi keskimäärin 1,7 kpl/henkilö. Koulutuspäiviä oli yhteensä 492 kpl. Esimiestyön kehittämisen osalta esimieskahvit toteutuivat osin myös etäyhteydellä ja niissä on käsitelty ajankohtaisten asioiden lisäksi johtamista ja esimiestyön haasteita. Työtyytyväisyyskyselyssä johtamista arvioitiin 5 eri ulottuvuudella ja esimiehet saivat johtamisesta arvosanaksi koko kunnan osalta

seuraavaa: 61,5 % piti johtamista hyvänä, 16 % huonona. Keskiarvo oli 3,72 asteikolla 1-5.

Tietohallinnon osalta tavoitteet Hantun käytössä toteutuivat hyvin ja työntekijät kaikilta toimialoilta tottuivat Helpdeskin käyttöön. Vuonna 2020 kirjattiin noin 4500 tukipyyntöä Hantun kautta. Ainoastaan akuutteihin ongelmiin käytettiin puhelinpyyntöjä.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Yleishallinnon talousarvio toteutui suunniteltua paremmin. Toimintakate alittui kokonaisuudessaan 87.000 eurolla, hallinto- ja talouspalveluissa 33.000 eurolla, henkilöstöhallinnossa 29.000 eurolla ja atk-palveluissa 25.000 eurolla. Toimintatuottojen ylitys selittyy pääosin tukien ja avustusten sekä muiden toimintatuottojen odotettua suuremmalla määrällä. Toimintakulujen alitus selittyy henkilöstökulujen pienenemisellä, ja palvelujen ostojen esim. koulutuksien vähenemisellä.

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset*	11,4	11,9		11,9	11,2	-0,7 -5,9 %
Sijaiset					0,5	0,5
Työllistetyt	0,5					
Muut määräaikaiset	0,3	1		1	0	-1 -100,0 %
Yhteensä	12,2	12,5		12,9	11,7	-1,2 -9,3 %

*TP 2020 luvussa ei ole otettu huomioon yhtä virkavapaalla olevaa

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %
Hallinto- ja talouspalvelut						
Tulot	11	4		4	23	19 475,0 %
Menot	412	430		430	416	-14 -3,3 %
Netto	-401	-426		-426	-393	33 -7,7 %
Atk-palvelut						
Tulot	11	7		7	13	6 85,7 %
Menot	264	263		263	244	-19 -7,2 %
Netto	-253	-256		-256	-231	25 -9,8 %
Henkilöstöhallinto						
Tulot	60	60		60	81	21 35,0 %
Menot	227	208		208	200	-8 -3,8 %
Netto	-167	-148		-148	-119	29 -19,6 %
Yleishallinto yhteensä						
Tulot	82	71		71	117	46 64,8 %
Menot	903	901		901	860	-41 -4,6 %
Netto	-821	-830		-830	-743	87 -10,5 %

Maaseutu- ja työllistämispalvelut

Maaseutu- ja työllisyyspalveluiden tavoitteena on kuntastrategian mukaisesti edistää ja luoda edellytyksiä yritystoiminnalle sekä edistää työllistymistä. Maaseutupalveluissa kunta kuuluu Laukaan maaseututoimen yhteistoiminta-alueeseen. Tehävänä on edistää yritysten sijoittumista ja investointeja Hankasalmelle; palvelu mahdollisimman hyvin kuntaan yhteyttä ottavia yrittäjiä (maaseutu- ja muun toimialan yrittäjiä.) Tehävänä on myös työmahdollisuuksien tarjoaminen työttömille työnhakijoille kuntaan ja kunnassa toimiviin yrityksiin.

Maaseutupalveluissa tapahtui vuoden aikana isomuutos, kun kunnan elinkeinopäällikkö, jonka toimenkuvaan myös maaseutupalvelut kuuluivat, jäi eläkkeelle. Laukaa tuottaa edelleen kuitenkin palveluja myös Hankasalmella. Muita suuria muutoksia maaseututoimen osalta ei vuonna 2020 kunnassa tapahtunut.

Työllistämispalveluissa haasteeksi koronan keskellä tuli yrityksiin työllistäminen, mutta kesän kuluessa siinäkin onnistuttiin olosuhteisiin nähden hyvin. Vuoden 2021 alusta työllistämispalvelut ovat osana perusturvan palveluja.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Maatalouden huomioiminen kunnan päätöksenteossa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Kunnan päätösten vaikutusten arviointi maatalouden kannalta ja vuorovaikutus maatalousyrittäjien kanssa	Maatalous otetaan huomioon esimerkiksi hankinnoissa, aluiden suunnittelussa ja kunnan vaikuttamistyössä sidosryhmiin päin	Paikallisen MTK:n edustajat otetaan mukaan kunnan yritysvaikutusryhmään, kunnan ja maatalousyrittäjien yhteydenpito pidetään tiiviinä	Maatilojen määrä, tilojen tulot, kunnan hankinnat lähiruuan suhteen, maatalousyrittäjien tyytyväisyys kunnan toimintaan	MTK:n edustajat ovat mukana yritysvaikutusryhmässä. Kunnan hankinnat lähiruuan suhteen vähäisiä tuotantoketjujen puutteen vuoksi. Maatilojen määrässä ja tuloissa ei juuri muutoksia.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Talousarviossa taloudellisten tavoitteiden mittariksi asetettua taulukkoa ei voida päivittää, koska vuonna 2020 Laukaan maaseututoimi ei hankkinut

sellaista tilastotietokantaa (maksullinen), josta vuoden 2019 tiedot selviäisivät. Suurta muutosta ei kuitenkaan ole tapahtunut.

Taloudelliset tavoitteet	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2017	2018
	Myyntitulot	4,6	4,4	5,4	6,0	6,0	5,7	5,6
	Tuet	4,6	5,1	5,6	5,2	5,2	4,6	4,9
Maatilyritysten taloudellinen menestyminen maatilojen tuloilla mitattuna (milj. €)	Metsätulot	3,9	3,0	2,7	3,3	4,0	2,8	4,9
	Sivuvansiot	4,0	4,6	5,3	5,2	5,1	5,4	5,2
	Yhteensä	17,1	17,1	19,0	19,7	20,3	18,5	20,6

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	1,2	1,2		1,2	0,8	-0,4 -33,3 %
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen*	10,36	18		18	8,59	-9,41 -52,3 %
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen*	5,25	6		6	2,6	-3,4 -56,7 %
Muut määräaikaiset	0,5	0,5		0,5	0,5	0 0,0 %
Oppisopimus työllistetyissä	4	2		2	4,96	2,96 148,0 %
Yhteensä	21,31	27,7		27,7	17,45	-10,25 -37,0 %

*TP 2019 lukua muutettu

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	TA-TP %
Maaseutupalvelut							
Tulot	3	1		1	3	2	200,0 %
Menot	103	111		111	87	-24	-21,6 %
Netto	-100	-110		-110	-84	26	-23,6 %
Työllistäminen							
Tulot	262	290		290	226	-64	-22,1 %
Menot	565	529		529	483	-46	-8,7 %
Netto	-303	-239		-239	-257	-18	7,5 %
*Kunnallinen työllistäminen							
Tulot	121	155		155	147	-8	-5,2 %
Menot	414	396		396	399	3	0,8 %
Netto	-293	-241		-241	-252	-11	4,6 %
*Tukityöllistäminen yrityksiin							
Tulot	141	135		135	79	-56	-41,5 %
Menot	151	133		133	84	-49	-36,8 %
Netto	-10	2		2	-5	-7	-350,0 %
Maaseutu- ja työllistämispalvelut yhteensä							
Tulot	265	291		291	229	-62	-21,3 %
Menot	668	640		640	570	-70	-10,9 %
Netto	-403	-349		-349	-341	8	-2,3 %

2.2.4 Perusturvalautakunta

PERUSTURVALAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot	132	40		40	131	91	227,5 %
Maksutuotot	1 378	1 431		1 431	1 496	65	4,5 %
Tuet ja Avustukset	147	220		220	141	-79	-35,9 %
Muut toimintatuotot	274	266		266	276	10	3,8 %
TOIMINTATUOTOT	1 931	1 957		1 957	2 044	87	4,4 %
Henkilöstökulut	6 088	6 110		6 110	5 997	-113	-1,8 %
Palvelujen ostot	16 487	15 668		15 668	15 819	151	1,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	291	296		296	350	54	18,2 %
Avustukset	1 181	1 085		1 085	1 052	-33	-3,0 %
Muut toimintakulut	498	478		478	395	-83	-17,4 %
TOIMINTAKULUT	24 545	23 637		23 637	23 613	-24	-0,1 %
TOIMINTAKATE	-22 614	-21 680		-21 680	-21 569	111	-0,5 %
Poistot	19	45	-24	21	20	-1	-4,8 %

Vuosi 2020 muodostui poikkeukselliseksi pandemiavuodeksi, jolla oli vaikutusta lähes kaikkiin terveyspalvelujen toimintoihin maaliskouluun aikana. Myös arjen tuen ja sosiaalipalveluiden osalta toimintoja jouduttiin muokkaamaan tilanne huomioiden. Koronan vaikutukset näkyivät monella tavalla myös kulukehityksessä.

Kulunut vuosi oli perusturvassa muutenkin muutosten vuosi. Vanhuspalveluiden organisaatio- ja henkilöstörakennetta muutettiin yt-prosessin myötä keuhällä 2020 ja vanhuspalvelut sulautuivat osaksi sosiaalipalveluita. Rakennettiin arjen tuen organisaatio, joka muodostuu ikääntyneiden, kehitysvammaisten sekä mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden palveluista.

Vuonna 2020 kaikki perusterveydenhuollon palvelut toimivat väistötiloissa ja kuvantaminen toteutettiin lähinnä Jyväskylässä. Vuoden vaihteessa päästiin tekemään muuttoa uusiin terveysaseman tiloihin.

Sosiaalipalveluissa perhekeskustoiminnan aloittamista käynnisteltiin jo ennen fyysisten tilojen valmistumista määrittelemällä yhteisiä arvoja ja toimintamalleja sekä valmistamalla työyhteisöä uuteen perhekeskusmallin mukaiseen moniammatilliseen toimintakulttuuriin ja työskentelytapaan. Varsinainen muutos perhekeskuksen tiloihin päästiin tekemään tammikuussa 2021.

Taloudellisesti vuosi oli lopputulemaltaan positiivinen, sillä kokonaisuutena perusturvan talousarvio alittui 111 000 euroa.

Sosiaalipalveluiden kustannukset saatiin pidettyä kurissa tuottamalla palveluja omana toimintana mahdollisimman monelle erilaisia sosiaalipalveluita tarvitsevalle asiakkaalle ja osaltaan korona rajoitti joidenkin palveluiden käyttöä. Arjen tuki pysyi hyvin talousarvioissaan; palvelutalot alittivat hieman budjettinsa ja KAAPON toiminta osoittautui tehokkaaksi palveluohjauksen ja toimivien kotiutusprosessien organisoimisessa.

Terveyspalvelut kokonaisuutena ylittivät talousarvion 329 000 eurolla. Perusterveyden huollon kulut ylittivät 509 000 euroa. Perusterveydenhuollon palveluiden ostoihin varattu määräraha todettiin niukaksi jo budjetointivaiheessa ja lisäksi toteuma sisältää suoria koronakustannuksia 142 440 euroa. Erikoissairaanhoidon kustannukset puolestaan alittuivat 153 000 euroa ja ympäristöterveydenhuolto 28 000 euron verran.

Tavoitteena on ollut edelleen kehittää laadukkaita palveluita ja KKK -toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) laajasti kaikkien palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

Hallinto

Perusturvan hallinnossa on 2,5 henkilötyövuoden panos, josta sihteeritiimissä 2 htv ja palvelujohtajan 0,5 htv. Sihteeritiimistä 1 htv kohdistuu hallintoon, loput sosiaalipalveluihin ja arjen tukeen.

Perusturvan hallintoon kirjattiin vuonna 2020 koronasta johtuvia kuluja noin 116 000 euroa. Siitä johtuen kokonaisuus ylittyi 91 000 eurolla.

PERUSTURVAN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Perusturvan hallinto							
Tulot	3						
Menot	238	271		271	362	91	33,6 %
Netto	-235	-271		-271	-362	-91	33,6 %

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluissa oli tarkoitus kehittää vuoden 2020 aikana eri ikäisten matalankynnyksen

palveluita asukkaiden toiveiden pohjalta yhteistyössä kunnan eri toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa. Korona-poikkeusolot rajoitti yhteisöllisen matalankynnyksen toiminnan järjestämistä.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat sosiaalipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Ennaltaehkäisevä toiminta				
	Tuen tarjoaminen riittävään ajoissa			
Perhekeskustoiminnan aloittaminen jo ennen yhteisiä tiloja	Kaikilla lapsen ja perheiden kanssa toimivilla on yhteinen ymmärrys lapsen elämäntilanteesta.	Eri toimijat arvioivat yhdessä lapsen ja perheen kanssa arjesta selviytymistä ja voimavaroja.	Palvelu- ja prosessikuvausten laadinta	Päätetty yhteisistä arvoista, sovittu yhteisiä työkäytänteitä.
Avoin kerho- ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen perheiden tarpeita vastaaviksi	Vertaistuen ja matalan kynnyksen palvelun tarjoaminen lapsille ja perheille.	Järjestetään kahdella eri kylällä yhteistyössä seurakunnan, järjestöjen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Ilta-ryhmät työssäkäyville perheille?	Toteutuneet kerhot/vuosi	14 kertaa 2-10 perhettä/kerta, 3-16 lasta
Lapsiparkkitoiminta yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Tukiverkon rakentaminen perheille, jolla sitä ei luonnostaan ole.	Tuetaan lapsiperheiden arkea.	Toteutuneet lapsiparkkikerrat/vuosi	6 kertaa, 3-7 lasta
Kotiin annettavat palvelut				
	Turvallinen arjen tuki			
Päihde- ja mielenterveyspalveluiden yhteistyön edistäminen asiakasnäkökulmasta	Saumaton hoitopolku	Liikkuva arjen tuki kuntouttaa ja mahdollistaa mielekkään arjen.	Asiakkaita/vuosi	52 yksilöasiakasta, 6 osallistujaa hyvinvointiryhmässä ja MTEA 1-koulutuksissa 32 osallistujaa
Avohuollon ohjaus	Tavoitteena tukea erityistä tukea tarvitsevien omatoimista selviytymistä kotona.	Kehitetään erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja aikuisten avohuollon ohjausta.	Asiakkaita/vuosi	26 asiakasta
Mäkituvan vuokra-asuntojen toiminnan kehittäminen	Valmennuksen kautta itsenäiseen asumiseen.	Tarjotaan yksilö- ja ryhmämuotoista asumisvalmennusta.	Valmentavan asumisen asukkaita/vuosi	2 asiakasta

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Ennalta ehkäisevä toiminta

Lapsiperheille kohdennettuja ennaltaehkäiseviä palveluita on järjestetty koronarajoitusten mukaisesti. Perhekerhoja oli 14 kertaa, joihin osallistui 2-10 perhettä/kerta, 3-16 lasta/kerta. Lapsiparkkitoimintaa oli kuusi kertaa ja parkeissa oli 3-7 lasta/kerta.

Kotiin annettavat palvelut

Liikkuva palvelun työntekijän nimike muutettiin arjen tuen organisaatiomuutoksen myötä mielenterveys- ja päihdetyön asiakasohjaajaksi. Asiakasohjaaja ohjaa, tukee ja auttaa yksilöllisesti asiakasta mahdollisimman itsenäiseen elämiseen ja osallisuuteen omassa arjessaan. Tavoitteena on ehkäistä mielenterveys- ja päihdehäiriöistä toipuvien syrjäytymistä sekä vähentää sairaala- ja laitoksen hoidon tarvetta. Asiakasohjaajan tukea

ja ohjausta on suunnattu myös vaikeassa elämäntilanteessa oleville asiakkaille. Asiakkaiden kanssa on työskennelty sekä asiakkaan kotona että muissa arjen toimintaympäristöissä. Työskentely on ollut tavoitteellista ja yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin perustuvaa. Asiakastapaamiset ovat tarpeen mukaan sisältäneet keskusteluapua, asiakkaan tilanteen arviointia, taloudellisen tuen hakemista sekä konkreettista apua ja tukea asioinnissa. Asiakasohjaaja on tehnyt verkostotyötä ja yhteistyötä asiakkaan asioissa tarpeen mukaan.

Kehitysvammahuollon ohjaajan toimi muutettiin arjen tuen organisaatiomuutoksen myötä vammaispalveluiden asiakasohjaajaksi. Asiakasohjaajan tarjoama arjen tuki muodostuu yksilöllisesti kunkin asiakkaan tuen tarpeista. Se on ollut esimerkiksi itsenäisen asumisen valmennusta, arjen hallinnan tukemista, arjen taitojen, kuten rahan

käytön, hygieniasta huolehtimisen tai asiointien harjoittelua yhdessä, sosiaalisissa suhteissa ohjaamista, verkostotyötä ja palveluohjausta. Työn tavoitteena on mm. hyvän elämänlaadun takaaminen asiakkaalle ja mahdollisimman itsenäinen elämän hallinta ja osallistuminen yhteiskuntaan.

Korona on vaikuttanut asiakasohjaajan työhön siten, että keväällä 2020 etänä tapahtuva ohjaus ja valmennus lisääntyivät. Toimintakeskuksen ollessa suljettuna asiakasohjaaja piti etäryhmävalmennusta yhteensä neljä kertaa sosiaalisista taidoista ja lisäksi yksilövalmennuksia etänä. Lisäksi asiakasohjaaja jakoi liikunnallisia videoita, kuten ohjattua jumppaa ja muita vapaa-ajan aktiviteettien ideoita facebookissa ja innosti näin asiakkaitaan liikkumaan ja muuhun toimintaan. Koronan vuoksi työhön kuului lisääntyneesti myös asiakkaiden puolesta tehtäviä kauppa-asiointeja.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Hyvää arkea tukevat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Lapsiperhepalvelut	Perheestä ja lapsesta lähtevä tavoitteellinen työskentely	Lasten ja perheiden kanssa työskentelyllä on aina tavoite ja lapset ja perheet ovat itse mukana tavoitteen laadinnassa.	Palvelutarpeen arviot/vuosi, SHL- ja LS-asiakkuudet/vuosi	61 palvelutarpeen arviota, xx shl-asiakasta ja 28 ls-asiakasta
Kelan ja TE-toimiston kanssa tehtävä yhteistyö	Pop up -päivien järjestäminen tarpeen mukaisesti.	Kelan ja TE-toimiston työntekijät jalkautuvat Hankasalmele neuvomaan Kela-asioissa.	Pop up-päiviä/vuosi	Ei yhtään. Koronan takia kaikki peruttu.
Kuntouttava työtoiminta	Yksilöllinen kuntoutumispolku ja opinnollistaminen.	Työvalmennus ja sosiaalisen kuntoutuksen menetelmien kehittäminen. Paikko-osaamistodistusten laadinta.	Osaamistodistukset/vuosi Jatkokolokujen lukumäärä/vuosi	0 osaamistodistusta, jatkokolokuja 8 kpl. Työntekijävaihdoksista johtuen osaamistodistuksia ei ole laadittu.
Ohjaamatoiminta nuorille	Autetaan nuorta löytämään kannustava tulevaisuudennäkymä.	Tarjotaan nuorille matalankynnyksen palveluna nopeaa ohjausta hänelle sopiviin palveluihin.	Ohjaamoasiakkaat/vuosi	Ohjaamo-toiminta siirtyi sivistystoimen alle. Koronan takia yhteydenotot pääsääntöisesti etänä.
Yksilöllinen työ- ja päivätoiminta kehitysvammaisille ja muille erityistä tukea tarvitseville	Mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä arkeen.	Järjestetään asiakkaiden tarpeista ja mielenkiinnosta lähtöisin olevaa toimintaa.	Toimintakerrat/vuosi	Toimintapäiviä 176 kpl.
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Erityistä tukea tarvitsevien kuntalaisten asumisen kehittäminen	Turvallisen arjen mahdollistaminen siellä missä muutkin asuvat.	Tehdään yhteistyötä ympäristötoimen kanssa asumisympäristöjen kehittämisessä.	Kehittämiskohteet/vuosi	Hakatie kohteen suunnittelua aloitettu.
Voimaannuttava Hankasalmi				
Tuikku Ry:n kanssa yhteistyön syventäminen Aseman kylän monipalvelupisteen synnyttämiseksi ja kehittämiseksi	Hyvä arjen mahdollistaminen asuinpaikasta riippumatta.	Järjestetään kunnan palveluja eri puolilla Hankasalmea, jolla lisätään palvelujen saavutettavuutta.	Toimintakerrat/vuosi	Koronan takia toimintaa ei ole ollut.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Lapsi- ja perhepalvelut

Lastensuojeluilmoitusten, -hakemusten ja lapsen sosiaalihuollon tarpeen arviointia koskevin pyynnöitä tuli yhteensä 117 kpl ja niiden määrä kasvoi 8 % edellisvuodesta. Lapsen palvelutarpeiden arviointia tehtiin 61 kpl. Useimmiten palvelutarpeen arvioon kautta voitiin saada muutosta tilanteeseen tai ohjata lapsi tai vanhemmat muiden palvelujen piiriin ilman tarvetta aloittaa lapsen asiakkuutta sosiaalihuollon tai lastensuojelun palveluissa. Osa lastensuojeluilmoituksista koskee aina jo jollakin tavalla asiakkuudessa olevia lapsia, jolloin palvelutarpeen arviota ei tehdä, vaan tarkistetaan lapsen asiakassuunnitelmaa.

Kaikki lastensuojelulain mukaiset lastensuojeluilmoitukset ja pyynnöt palvelutarpeen arvioimiseksi käsiteltiin 7 arkipäivän määräajan kuluessa. Myös palvelutarpeen arviot/lastensuojelutarpeen selvitykset toteutettiin kolmen kuukauden määräajan puitteissa yksittäisiä tilanteita lukuun ottamatta.

Lastensuojelun avohuollon suunnitelmallisen työn asiakkaina oli vuoden aikana yhteensä 28 lasta eri pituisia ajanjaksoja. Lasten määrä laski 2 lapsella edelliseen vuoteen verrattuna. Lastensuojelun tavoitteena on aina muutos lapsen olosuhteissa ja tilanteen korjaannuttua asiakkuus päättyy tai siirtyy muunlaiseksi sosiaalihuollon asiakkuudeksi. Lastensuojelun toimenpiteenä kodin ulkopuolelle eripituisiksi jaksoiksi sijoitettuna oli vuoden 2020 aikana 11 lasta. Kiireellisen sijoituksen päätös tehtiin yhdelle lapselle, joka johti huostaanottohakemukseen hallinto-oikeudelle. Vuoden aikana neljä huostaanottoa päättyi. Vuoden lopussa sijaishuollossa oli 4 lasta.

Kunnan jälkihuoltovelvoitteen piirissä oli vuoden aikana 16 täysi-ikäistä nuorta ja yksi alaikäinen lapsi. Jälkihuollon palveluita on järjestetty kuluksen vuoden aikana yhä enenevässä määrin omana toimintana perhetyöntekijöiden toteuttamana. Oman toiminnan piirissä oli 10 jälkihuoltoon oikeutettua nuorta, toinen vakituinen perhetyöntekijän toimi on mahdollistanut jälkihuollon palveluiden toteuttamisen kunnan omana toimintana aiempien ostopalveluiden sijasta. Jälkihuollon tukea järjestetään ostopalveluna ainoastaan

kauempana asuville, tiivistä tukea tarvitseville nuorille sekä nuorille, jotka tarvitsevat päivittäistä tukea esim. tuetun asumisen palveluissa.

Sosiaalihuoltolain perusteella asiakkaana oli vuoden aikana 34 lasta (36 vuonna 2019). Sosiaalihuoltolain mukaisen asiakkuuden tavoitteena on oikea-aikainen ja varhainen tuki lapselle ja hänen perheelleen huomioiden erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeet. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita myönnettiin lasten lisäksi 15:lle lapsiperheen huoltajalle.

Perhetyöntekijöillä oli 20 sosiaalihuollon asiakasta ja 5 lastensuojelun asiakasta. Ohjaus- ja neuvontakäyntejä on tehty 12 kertaa ja omaishoidon arviointeja 11 käyntiä. Lisäksi perhetyöntekijä on käynyt päiväkodeissa 13 kertaa konsultoimassa päivähoidon henkilökuntaa. Perhetyöntekijät osallistuvat vuoden aikana 12 palvelutarpeen arviointiin. Kotikäynnit olivat pituudeltaan eri mittaisia vaihdellen tarpeen mukaan ja käyntejä on ollut 1-2 käyntiä viikoittain tai harvemmin. Kouluikäisten osuus asiakkaina on iso ja työ on iltapäiväpainotteista.

Kuntouttava työtoiminta ja toimeentulotuki

Korona vaikutti paljon kuntouttavaan työtoiminnan järjestämiseen. Työtoiminta oli tauolla koronarajoitusten vuoksi 1 ½ kuukautta ja aktivointisuunnitelmien laadinta toteutettiin etäyhteyksin. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuoden 2020 aikana 35 henkilöä. Kuntouttavan työtoiminnan päiviä kunnan omana toimintana oli yhteensä 1571 kpl (3158) ja ostopalveluna 113 kpl (610) ja yhdistyksissä 319 kpl. Korvausta kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä maksettiin yhteensä 12054,31 €, josta kunnan omiin yksiköihin 8837 € ja kolmannelle sektorille 3217,31 €.

Toimeentulotukea saavia kotitalouksia oli vuonna 2020 yhteensä 109 kpl. Luku sisältää myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet henkilöt. Toimeentulotuen bruttomenot olivat yhteensä 60401 €, josta kuntouttavan työtoiminnan toimintatarhojen osuus (matka- ja ruokarahat) 12172 €.

Työtoiminta

Työpaja Pollari muutti Sillankorvan kiinteistöön syyskuussa 2020. Työpaja Pollarilla oli

kuntouttavan työtoiminnan päiviä yhteensä 917 kpl. Lisäksi Pollarilla oli muutamia henkilöitä työkokeilussa, sosiaalihuoltolain ja erityishuoltolain mukaisessa työtoiminnassa. Syksyn aikana työpaikalla oli 2 ryhmämuotoista kuntouttavaa ryhmää, joita ohjasi useampi perusturvan työntekijä.

Myös toimintakeskus Mäkituvan arkeen korona vaikutti. Toiminta oli tauolla kuukauden ajan ja tuolloin tukea tarjottiin kehitysvammaisille asiakkaille kotiin. Kevään aikana asiakkaille järjestettiin yksilöllistä työ- ja päivätoimintaa ja kesän aikana toimintaa järjestettiin aamu- ja iltapäivän pienryhmissä. Syksystä alkaen toimintaa on toteutettu voimassa olevien koronarajoitusten mukaisesti. Mäkituvalla oli vuoden aikana 35 asiakasta, joista kehitysvammaisia ja sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaita oli yhteensä 29 henkilöä ja kuntouttavassa työtoiminnassa 6 henkilöä. Mäkituvan työtoimintaan osallistui 10 henkilöä ja 10 henkilöä osallistui joko toimintakeskuksen tai asiakasohjaajan järjestämään päivätoimintaan. 7 henkilöä oli avotöissä yksityisellä työnantajalla ja kunnan yksiköissä. 9 hankasalmelaista henkilöä osallistui ulkopaikkakunnilla ostettuihin päivä- tai työtoimintoihin.

Vammaispalvelut

Asumispalveluja hankittiin vuoden 2020 aikana 13 henkilölle sosiaalihuoltolain mukaisesti ja 12 henkilölle erityishuoltolain mukaisesti. Lisäksi erityishuoltolain mukaisessa pitkäaikaisessa laitostuntoutuksessa oli yksi henkilö. Vammaispalvelujen kuljetuspalveluasiakkaita oli 31.12.2020 137 henkilöä ja voimassa olevia henkilökohtaisen avun

päätöksiä oli 31.12.2020 62 kpl. Henkilökohtaisen avun palkanmaksussa siirryttiin kesän aikana sähköiseen Oima-palveluun. Asunnonmuutostöitä tehtiin vuoden 2020 aikana 13 henkilölle.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Sosiaalipalveluiden nettokustannukset saatiin pidettyä kurissa tuottamalla palveluja itse mahdollisimman monelle asiakkaalle mm. lapsiperhepalveluissa, jälkihuollossa ja päihde- ja mielenterveys-työn asiakasohjauksessa. Korona vaikutti työmarkkinatuen kuntaosuuksiin kuluja kasvattavasti työttömien määrän lisääntymisen ja pienyrittäjille maksettujen tukien vuoksi. Vammaispalveluiden osalta kuljetuspalveluiden ja henkilökohtaisen avun kustannukset alittivat talousarvion. Korona vaikutti kuljetuspalveluiden käytön vähenemiseen ja henkilökohtaisen avun käyttöön vapaa-ajalla.

Vuoden 2020 aikana henkilöstölle järjestettiin koulutuksia mm. ensiapuun ja väkivaltaan liittyen. Mielenterveys- ja päihdetyön asiakasohjaaja piti kunnan työntekijöille kaksi mielenterveyden ensiapu -koulutusta keväällä ja syksyllä. Henkilöstössä oli vaihtuvuutta, kaksi työntekijää irtisanoutui ja heidän tilalleen palkattiin uudet henkilöt. Työpaja pollarin työvalmentajan opintovapaan ajaksi palkattiin osa-aikainen sijainen. Lisäksi kuntaan perustettiin psykologin toimi 1.6.2020 alkaen.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	TA-TP %
Sosiaalipalvelujen nettokustannukset (euroa/asukas) 4.550.246 € / 4780	1110	1003		1 003	952	-51	-5,4 %
Työmarkkinatuen kuntaosuus (euroa/asukas) 305.494 € / 4780	56	51		51	64	13	20,3 %
Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien menot (euroa/asukas) 741.474 € / 4780	222	188		188	155	-33	-21,3 %

Henkilöstön määrä (htv1) Sosiaalipalvelut	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %	
Vakituiset	10,3	14,5		14,5	13,45	-1	-7,2 %
Sijaiset	1,4						
Työllistetyt	1	1		1	0	-1	-100,0 %
Muut määräaikaiset	0,3				1,3	1,3	
Oppisopimus	1				1	1	
Yhteensä	14,0	15,5		15,5	15,75	0,25	1,6 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %	
Sosiaalipalvelut							
Tulot	93	84		84	76	-8	-9,5 %
Menot	1 924	1 518		1 518	1 466	-52	-3,4 %
Netto	-1 831	-1 434		-1 434	-1 390	44	-3,1 %
Vammaispalvelut							
Tulot	16	18		18	23	5	27,8 %
Menot	1 097	945		945	765	-180	-19,0 %
Netto	-1 081	-927		-927	-742	185	-20,0 %
Toimeentuloturva							
Tulot	1				3	3	
Menot	317	306		306	356	50	16,3 %
Netto	-316	-306		-306	-353	-47	15,4 %
Toimintakeskus-Asuntola							
Tulot	25	20		20	17	-3	-15,0 %
Menot	318	191		191	168	-23	-12,0 %
Netto	-293	-171		-171	-151	20	-11,7 %
Omaishoito ja perhehoito							
Tulot	90	72		72	90	18	25,0 %
Menot	542	544		544	506	-38	-7,0 %
Netto	-452	-472		-472	-416	56	-11,9 %
Muut sosiaalipalvelut							
Tulot	76	65		65	73	8	12,3 %
Menot	1 528	1 708		1 708	1 571	-137	-8,0 %
Netto	-1 452	-1 643		-1 643	-1 498	145	-8,8 %
Sosiaalipalvelut yhteensä							
Tulot	301	259		259	282	23	8,9 %
Menot	5 726	5 212		5 212	4 832	-380	-7,3 %
Netto	-5 425	-4 953		-4 953	-4 550	403	-8,1 %

Arjen tuki 2020

Vuoden 2020 aikana tapahtui vanhuspalveluissa useita isoja muutoksia. Yt-neuvotteluiden myötä vanhuspalveluiden organisaatio- ja henkilöstörakennetta muutettiin keväällä 2020 ja organisaation uudeksi nimeksi tuli Arjen tuki. Arjen tuen toiminnan pääpaino on ollut ennaltaehkäisevien ja kotiin annettavien palvelujen kehittämisessä. Tavoitteena on ollut vahvistaa asiakkaiden toimintakykyä ja terveyttä niin, että he pärjäävät mahdolli-

simman omatoimisesti ja elävät omannäköistään elämää omassa arkiympäristössään kuntastrategian mukaisesti. Palveluasumisessa pääpaino on ollut sisällön kehittämisessä ja normaalin arjen mahdollistaminen niille henkilöille, jotka toimintakykynsä, sairautensa, vammansa tai muun vastavan syyn takia tarvitsevat ympärivuorokautisen hoivan ja hoidon palveluja ja joiden kotiin annettavat palvelut eivät enää ole tarkoituksenmukaisia.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Ikääntyneiden palvelujen on oltava laadukkaita mahdollistaen arvokas vanhuus				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Ennaltaehkäisevä toiminta				
Seniори neuvola	Kiireettömien lääkärin vastaanottopalvelujen järjestäminen vanhuspalvelujen riskiryhmille.	Tavoitteena on luoda toimintamalli matalan kynnyksen palvelusta, jossa järjestetään neuvontaa ja ohjausta ja terveystarkastuksia. Kohdennetun palvelun avulla tunnistetaan varhaisen vaiheen riskitekijöitä sekä tuetaan ikääntyviä huolehtimaan omasta terveydestään annetun ohjauksen avulla. Neuvolassa toimii lääkärihoitaja työpari.	Asiakaskäynnit/v	0/v Uutta palvelua ei ole aloitettu talouden tasapainottamisohjelman takia.
Lyhytaikainen palveluasuminen	Lyhytaikaisella palveluasumisella tuetaan asiakkaan kotona pärjäämistä ja nopeutetaan sairaalasta kotiutumista.	Lyhytaikaisena hoitona voidaan toteuttaa arviointijaksoja, kuntouttavia lyhytaikaisjaksoja, omaishoidon vapaan aikaisista hoitoa sekä satunnaista kriisihoitoa 1-2 viikon jaksoissa.	Hoitovrk	2192 hoitovuorokautta. 10.8.2020 alkaen Tähtelässä on ollut 10 asiakaspaikkaa.
Seniorikeskustoiminta	Tavoitteena on järjestää ennaltaehkäisevänä toimintana mielekästä päivätoimintaa ikäihmisille	Seniorikeskus järjestää virikkeellistä, kuntouttavaa ja sosiaalista kanssakäymistä tukevaa toimintaa ikääntyville kuntalaisille hajautetusti kunnan alueella.	Asiakkaat/vrk, kerhot / kylä	302 asiakaskäyntiä, 58 kerhokertaa, 7 eri kerhoa 1.1.-15.3. välisenä aikana. Senioritoiminta tauolla 16.3.-9.8. Senioriryhmätoiminta aloitettiin uudelleen elokuussa, mutta koronarajoitusten vuoksi kokoontumisia ehti olla vain 37 kertaa, joissa oli 76 osallistujaa. Syksyllä toimi 9 eri kerhoa. Senioritoiminta on ollut loppuvuoden tauolla.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Metsätähden palvelutalon vieressä olevassa Tähtelässä tuotetaan lyhytaikaista palveluasumista. Asiakaspaikkoja on ollut 7 elokuun alkuun saakka ja siitä eteenpäin 10. Asiakkaat ovat ohjautuneet KAAPON kautta sairaaloista, kotoa tai sovitusti esim. omaishoitajan vapaan ajaksi.

Koronan myötä hyvin käyntiin lähtenyt seinätön seniorikeskustoiminta jouduttiin ajamaan alas. Toimintaa on korvattu Kaapon työntekijöiden yksilökäynneillä niiden asiakkaiden luona, joiden toimintakyvyn tukeminen on nähty välttämättömäksi arjessa selviytymisen kannalta.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kotiin annettavat palvelut	Kotihoidon riittävä taso			
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Asiakasohjaus	Keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen (KAAPO) aloittaminen	Tavoitteena on toimivalla asiakasohjauksella ohjata asiakkaat tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Asiakkaat saavat tietoa erilaisista palveluvaihtoehdoista ja palveluja myönnetään hyväksytyjen kriteereiden mukaisesti.	Yhteydenotot	Ajalla 1-3 puheluita tuli keskimäärin 20/pv, ajalla 4-12 puheluita on tullut keskimäärin 15/pv.
Hoidon jatkuvuus	Hoidon jatkuvuuden turvaaminen	Varmistetaan toiminnanohjauksella, riittävällä resurssoinnilla ja asiakasohjauksella hoidon jatkuvuus niin, että asiakkaan luona käy 7 hoitajan hoitorinki.	Hoitaja/asiakas/kk, NHG:n vertaisarviointi	12-13 hoitajaa/asiakas/kk, viiden tutuimman hoitajan osuus käynneistä 62%
Aktiivisuussuunnitelmat	Henkilökohtainen aktiivisuussuunnitelma	Kaikille palvelujen piirissä oleville laaditaan henkilökohtainen aktiivisuussuunnitelma arkikuntoutuksen tueksi asiakkaalle.	Suunnitelmat/asiakasmäärät	Kuntouttavia arviointijaksoja on ollut 16kpl. Kotihoidon käyntejä on jaksojen aikana tehty 1124 kpl. Jokaiselle asiakkaalle on laadittu oma kuntoutus- ja aktiivisuussuunnitelma.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskitettyä asiakas- ja palveluohjausta (KAAPO) kehitettiin ja vahvistettiin henkilöstöresursseilla organisaatiouudistuksen yhteydessä. Palveluohjauksen tavoitteena on matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus, saavutettavuuden ja yhteydenottojen helppous niin, että asiakas ohjautuu oikeiden palvelujen piiriin. KAAPO on toiminut hyvin ja tehokkaasti. Yhteistyökumppaneilta sekä asiakailta tullut palaute on ollut pääosin erittäin positiivista. KAAPO:n työntekijät vastaavat siitä, että kaikki ikäihmisille kotiin annettavat palvelut ohjautuvat hakijoille oikea-aikaisesti, oikeassa laajuudessa tasapuolisesti kriteerien mukaisesti. KAAPO huolehtii myös siitä, että palvelut päätetään, mikäli asiakas ei enää täytä kotihoidon palvelujen myöntämisen kriteereitä.

Säännöllisen kotihoidon piirissä oli vuonna 2020 yhteensä 177 asiakasta (217 asiakasta 2019). Kotihoidon käyntejä oli vuoden aikana 84.966 kappaletta (2019 94.687) ja käyntien kesto on ollut yhteensä 30.290 tuntia (2019 31.600 h). Tilapäisen kotihoidon asiakkaita on ollut 109 (2019 85) ja käyntejä on ollut 870 (2019 810), käyntien kesto on ollut 363 tuntia (2019 339 tuntia). Kotihoidossa asiakasmäärä on vähentynyt hieman. Vähän palveluja (alle 4 h/kk) tarvitsevia asiakkaita on ohjattu yksityisille palveluntuottajille.

Koronan vuoksi kotihoidon työntekijät ovat työkennelleet pääsääntöisesti samoissa alueellisissa tiimeissä. Optimoinnin avulla on pyritty rajaamaan työntekijöiden määrää/asiakas.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Palvelualue	Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Aktiivisuus ja osallisuus asukkaiden toimintakyky ja voimavarat huomioiden	Toimivat tilat mahdollistaa aktivoivan hoivamallin	Palvelualueissa on tavoitteena toiminnallinen ja aktiivinen arki. Asukkaita tuetaan säilyttämään yhteys talon ulkopuolelle ja harrastustoimintaan.	Toiminnan järjestäminen talon sisällä, viikottainen lista ohjelmasta. Talon ulkopuoliseen toimintaan osallistujien määrän seuranta	Kaikkia palvelutaloissa on järjestetty monipuolista talon sisäistä toimintaa, koska koronan vuoksi palvelutalon ulkopuoliseen toimintaan osallistuminen on ollut rajatumpaa aiempiin vuosiin verrattuna. Kotirannassa ulkoiltiin yhteensä 1086 kertaa. Päivärannassa talon ulkopuolisiin tapahtumiin osallistuttiin yhteensä 211 kertaa. Talon sisäisiin aktiviteetteihin osallistui keskimäärin 105 henkilöä /kuukausi. Päivärannan asukkaat ovat ulkoilleet 781 kertaa. Metsätähdestä osallistui palvelutalon ulkopuolisiin tapahtumiin 4-6 henkilöä ja Tähtelästä 6 henkilöä.	
Asukastytyväisyys lyhyt- ja pitkäaikaisessa palvelualueissa	Asukkaiden ja omaisten mielipiteiden huomiointi	Palvelualueissa haluamme huomioida asukkaiden ja omaisten mielipiteitä toiminnassamme.	Asiakas/omaistyytyväisyys kysely (pisteytetyt kysymykset sekä vapaamuotoinen sanallinen palaute)	Asukastytyväisyyskysely toteutettiin Kotirannassa kesäkuussa. Päivärannassa kyselyä ei ole toteutettu. Metsätähden kysely siirtyi keväälle 2021. Tähtelästä palautetta kerätään hoitojakson päättyessä.	

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Palvelutalojen toimintaa on jouduttu rajoittamaan ulkopuolisten kontaktien ja toimintojen osalta koronan takia. Palvelutaloissa on järjestetty paljon viriketoimintaa asukkaiden toiveiden pohjalta. Päivärannan palvelukeskuksessa valmistauduttiin Attendo Kuuhaan siirtymiseen syksyn aikana monin tavoin. Rakennukseen käytiin tutustumassa ja Attendon kanssa pidettiin yhteisiä tiedotustilaisuuksia henkilöstölle. Lisäksi henkilöstö on käynyt vierailulla vastaavassa yksikössä Saarijärvellä.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Palveluasumisen päivähinta muodostuu talousarviovaiheessa laskennallisesti niin, että talousarvion nettokustannus on jaettu arvioitujen toteutuneiden hoitopäivien määrällä (asukkaatx365). Kotihoidon tuntihinnassa jakajana on arvioidut kotihoidon tunnit. Tilinpäätöksessä jakajana on

käytetty toteutuneita lukuja. Palveluasumisen kustannukset on saatu pidettyä kurissa. Tähtelän hoitopäivähinta on noussut asiakaspaikkojen nousun yhteydessä.

Yt-neuvotteluiden myötä vanhuspalvelupäällikön virka lakkautettiin ja arjen tuen esimiestoiminnasta vastaa sosiaalipalvelupäällikkö yhdessä palveluvastaavien kanssa. Metsätähden ja Tähtelän palveluvastaava toimii myös Kaapon palveluvastaavana. Kotirannan palveluvastaava siirtyi palvelujohtajan sijaiseksi elo-syyskuussa ja Kotirannan palveluvastaavan sijaisuutta hoiti Päivärannan palveluvastaava oman työnsä ohessa. Kaapon alaisuuteen on siirtynyt ikäihmisten asiakasohjaaja, fysioterapeutit sekä toimintaterapeutti ja sairaanhoitaja. Toimintaterapeutin toimi vakinaistettiin. Yt-prosessin yhteydessä kotiaivustajan toimeen saatiin täyttölupa.

Vanhuspalveluiden varahenkilöstössä on varattu määräraha kuudelle henkilölle, neljä palveluasumiseen ja kaksi kotihoitoon.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kotikäyntien yksikkökustannukset kotihoito							
€/tunti (brutto) 2.155.000 € / 30.290	62	71		71	71	0	0,0 %
€/tunti (netto) 1.883.000 € / 30.290	53	64		64	62	-2	-3,2 %
Päiväranta €/hoitopäivä/netto 1.201.102 € / 11.515	113	105		105	104	-1	-1,0 %
Metsätähti €/hoitopäivä/netto 574.433 € / 5.699	139	112		112	101	-11	-10,9 %
Kotiranta €/hoitopäivä/netto 757.089 € / 7.200	117	109		109	105	-4	-3,8 %
Tähtelä €/hoitopäivä/netto 507.366 € / 2.479	0	108		108	205	97	47,3 %

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	87,6	97		97	87	-10 -10,3 %
Sijaiset	32,1	15		15	19,5	4,5 30,0 %
Työllistetyt	4	4		4	3	-1 -25,0 %
Muut määräaikaiset	1,1				1	1
Oppisopimus					0,5	0,5
Yhteensä	124,8	116		116	111	-5 -4,3 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %
Kotihoito						
Tulot	376	232		232	272	40 17,2 %
Menot	2 346	2 241		2 241	2 155	-86 -3,8 %
Netto	-1 970	-2 009		-2 009	-1 883	126 -6,3 %
Kotihoiton tukipalvelut						
Tulot	245	265		265	265	0 0,0 %
Menot	301	280		280	260	-20 -7,1 %
Netto	-56	-15		-15	5	20 -133,3 %
Seniorikeskus						
Tulot	32	20		20	4	-16 -80,0 %
Menot	141	57		57	32	-25 -43,9 %
Netto	-109	-37		-37	-28	9 -24,3 %
Palveluasumisen varahenkilöstö						
Tulot						
Menot		140		140	0	-140 -100,0 %
Netto		-140		-140	0	140 -100,0 %
Palveluasunnot Metsätähti						
Tulot	273	250		250	254	4 1,6 %
Menot	1 343	906	100	1 006	828	-178 -17,7 %
Netto	-1 070	-656	-100	-756	-574	182 -24,1 %
Palveluasunnot Päiväranta						
Tulot	407	411		411	424	13 3,2 %
Menot	1 728	1 643	80	1 723	1 625	-98 -5,7 %
Netto	-1 321	-1 232	-80	-1 312	-1 201	111 -8,5 %
Palveluasunnot Kotiranta						
Tulot	252	252		252	278	26 10,3 %
Menot	1 100	1 049	120	1 169	1 035	-134 -11,5 %
Netto	-848	-797	-120	-917	-757	160 -17,4 %
Tähtelän lyhytaikainen palveluasuminen						
Tulot		104		104	80	-24 -23,1 %
Menot		499		499	587	88 17,6 %
Netto		-395		-395	-507	-112 28,4 %
Ostetut asumispalvelut						
Tulot	40	44		44	65	21 47,7 %
Menot	621	587		587	822	235 40,0 %
Netto	-581	-543		-543	-757	-214 39,4 %
Veteraanipalvelut						
Tulot		120		120	120	0 0,0 %
Menot		120		120	116	-4 -3,3 %
Netto		0		0	4	4
Arjen tuki yhteensä						
Tulot	1 625	1 698		1 698	1 762	64 3,8 %
Menot	7 580	7 522	300	7 822	7 460	-362 -4,6 %
Netto	-5 955	-5 824	-300	-6 124	-5 698	426 -7,0 %

Terveyspalvelut

Hankasalmen perusterveydenhuollon palvelut järjestää Jyväskylän kaupunki. JYTE-alueen sopimuskunnat, Jyväskylä, Hankasalmi ja Uurainen, määrittelevät käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa Jyväskylän järjestämien terveydenhuollon palvelujen sisällön ja laajuuden. Toiminta on vaikiintunutta ja sopimussuhteen hoito Hankasalmen kunnan ja Jyväskylän välillä sujuvaa.

Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö hoitaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjaveden, Toivakan, Uuraisten ja Äänekosken alueilla. Sopimusta uudistettiin sisällöltään ja Äänekoski liittyi mukaan vuoden 2021 alusta.

Vuoden 2020 suurimmat haasteet perusterveydenhuollossa toi mukanaan koronapandemia, joka vaikutti sekä toimintoihin että kustannuksiin monin tavoin. Koronatestaamisen aiheuttamat kulut sekä muut suoraan palveluihin kohdistuneet kustannukset nostivat osaltaan perusterveydenhuollon kuluja. Mielenterveys- ja päihdepalvelut siirtyivät 1.5.2020 alkaen erikoissairaanhoidosta

perusterveydenhuoltoon. Tk-sairaaloiden käyttö väheni huomattavasti, mutta vastaavasti hoitopäivien hinnat nousivat koronakulujen vaikutuksesta.

Lääkäreiden vastaanotot ovat toimineet miltei normaalisti, vaikka infektiovastaanottoa jouduttiin pyörittämään erillään normaalista vastaanottoiminnasta syksyyn saakka. Hoitajien kiireettömiä vastaanottoaikoja jouduttiin ajamaan alas mm. koronajäljitystyöhön irrotetun resurssin vuoksi. Rekrytoinnin suhteen tehtiin töitä riittävän lääkäriresurssin turvaamiseksi jatkossa ilman jatkuvaa ostolääkärityöpanosta terveysasemalle ja hammashoitolaan. Hammashoitolassakin kiireelliset asiat pystyttiin hoitamaan hyvin, mutta etenkin loppuvuonna kiireettömät ajat ruuhkautuivat lääkärivajeen vuoksi.

Väistötilojen tuomat rajoitteet toiminnassa merkitsivät mm. kuvantamispalveluiden keskeytymistä uuden terveysaseman rakentamisen ajaksi. Uusi terveysasemarakennus valmistui joulukuussa 2020. Sinne valmistui myös tilat liikuteltavan röntgenlaitteen käyttöä varten.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Toimivien tilojen luominen tulevaisuuden terveystoimen tilatarpeisiin				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Terveyspalvelut väistötiloissa	Mahdollisimman normaali palvelutaso	Terveyspalveluiden saavutettavuudesta pidetään huoli	toteutuneet suoritemäärät: päivystystapaamiset lkm	Käynnit lääkärillä v 2020: 3926 Käynnit hoitajalla v 2020: 2478 Päivystyskäynnit ksshp v 2020: 321
Uusi terveysasema	Taloudelliset ja toimivat tilat perusterveydenhuololle	Suunnittelussa pyritään saamaan terveystoimelle toimivat tilat max 800 m ²	vuokrakustannukset /vuosi	283.832€/vuosi, vuokra nousut muutostöiden johdosta alkuperäisestä arviosta
Terveyspalveluiden turvaaminen lähipalveluina Hankasalmella				
Kuvantamispalvelut	Kuvantamispalveluiden tarjonnan säilyminen Hankasalmella	Uuteen terveysasemaan saadaan röntgen	röntgen max 60 m ²	Toteutuu. Kuvantamistoiminta alkaa 3/2021
Avosairaanhoidon vastaanottotoiminta	Tavoitteena parantaa peruspalveluiden saatavuutta ja oikea-aikaisuutta	Hoitajan ja lääkärin vastaanottoaikoja hyvin saatavilla.	Avosairaanhoidon T3-aika (laskennallisesti kolmas vapaa kiireetön vastaanottoaika) sairaanhoitajalle on seitsemän (7) päivää ja lääkärille 21 päivää.	Koronatilanteen vuoksi T3-aikaa ei tällä hetkellä pystytty laskemaan. Hoitajien osalta kiirettömää vastaanottoaikoja jouduttu ajamaan alas.
Fysioterapeuttin suoravastaanotto	Tuki- ja liikuntaelinten nopea arviointi ja hoito	Tule-asiakkaat pääsevät fysioterapeuttin arvioon ja saavat asiakaskohtaiset ohjeet omaan hoitoon nykyisten Käypä hoito- ja fysioterapiasuositusten mukaisesti. Ohjaus tarvittaessa lääkärille.	Suoravastaanoton asiakasmäärä	Yhteensä 117 potilasta. Näistä fyysisesti 112 kävi H-salmella, loput muualla Jyväskylän pisteissä. Tämä on edelleen kehitettävä palvelu.
Lääkäriresurssin turvaaminen				
Lääkärivastaanotto	Terveysasemalla virat täytettyinä	vähintään 2 virkalääkäriä	täytettyjen vakanssien määrä	Tilanne virkalääkäreiden osalta vakiintui vihdoin vuodenvaihteessa eli 2 virkaa täytetty. Kunnanlääkäreiden laskennallinen osuus 0,8 htv ja kokonaisuudessaan se mukaan lukien jopa hieman yli 100 %. Ostopalvelulääkäreiden tarvetta ei näköpiirissä ole.
Palvelusetelitoiminta lääkäri- ja sairaanhoitajatyössä	Tuottaa lääkäri ja sairaanhoitaja palvelua taloudellisesti ja tehokkaasti	vaihtoja palvelusetelituottajalle väh. 1000	vaihtaneiden määrä, tavoite vähintään 1000	Vaihtaneita 904
Hammaslääkäri	Hammaslääkäriä virat täytettyinä	Hammaslääkäripalveluiden saavutettavuus pysyy hyvänä	täytettyjen vakanssien määrä	Hammaslääkärien toimet (2kpl) on ollut täytetty siten, että 2020 on työskennellyt yhteensä 1,2 henkilötyövuotta. Hammaslääkäripalveluiden saavutettavuus kiireellisen hoidon tarpeessa pysyi hyvänä vuoden 2020 aikana, mutta kiirettömään hoitoon pääsy hammaslääkärille huononi merkittävästi vuoden aikana, mutta pysyi hoitotakuun rajoissa.
Vanhuspalveluiden lääkäriresurssi	Tavoitteena saada lääkäri n. 12 h /vko vanhushuolteen, kuntouttavan työtoiminnan työtoimiin.	Palvelutalojen ja kotihoidon lääkäriresurssin säilyttäminen, Seniorineuvola-toiminnan aloitus ja kuntouttavan työtoiminnan lääkäriresurssin lisääminen	neuvola-asiakkuuksien määrä, saadut eläkkeet	Palvelutalojen ja kotihoidon lääkäriresurssi toteutunut suunnitellusti, vaikkakin osittain etänä koronan vuoksi. Seniorineuvolatoiminta päätetty laittaa jäihin yt-prosessin ja koronan vuoksi. Meijän kyvyt käyttöön -hankkeeseen sitouduttu, sen avulla vuonna 2021 kehitetään myös kuntouttavaa työtoimintaa tältä osin.

Kiireellinen vastaanottotoiminta on pystytty toteuttamaan läpi vuoden normaalisti. Hankasalmelle on onnistuttu rekrytoimaan hyvin loppuvuodesta lääkäreitä omiin virkasuhteisiin. Käyntimäärät hoitajilla vähenivät, mutta sen sijaan hoidollisten puheluiden ja erityisesti sähköisen asioinnin osuus kasvoi merkittävästi. Erityisesti koronan vuoksi toimintaa toteutettiin yli terveysasemaraajojen. Hoitajien sähköisen asioinnin suhteellinen

osuus puhelinpalveluun verrattuna nousi selvästi ollen 7,6 % (v 2019 1,1%). Palveluyksikössä saatiin vuoden ajan harjaannusta potilasasioiden hoitamisesta muutoinkin kuin kasvokkain vastaanotolla. Hankasalmella oli oma infektiovastaantonsa, mutta sen jatkamista vuonna 2021 ei nähty resurssin käytön näkökulmasta järkevänä. Infektiovastaanotoilla kävijöiden määrät eivät enää vuoden loppua kohti lisääntyneet. Loppuvuodesta

käynnistettiin koronarokotustoiminnan suunnittelu ja valmisteltiin rokotustoiminnan alkaminen heti alkuvuodesta 2021.

Perustason mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämistä vastuu siirtyi erikoissairaanhoidosta Jyväskylän kaupungille toukokuussa. MTP palvelujen kysyntä näyttää edelleen kasvavan. Hoidon saatavuuden parantaminen ja osaamisen kasvataminen ovat kehitystyön tärkeitä painopistealueita. Mielenterveys- ja päihdepalvelut muuttivat uusiin tiloihin terveysasemalle.

Fysioterapeutin suoravastaanottotoiminnan tavoitteena on ollut tehostaa tuki- ja liikuntaelinvaivojen arviointia ja hoitoa. Fysioterapeutin työpanos myös vapauttaa lääkäreiden työaikaa vastaanotolla ja siksi juurruttamistyötä pitää jatkaa entistä paremmin. Käyntejä fysioterapeutilla oli vuoden aikana 117. Määrä on noussut edellisvuodesta, jolloin toiminta käynnistyi, mutta korona vaikutti osaltaan myös näihin käyntimääriin rajoittavasti.

Avoterveydenhuolto on ollut aktiivisesti mukana tulevaisuuden sote hankkeessa. Yhteistyössä hankkeen kanssa suunnitellaan ja pilotoidaan erityisesti uusia toimintamalleja, virtuaalisen terveysaseman istuttamista osaksi palveluja sekä palvelualueiden rajat ylittävän sote palvelukeskuksen järjestämistä. Tämä jatkuu yhä konkreettisemmin vuonna 2021. Avosairaanhoidon vuoden 2020 toteumaksi muodostui 1.587.912 euroa (ilman mielenterveys- ja päihdepalveluja). Suoria koronakustannuksia avosairaanhoidon kohdistui 116.136 euroa. Testauksen osuus koronakustannuksista on 102.760 euroa testimäärän ollessa 735 kappaletta.

Hankasalmen osalta palvelusetelin käyttöönotto on vähentänyt avosairaanhoidon lääkärityön kustannuksia sekä ostojen, että oman toiminnan osalta. Palvelusetelikuluja toteutui ajalta 245 621,09 euroa.

Hankasalmen osalta vuodelle 2020 asetettu talousarvio perusterveydenhuollon palvelujen

ostojen suhteen oli haastava jo lähtökohtaisesti. Koronapandemian myötä yhä kasvavat kustannukset kasvattivat lopputuloksen 3,971 Milj. euroon, joka oli alkuperäistä talousarviota (3,55Milj. euroa) 421.400 euroa suurempi.

Toteuma sisältää suoraan Hankasalmelle kohdistuneita koronakustannuksia yhteensä 142.440 euroa.

- Koronasta aiheutuneet palvelujen ostot 105.740 euroa, sisältäen mm. näytteenottoon liittyvät kustannukset
- Koronasta aiheutuneet materiaalien ostot 16.554 euroa sisältäen muun muassa kustannukset suojavarusteista sekä puhdistustarvikkeista
- Koronasta aiheutuneet palkkakustannukset määräaikaisten ja muista koronaan liittyvistä sopimuksista 20.145 euroa

Jyte-kuntien sopimusohjausneuvottelut pidettiin 29.9.2020. Syksyllä ennakkolaskutuksen osuutta kasvatettiin ja vuoden 2021 talousarviota kasvatettiin myös vastaamaan paremmin viime vuosien toteutunutta tasoa.

Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyspalvelut

on ryhmitelty seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. **Avosairaanhoido** (lääkäri- ja sairaanhoitaja-vastaanotot, lk/sh konsultaatiot ja röntgen, käynnit ja hoitopuhelut mielenterveys- ja päihdepalveluissa, korona-testaus)
2. **Kuntoutus ja erikoisvastaanotot** (sisätauti-lääkärin vo, skopiat, erikoishoitajan vastaanottokäynti (reuma-, diabetes-, jalkahoitaja, ravitsemusterapia), fysio-, toiminta- ja puheterapia, geriatrinen osaamiskeskus lääkäri/hoitajakäynti)
3. **Tk-Sairaala** (Kyllö, Palokka)
4. **Neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto**
5. **Suun terveydenhuolto** (hammaslääkäri, hammashoitaja/suuhygienisti, kliininen ja kirurginen hoito, oikomishoito)

Alla olevassa taulukossa on kuvattu perusterveydenhuollon kulurakenne, jossa näkyvät erikseen mielenterveyspalvelut, jotka tulivat uutena

toimintana sekä apuvälineet, jotka kulueränä erotellaan kuntoutus- ja erikoisvastaanottopalveluiden osalta.

Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyspalvelut	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Koronan osuus kustannuksista 2020
Avosairaanhoito	1 461 945	1 425 104	1 587 912	124 675
Mielenterveyspalvelut		0	100 413	359
Kuntoutus ja erikoisvo sairaala	418 334	441 407	437 848	1 240
Neuvola- /kth	1 045 158	1 219 866	1 171 544	12 357
Suun terveydenh.	223 148	202 969	192 446	364
Suun terveydenh.	402 623	395 113	407 984	3 443
Apuvälineet		108 783	73 217	0
Yhteensä	3 551 208	3 793 242	3 971 363	142 438

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Palvelut jakautuvat konservatiivisen, operatiivisen, psykiatrian, päivystyksen ja ensihoidon, sairaalapalveluiden ja tuotannon sekä johtamisen palveluiden alueisiin.

Erikoissairaanhoidon osalta on siirrytty kiinteään laskutukseen ja siltä osin perusturvan talousarvion toteuman ennustettavuus on parantunut huomattavasti. Kiinteä laskutus sisältää perussopimuksessa määritellyt toiminnot eli sairaanhoitotoiminnan omana ja ostopalveluna tuotetut hoitopalvelut, erityisvelvoitteet, kalliiden hoitojen tasauksen ja ensihoitopalvelujen rahoituksen. Kunnittaisten osuukien laskentaperusteina käytetään kahden edeltävän vuoden ja viimeisten 12 kuukauden toteumatietoja sekä kunnan väestömäärää. Väestömäärän perusteella määräytyy 10 % ja edeltävien vuosien palvelujen käytön perusteella loput 90 %.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Uusi sairaala hanke käynnistyi syksyllä 2012 ja rakennustyöt valmistuivat vuonna 2020. Sairaala Nova otettiin käyttöön tammikuussa 2021, jolloin samalla todettiin huima rakennusbudjetin ylittyminen. Tuleva kustannusennuste huomioidaan sairaanhoitopiirin talousarviossa niin, että kuntien kanssa sovittu jäsenkuntalaskutuksen taso ajalla 2021 - 2024 ei muutu aiemmin esitetystä.

Osa kaupunginsairaalan osastopaikoista siirtyi sairaala Novaan, kun Palokan sairaalan toiminta loppui kaupunginsairaalan osalta ja tiloja remontoidaan ikääntyneiden palveluille. Samalla ikääntyneiden palvelut muuttavat tilapäisesti Kyllön osastolle 2 odottamaan tilojen valmistumista. Näiden Novaan siirtyneiden sairaalapaikkojen osalta tk-sairaalapäivien hinta tulee nousemaan vuonna 2021.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon menot vähentyivät edellisvuodesta 28 000 euroa. Hankasalmen kunta ilmoitti helmikuussa 2020 muille jäsenkunnille (Joutsa, Jyväskylä, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen), että yhteistoiminta-alueen sopimuksen kustannustenjakosääntöä pitää tarkistella uudestaan, jotta maksuosuuksien jakaantuminen olisi tasapuolisempaa. Yhteistoiminta-alueen sopimuksessa on perustamisvaiheessa sovittu, että laskentakaaviossa eläinlääkärikulut jaetaan hyötyeläin tilamäärien (vaikutus 72 %) ja asukasmäärien (vaikutus 28 %) mukaisesti. Hankasalmelle tuli kohtuuttoman suuri maksuosuus hyötyeläintilojen runsaan lukumäärän vuoksi.

Neuvottelut etenivät vuoden 2020 aikana siten, että uusi ympäristöterveydenhuollon sopimus

laadittiin. Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö hoitaa uuden sopimuksen mukaisesti ympäristöterveydenhuollon tehtävät Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjäveden, Toivakan, Uuraisten ja Äänekosken alueilla. Sopimusta uudistettiin sisällöltään ja Äänekoski liittyi mukaan vuoden 2021 alusta.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Tunnusluku €/asukas huononee asukasluvun laskun vaikutuksesta. Perusterveydenhuollon nettokustannukset sisältävät vanhoja eläkevastuita 135 000 euroa ja ilmaisjakelunhoitotarvikkeita 72 000 euron verran. Erikoissairaanhoidon nettokustannukset olivat vuonna 2020 13 000 euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Perusterveydenhuollon (ml. MTP-palvelut 1.5.alk.) nettokustannukset (€/asukas) 4.268.000 € / netto / 4780	826	761		761	893	132	17,3 %
Erikoissairaanhoidon nettokustannukset (€/asukas) 6.497.000 € / 4780	1371	1346		1 346	1359	13	1,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Perusterveydenhuolto (JYTE)							
Tulot							
Menot	4 027	3 758		3 758	4 268	510	13,6 %
Netto	-4 027	-3 758		-3 758	-4 268	-510	13,6 %
Erikoissairaanhoido							
Tulot							
Menot	6 751	6 650		6 650	6 497	-153	-2,3 %
Netto	-6 751	-6 650		-6 650	-6 497	153	-2,3 %
Ympäristöterveydenhuolto							
Tulot							
Menot	220	222		222	194	-28	-12,6 %
Netto	-220	-222		-222	-194	28	-12,6 %
Terveyspalvelut yhteensä							
Tulot							
Menot	10 998	10 630		10 630	10 959	329	3,1 %
Netto	-10 998	-10 630		-10 630	-10 959	-329	3,1 %

2.2.5 Sivistyslautakunta

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Myyntituotot	419	374		374	351	-23	-6,1 %
Maksutuotot	284	242		242	243	1	0,4 %
Tuet ja Avustukset	270	226		226	273	47	20,8 %
Muut toimintatuotot	38	36		36	28	-8	-22,2 %
TOIMINTATUOTOT	1 011	878		878	895	17	1,9 %
Henkilöstökulut	5 852	5 962		5 962	5 604	-358	-6,0 %
Palvelujen ostot	2 385	2 389	-26	2 363	2 008	-355	-15,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	358	324	26	350	436	86	24,6 %
Avustukset	198	222		222	215	-7	-3,2 %
Muut toimintakulut	1 060	1 154		1 154	1 138	-16	-1,4 %
TOIMINTAKULUT	9 853	10 051		10 051	9 401	-650	-6,5 %
TOIMINTAKATE	-8 842	-9 173		-9 173	-8 506	667	-7,3 %
Poistot	108	150	-1	149	122	-27	-18,1 %

Sivistyslautakunnan vastualueen talousarviovuosi 2020 toteutui erittäin hyvin. Koronaepidemia vaikutti niin tuloihin kuin menoihinkin. Toimintakulut jäivät 650 328 euroa alle budjetoidun ja tulot toteutuivat 17 074 euroa arvioita suurempina. Toimintakatteeksi muodostui 8 505 598 euroa (92,72 %) ja sivistyspalvelut teki 667 402 euron ylijäämätuloksen.

Koronasta aiheutuneet toimenpiteet sekä keväällä että syksyllä 2020 ovat vaikuttaneet niin tuloihin kuin menoihinkin, muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen iltapäivätoiminnan asiakasmaksutulojen, kansalaisopiston kurssimaksutulojen, kuntosalikorttitulojen ja Taitotuvan myyntitulojen vähenemisenä. Toisaalta koulukuljetuskustannuksissa tuli säästöä keväällä, kun koulujen tilat suljettiin ja siirryttiin etäopetukseen. Vain pieni osa oppilaista tarvitsi koulukyytiä etäopetusajalla.

Koronan torjunnasta aiheutuneita kustannuksia muodostui muun muassa visiireistä, kasvomaskeista, paperisista käsipyyhepapereista, desinfiointiaineista jne., jotka menivät kunkin yksikön käyttötaloudesta. Tämän lisäksi kunnan yhteisiä koronakustannuksia jaettiin sivistykseen 15 000 euroa.

Vuonna 2020 sivistyspalvelut sai hankerahoitusta eri rahoittajilta yhteensä 436 318 euroa, josta koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten taustoittamiseksi kohdistui 145 475 euroa. Osa hankerahoituksesta on siirretty vuodelle 2021 toiminnan luonteen vuoksi. Hankeavustuksista kohdistui koulutuspalveluihin 214 418 euroa, hyvinvointipalveluihin 201 900 euroa ja varhaiskasvatukseen 20 000 euroa. Matkustus- ja kuljetuskustannuksiin oli varattu

736 000 euroa sisältäen koulukuljetuskustannukset, kansalaisopiston tuntiopettajien matkakustannukset sekä henkilöstön matkakustannukset. Toteuma oli 543 375 euroa. Tuloja koulukuljetuskustannusten osalta oli arvioitu 14 500 euroa, mutta toteuma oli 69 218 euroa. Näin ollen matkustus- ja kuljetuskustannusten osalta tuli säästöä 192 625 euroa ja lisäksi tuloja kertyi 54 718 euroa enemmän kuin oli budjetoitu, yhteensä 247 343 euroa.

Koronan takia henkilöstön koulutukset eivät toteutuneet siinä laajuudessa kuin suunniteltiin. Sivistyspalvelussa oli varattu 52 050 euroa koulutuskustannuksiin (sisältäen koulutuksen, sijaiskulut, matkat), mutta kustannuksista toteutui arviolta noin 10 000 euroa. Säästöä tuli 42 000 euroa. Koulujen henkilöstön osalta koulutuksia toteutettiin pääosin veso-koulutuksina, jotka toteutettiin syksyllä ennen syysluku-kauden alkamista ilman ulkopuolisia kouluttajia. Myös monet koulutukset siirtyivät suuremmalti osin lyhyiksi verkkokoulutuksiksi, joten matkakustannukset ja sijaiskustannukset jäivät toteutumatta.

Kotikuntakorvausten osalta tuloja kertyi 31 100 euroa enemmän ja menoja toteutui 5 600 euroa vähemmän kuin oli budjetoitu, nettovaikutus 36 700 euroa.

Henkilöstökuluihin oli varattu 5 962 100 euroa ja toteuma oli 5 603 907 euroa, säästöä yhteensä 358 192 euroa (93,99 %), mitkä syntyivät osaltaan yhteistoimintaneuvottelujen ja talouden tasapainottamistoimenpiteiden myötä. Suurimmat vaikutukset kohdistuivat koulutuspalveluihin ja erityisesti Kuuhankaveden kouluun sekä hyvinvointipalveluihin. 1.8.2020 alkaen päätoiminen tuntiopettaja irtisanottiin,

päätoimisen erityisopettajan tehtävää ei enää täytetty, kuvaamataidon määräaikaisen tuntiopettajan tehtävä yhdistettiin luokanopettajan tehtävään, Ristimäen koulusta siirtyi luokanopettaja Aseman koululle eläköityneen tilalle ja määräaikainen ohjaajan tehtävä lakkautettiin, myös Ristimäen koulunjohtajan tehtävä päättyi ja henkilö siirtyi Niemisjärven kouluun luokanopettajan tehtävään, sivistyksen toimistosihteerin työaika vähennettiin 25 % 1.4.2020 alkaen, nuorisotyöntekijän ja kasvatusohjaajan tehtävä yhdistettiin 1.3.2020 alkaen, kansalaisopiston määräaikainen suunnittelijaopettajan tehtävä lakkautettiin 31.7.2020. Lisäksi esiopetus siirrettiin vain koulujen hallinnoimaksi 1.8.2020 alkaen.

Osa henkilöstösäästöistä syntyi koronaepidemian vaikutuksesta mm. kansalaisopiston opetuksen keskeyttämisen johdosta, varhaiskasvatuksesta neljän henkilön siirtyessä kuukaudeksi perusturvaan työskentelemään sekä palkattomien vapaiden pitämisenä ja kahden työntekijän varhentaessa eläkkeelle jäämistä, nuorisotilojen tuntityöläisten palkkojen käyttämättä jättämisestä. Muita henkilöstösäästöjä syntyi, kun hyvinvointipäällikkö irtisanoutui tammikuun 2020 lopussa ja tehtävää hoiti sivistystoimenjohtaja oman toimen ohella kuuden kuukauden ajan. Kuuhankevden koulun teknisen työn opettajan irtisanouduttua tammikuun alussa tehtävä hoidettiin vuoden 2020 ajan määräaikaisjärjestelyin.

Sivistyspalveluissa merkittävimpinä investointeina vuonna 2020 toteutui uuden koulukeskuksen ja päiväkodin kalustaminen ja AV-laitteistojen hankinta. Jo vuodesta 2009 lähtien kunta on tukenut toisen as-

teen opiskelijoiden opiskelun maksuttomuutta hankkimalla kannettavat tietokoneet lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Myös liikuntapaikkojen varustamiseen varatusta määrärahasta hankittiin laitteita kuntosalille ja koulupyöriä. Myös pääkirjastoon hankittiin lehtikaapit sekä esite- ja varaushyllyt.

Sivistystoimen hallinto

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö koostui sivistystoimen toimialajohtajasta ja toimistosihteeristä. Toimistosihteerin toimi myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko (24,5 %).

Hallintopalvelujen toimintakate oli 168 861 euroa, tämä oli 33 639 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Alitus johtui muun muassa siitä, että YT-neuvottelujen johdosta 1.4.2020 alkaen toimistosihteerin sijaistanut henkilö siirtyi muihin tehtäviin kunnanhallitukseen ja toimistosihteerin työaika kaventui 75,5 %:n sivistyspalvelujen hallinnon tehtävien osalta. Talousarviovalmistelussa tehtävään budjetoitiin 100 % palkkakulu. Helmikuun alusta lähtien sivistystoimenjohtajan palkasta jyvittyi 20 % kansalaisopiston henkilöstökuluihin, koska hyvinvointipäällikkö irtisanoutui tehtävästään ja sivistystoimenjohtaja toimi kansalaisopiston rehtorina oman toimensa ohella. Nämä vaikuttivat hallinnon henkilöstökuluihin alenevasti noin 20 000 euroa. Sivistyslautakunnan kokoukset pidettiin koronasta johtuen pääasiassa Teams-kokouksina.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Tulot							
Menot	200	203		203	169	-34	-16,7 %
Netto	-200	-197		-203	-169	34	-16,7 %

Koulutuspalvelut

Esi- ja perusopetusta annettiin Aseman ja Niemisjärven alakouluilla sekä Kuuhanaveden yhtenäiskoululla. Ristimäen alakoulun toiminta lakkautui kevätlukukauden 2020 päättyessä ja oppilaat siirtyivät syksyllä Kuuhanaveden kouluun. Ristimäen koulun toinen luokanopettaja sijoittui Aseman kouluun eläköityneen tilalle ja toinen Niemisjärven kouluun.

Esi- ja perusopetuksen oppilaita oli syksyn laskentapäivänä 545, saman verran kuin edellisenäkin vuonna. Perusopetuksen iltapäivätoimintaa toteutettiin Aseman, Niemisjärven ja Kuuhanaveden koulujen yhteydessä. Toisen asteen opintoja järjestettiin Hankasalmen lukiossa, jossa opiskelijoita oli laskentapäivänä yhteensä 77. Tästä opiskelijamäärästä oli suunnistuslinjalla 12 opiskelijaa, jotka kaikki olivat ulkopaikkakuntalaisia.

Kevätlukukaudella koulut siirtyivät 38 päivän ajaksi etäopetukseen 18.3. – 13.5.2020 koronapandemian takia. Koulukuljetuskustannuksissa tuli säästää, koska vain pieni osa oppilaista tarvitsi koulukyytiä etäopetusajalla. Koulutilojen siivous lopetettiin (paitsi siltä osin, kun lähiopetus 1.-3. luokkalaisten osalta on toiminut) ja myös koululaisten, opiskelijoiden sekä varhaiskasvatuksen ateriavalmistus loppui suurelta osin. Siistien työpanosta kohdistettiin palvelutaloihin mm. siivouksen tehostamiseksi. Huoltajille osoitettiin 70 euron maksusitoumus per oppilas kouluruokakustannuksiin etäopetusajalta.

Koronapandemian vuoksi perusopetuslakia muutettiin 1.8. – 31.12.2020 väliaikaisesti siten, että se mahdollisti opetuksen järjestämisen normaalista poiketen (laki perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta, 521/2020). Muutosten tarkoituksena oli ehkäistä koronaviruksen (COVID-19) leviämistä, lieventää siitä koituvia haittoja, turvata perusopetuslain mukaisen opetuksen turvallinen järjestäminen sekä varmistaa oppilaan oikeus saada opetusta. Opetuksen järjestämisessä tuli huomioida Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) suositushje opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäjille koronavirusepidemian aikana.

Opetus järjestettiin syyslukukaudella lähiopetuksena. Ainoastaan Kuuhanaveden koulussa määrättiin karanteeniin 26 oppilasta pääsääntöisesti kolmannelta luokalta mahdollisen koronavirukselle altistumisen takia 13. – 19.12.2020. Korona näkyi kouluarjessa

erilaisina rajoituksina ja toimenpiteinä (väljennetty ruokailu, luokkien omat välituntialueet, tehostettu käsienpesu, paperisten käsipyyhkeiden käyttö, oppilasryhmät pidettiin erillään).

Syyslukukaudella henkilöstön poissaolot kuormittivat koulujen työyhteisöjä, kun pienikin flunssan oire tarcoitti 3-5 päivän poissaoloa. Usean henkilön poissaollessa toiset tekevät myös heidän töitään, ja erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuki jäi kohdentumatta niille, joille se oli suunniteltu. Epidemian vaikutuksista johtuen sijaisten saanti oli välillä vaikeaa. Riskiryhmään kuuluvat opettajat työskentelivät etäopettajina ja opettajainkokoukset pidettiin ns. hybridikokouksina. Syyslukukauden alusta alkaen koulujen henkilöstölle jaettiin visiirit suojaamaan mahdolliselta koronavirustartunnalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Aluehallintovirastot keräsivät keväällä viikoittain kyselyillä tietoa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen järjestämisestä poikkeusolojen aikana. Covid19 -tilanteen jatkuessa syksyllä tiedonkeruuta tehtiin joka toinen viikko ajantasaisen tilannekuvan luomiseksi, tiedolla johtamisen tarpeisiin ja viestintään. Kyselyssä tiedusteltiin toistuvasti kunnassa tehtyjen POL 18 § ja POL 20 a § mukaisien päätösten ja toimien määrää ja laajuutta. Covid19- tilanteesta riippuen kysely sisälsi myös muita vaihtuvia kohtia, joiden avulla täydennettiin muuta saatavilla olevaa tilannekuvatietoa.

Kevätlukukautta siivitti uuden valmistuvan koulukeskuksen irtokalustuksen suunnitteluprosessi Isku Interior Oy:n kanssa, joka oli aloitettu jo edellisvuonna muun muassa henkilöstölle järjestetyllä kalustetyöpajalla. Koululle ja päiväkotiin tilattaviin kalusteisiin Isku Interior Oy tarjosi antimikrobisen käsittelyn, ja tilat toimivat referenssikohteena käsittelyn ansiosta. Lisäksi määräraharavauksesta hankittiin luokkiin (musiikki, kotitalous, kuvataide, käsityö: tekninen/tekstiili sekä fysiikka ja kemia) tarvittavaa erityisvälineistöä. Irtokalusteiden ja varusteiden hankinnan kustannukseksi tuli 414 926 euroa (ta-varaus 424 000 euroa).

Touko-kesäkuussa aikaa vei runsaasti ennen vanhan koulun purkamista koulukeskuksen tavaroiden myynti ja kovapintaisten käyttökelpoisten edelleen hyödynnettävien tavaroiden puhdistusprosessi. Myös Ristimäen koulun kalusteita myytiin edelleen koulun henkilöstön ja vanhempainyhdistyksen toimesta.

Uuden koulukeskuksen (+ päiväkotia) av/ict -hankinnoille oli varattu 374 000 euroa, josta käytettiin 233 013 euroa. Opetusteknologian hankintaan sisältyivät opettajakunnan kannettavat tietokoneet lisätarvikkeineen, opetustilojen kosketustaulunäytöt kaiuttimisineen sekä dokumenttikamerat, Kohtamoon TV-tauluseinä, valot ja äänentoisto. Lisäksi tiedottamista varten hankittiin infotaulunäyttöjä. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille oli varattu 18 000 euroa kannettavien tietokoneiden hankintaan, kustannus oli lopulta 14 308 euroa.

Uusi koulukeskus valmistui ajallaan kirkonkylälle ja koulutyö päästiin aloittamaan 12.8.2020 uusissa tiloissa samaan aikaan kuin syyslukukausi alkoi. 1.8.2020 alkaen esiopetusta siirryttiin järjestämään vain koulujen hallinnoimana Kuuhanaveden, Aseman ja Niemisjärven kouluilla. Toimintaympäristön muutokset eli esikouluikäisten väheneminen sekä varhaiskasvatuksessa tapahtuneet lainmuutosten myötä oli kokonaisuutena järkevämpää muuttaa esiopetus yhden toimijan hallinnoitavaksi.

Perusopetuksen iltapäivätoiminta

Iltapäivätoimintaa järjestettiin laadukkaasti ja riittävässä resurssissa. Vastuuohjaajien poissa ollessa hyödynnettiin koulujen muuta ohjaajaresurssia ja tehtiin yhteistyötä esiopetuksen kanssa. Sijaisia ei ole siis tarvinnut palkata erikseen 2020 vuoden aikana. Toimintatuotoissa tuli alitusta (83,29 %) johtuen kevään koronatilanteesta ja poikkeuslain voimaantulosta, jolloin iltis-toiminta meni kiinni ja vanhemmat saivat poikkeusajalta maksuhyvitystä iltis-maksuista. Moni vanhempi myös irtisanoi iltapäivätoimintapaikan tänä aikana. Kustannusten pieni ylitys johtui muun muassa luottotappioista, jota kertyi noin 3300 euroa sekä vähentyneistä tuloista.

Hankkeet

Opetushallitus ja Opetus- ja kulttuuriministeriö suunnasivat vuoden 2020 aikana hankerahoitusta esi- ja perusopetuksen sekä lukiotoiminnan kehittämiseen 115 243 euroa sekä koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi esi- ja perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen 99 175 euroa. Erityisavustuksilla on voitu palkata lisähenkilöstöä kouluihin, muun muassa erityisopettajia, luokanopettajia ja avustajia.

Kerhotoiminnan kehittäminen 8000 €: Kerhotoiminta painottui Kuuhanaveden koululla järjestettäviin

kerhoihin. Kerhoja oli kevätkaudella kolme: kässäkerho 7-9 luokkalaisille, musiikkikerho alakoululaisille sekä bändikerho yläkoululaisille. Syyskaudella kerhoja on ollut kolme: koodaukseen liittyvä kerho bittinikkari, futsal- ja käsityökerho.

Tasa-arvohanke II 96 000 €: Hankerahoituksella palkattiin erityisopettaja toteutti ns. klinikkaopetusta erityisesti sisäilmasta oireileville oppilaille väistötiloissa keväällä. Syksyllä hankerahalla palkattiin samanaikaisopettaja Aseman ja Niemisjärven kouluille ja samanaikaisopettaja jakamaan Kuuhanaveden koulun suurta ensimmäistä luokkaa.

Tutoropettajien toiminta 6243 €: Aseman ja Niemisjärven kouluilla koulun tutoropettaja piti 1 h/vko tv-tutortunteja, jolloin hän on luokissa opettajien tukena sähköisten oppimisolustojen ja sovellusten käyttöönotossa. Syksyllä pääpainona oli Google-työkalujen haltuunotossa. Keväällä ja syksyllä oppilaita on valmistettu etäkouluun opettamalla Googlen sovelluksia esim. classroomia. Kuuhanavedellä tutoropettajatoimintaan käytettiin 2 h/vko, jolloin tutoropetointi vertaistukea sähköisten oppimisolustojen ja sovellusten käyttöönotossa sekä koulukeskuksen uusien laitteiden opettelussa. Syksyllä pääpainona oli Google-työkalujen haltuunotossa henkilökohtaisen ja pienryhmäkoulutusten avulla.

Liikkuva opiskelu "Kiksiä kymnaasiin" 5000 € avustuksella hankittiin koulukeskuksen sisätiloihin viihtyvyyttä lisääviä pelejä - biljardi, pöytätennis, jalkapallopöytä ja subsoccer-jalkapallopeli sekä Keski-Suomen liikunnalta liikuntatutor-koulutusta. Liikuntatutorit huolehtivat pelien kokoamisesta ja pelivuorojen jakamisesta koulun oppilaille.

Lukiouudistuksen toimeenpano 7 468 €: Avustus kohdennettiin opetussuunnitelmatyöhön. Opettajakunta kokoontui 14 kertaa tekemään uutta opetussuunnitelmaa ja lisäksi käytettiin kotityöaikaa suunnitelman kirjoitustyöhön.

Esi- ja perusopetuksen koronatuki 66 025 €: hankerahalla palkattiin yhteinen erityisopettaja Aseman ja Niemisjärven kouluille. Aseman koululla tukea ohjattiin tehostetun tuen oppilaille, joilla esiintyi oppimisvajetta matematiikassa, äidinkielessä ja englannissa etäkoulujakson jälkeen. Kuuhanaveden koululle palkattiin erityisopettaja, 20 vvt, kohdistuen erityisesti yläluokkien erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden oppimisvajeen helpottamiseksi.

Lukio-opiskelijoiden koronatuki 33 150 €, avustus kohdennettiin englannin, ruotsin ja äidinkielen suurten opetusryhmien jakamiseen sekä opiskelijoiden erityisopetukseen (6 vvt) ja tukiopetukseen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Monikäyttöiset tilat ja toimintakulttuurin kehittäminen	Koulukeskuksen rakentaminen kirkonkylälle, uudenlaiset tavat koulun ja päiväkodin arkeen	Toimivat, monipuoliset ja muunneltavat tilat laajaan käyttöön, yhteistoimintojen sujuvuus	Tilan käyttöaste ja kävijämäärät, yhteistyötavat alkuopetuksessa, ip-toiminnassa ja varhaiskasvatuksessa	Uuden koulukeskuksen luovutuspäivä 10.8.2020, samanaikaisopettaja 1. luokalla ja tutkimus digitaalisen oppimispelin vaikutuksista lukemiseen. AS koulu: toiminnan kannalta oli merkittävää saada enemmän tilaa käyttöön s-2020. Eriyttämiseen ja toiminnallisuuteen käytettävät tilat on koettu tarpeelliseksi, jotta pienempää opetusryhmää tarvitsevat oppilaat voidaan huomioida. Väljempi tilankäyttö on ollut tarpeen myös koronarajoitusten vuoksi. NJ koulun tilat ovat sopivat nykyiselle oppilasmäärälle.
Toisen asteen opetuksen kehittäminen	Laadukas ja kehittyvä lukiokoulutus yhdessä muiden lukioiden kanssa verkko-opetusta hyödyntäen	Liikuntalinjan verkko-opetuksen kehittäminen, paikallisen ops-työn aloittaminen	Opiskelijämäärä, verkko-kurssit, yhteistyötahot, paikallinen ops	Opiskelijoita 80, suunnistuslinjalla 11 op. + liikuntalinjalla 12-13 op. Google Classroom, Meet, Forms yms. Ko. verkkoympäristön työkalut käytössä päivittäin. Verkko-opetuksen yhteistyötahot Digiluokka-opetuspalvelu ja Otavian nettilukio. Opettajat kokoontui 14 krt tekemään uutta opetussuunnitelmaa.
Ennaltaehkäisevä toiminta: kaikilla lapsen ja perheen kanssa toimivilla on yhteinen ymmärrys lapsen/nuoren elämäntilanteesta	Perhekeskustoiminnan aloittaminen ennen yhteisiä tiloja	Eri toimijat arvioivat yhdessä lapsen ja perheen kanssa arjessa selviytymistä ja voimavaroja	Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnat	Opiskeluhoitoryhmät kokoontuivat AS 8 ja NJ 4 krt sekä KV koulun ja lukion yht. ryhmä 4 krt. Asioihin puuttumisesta on välittömästi tieto kaikilla oppilashuoltoryhmän jäsenillä. Psykologi ja kuraattori ovat olleet tarvittaessa oppilaiden ja heidän perheidensä tukena. Myös kevään etäkouluaikana he ovat olleet yhteyksissä koulunjohtajaan ja selvittelleet tuen tarvetta.
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä meissä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Toteutuneita koulutuksia yht. 207,6 pv. Sairauspoissaolojen määrä lisääntyi edellisestä vuodesta. Osa syksyn poissaoloista johtui koronatestaukseen liittyvistä poissaoloista. Työtyytyväisyyskysely marras-joulukuussa. AS ja NJ koulujen vastukset niputettu: työ koetaan tärkeäksi (4,8/5) ja työpaikan ilmapiiri hyväksi (4,2/5). Hyvänä pidetään työyhteisön tukea. Työkykyä heikensivät kiire, melu ja työn vaatavuus. Työtahdin ja työn vaatimusten koettiin kirstyntyneen, samoin työn henkisen rasituksen.

Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Oppilaan/opiskelijan osallistaminen	Koulussa toimii useita oppilaita osallistavia ryhmiä	Esim. oppilaskunta, tutorit jne	Ryhmiä tekemien tapahtumien määrä	Osallistaminen ollut koronan takia normaalia vähäisempää, opetusryhmät pidetty erillään. AS koulussa: monialaisten opintojen viikko, jossa hyvinvointiin keskiössä. NJ koulussa kevätjuhlat omissa luokissa ja joulujuhlat kuvattiin videolle ja jaettiin perheille. Perinteiset marjaretket toteutettiin pienemmissä ryhmissä. KV koulussa ja lukiossa oppilas- ja opiskelijakunnan tapahtumia ei juuri ollut. Tutor-kursin toimintana vertais-ohjaus ja -tuki, lukion ilmapiirin edistäminen sekä lukiosittely ja -markkinointi. Osallistavia tapahtumia olivat potkiaiset, penkkarit ja vanhojen tanssit. Perusopetuksen oppilaskunta ja tukioppilaat osallistuivat 7-lk ryhmyttämiseen. Liikuntatutorit olivat apuna Liikkuva koulu- ja Liikkuva opiskelu -toiminnassa.
Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö	Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Oppilas/opiskelija tuntee kuuluvansa koulun ja luokan sosiaaliseen yhteisöön sekä kokee koulussa turvallisuutta ja luottamusta.	Pidetety kiva-tunnit Koulutapaturmat Yleisopetuksen ryhmäkoko Kouluterveyskysely Hyvinvointiprofiili	AS ja NJ kouluissa KiVa-tunnit sijoittuvat 1. ja 4.luokalle. Teemoja mm. Yhteispeli-materiaalin ja Hyvinvoinnin vuosikellon kautta. AS koulun ryhmäkoot melko pieniä (11-23 opp.). Wilmaan kirjattuja tapaturmia sattui 20 kpl (AS) ja 14 kpl (NJ). Kouluterveyskyselyä ei toteutettu 2020. KV koulu: KiVa -tunteja alaluokilla 12-15 t, yläluokilla 10-12 t ikäluokasta riippuen. KV koulussa suuria opetusryhmiä ja lukiossa yksi vuosikerta 36-40 opiskelijaa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumise- sesta

Monikäyttöiset tilat ja toimintakulttuurin kehittä- minen

Aseman koululla päättyi keväällä 2020 Kuuhan-
veden koulun alkuopetuksen 2,5 vuotta kestänyt väistö. Koulun toiminnan kannalta oli merkittävää saada enemmän tilaa käyttöön syksyllä 2020 muun muassa eriyttämisen ja toiminnallisuuden kannalta. Oppilaita on työskennellyt myös käytävillä, portaikoissa ja au-
lassa. Väljempi tilankäyttö on ollut tarpeen myös ko-
ronarajoitusten vuoksi. Koulun lukujärjestyksessä lu-
kuvuodelle 2020-2021 oli varauduttu joustavan al-
kuopetuksen aloittamiseen. Tämä jouduttiin siirtä-
mään koronarajoitusten vuoksi, koska tämän luku-
vuoden aikana opetusryhmät pidetään erillään.

Niemisjärven koulun tilat olivat sopivat nykyiselle op-
pilasmäärälle. Tasa-arvohankkeen ja korona-avustuk-
sen avulla saatiin pidettyä vuosiluokat erillään toisis-
taan. Syksyllä paljastunut vesivahinko sulki koulusta
erityisopettajan ja oppilashuollon tilat. Esim. tervey-
denhoitaja on tämän takia ollut vahingon selviämisen
jälkeen paljon vähemmän tavattavissa. Tyttöjen pu-
kuhuoneeseen tehtiin väistötilat. Tilat saadaan kun-
toon vasta kesän 2021 aikana.

Kuuhanveden koulun evakko aika Aseman koululla,
Monitoimitalolla, Pollarilla ja toimintakeskuksen ti-
lassa päättyi kevätlukukauteen 2020, ja syyslukukau-
della Ristimäen koulun oppilaat siirtyivät Kuuhan-
vedelle. Toimintakulttuurin kehittymisen kannalta
etäopetusjakso 18.3.-13.5. osoitti opettajakunnan
ammattitaidon ja kyvykkyyden omaksua uusia mene-
telmiä opetuksen toteuttamisessa. Oppimisen kan-
nalta kokeiltiin ja omakuttiin erilaisia vaihtoehtoja ja
uusia tapoja; vastaavasti opiskeluhuollossa kokeiltiin
uusia tapoja oppilaiden kohtaamisessa. Uuden koulu-
keskuksen tilat ovat monikäyttöiset ja joustavat, ope-
tusteknologia ja kalustus modernia. Näin ollen oppi-
misen tuottamisessa opettajat ovat pyrkineet työ-
skentelemään monipuolisesti ja joustavasti menetelmin
hyväksi havaittua unohtamatta. Kuitenkin epidemia-
ajan rajoitukset ja suositukset sekä ennakoitua suu-
rempi oppilas- ja opiskelijamäärä ovat aiheuttaneet
melkoisia haasteita opetuksen järjestämisessä, mutta
uuden oppimisympäristön toimintakulttuuri muotou-
tuu suunnitelmien ja käytännössä koettujen kautta.
Uusi opetusteknologia antoi erityisesti Kohtaamossa
visuaalisen ja auditiivisen opetusmenetelmän mah-
dollisuuksille huikaita ulottuvuuksia lukio-opiske-
lussa. Lukion kotipesässä tilat ovat monikäyttöiset ja
joustavat, opetusteknologia nykyaikaa. Opiskelijoille
on tarjolla lisäksi hiljaiseen työskentelytiloja.

Toisen asteen opetuksen kehittäminen

Lukiouudistuksen toimeenpano astuu voimaan 1.8.2021 ja sen myötä opetussuunnitelmatyötä tehtiin säännöllisesti ja suunnitelmallisesti osana lukio-koulutuksen uudistamista koko vuoden 2020. Lukion liikuntalinjan toimintaa jatkettiin salibandy- ja futsalkurssilla sekä uudella eri lajien yhdistelmäkurssilla. Vuonna 2020 suunnistuslinjan rahoitukseen kunta panosti 55 000 euroa. Suunnistuslinjalla oli syksyn laskentapäivänä 12 opiskelijaa, joista kaikki olivat ulkopaikkakuntalaisia, yksi Tsekinmaalta. Lisäksi linjalle tuli kaksi opiskelijaa ns. vaihtojaksolle, ja toinen jäi lukioon pysyvästi (eli suunnistuslinjan opiskelijoita on 13). Valmentajan avulla toteutui laadukas valmennustoiminta.

Verkko-opetus oli lukiossa luonteva osa lähiopetusta: Google Classroom, Meet, Forms yms. verkkoympäristön työkalut olivat käytössä päivittäin. Harvinaisten kurssien toteuttamisessa on aloitettu yhteistyö Digi-luokka-opetuspalvelun ja Otavian nettilukion kanssa.

Ennaltaehkäisevä toiminta

Aseman ja Niemisjärven koulujen opiskeluhoitoryhmät kokoontuivat säännöllisesti; Asemalla 8 ja Niemisjärvellä 4 kertaa sekä Kuuhankaveden koulun ja lukion yhteinen opiskeluhoitoryhmä kokoontui 4 kertaa vuoden 2020 aikana. Oppilashuoltoryhmään kuuluivat koulunjohtaja/rehtori, erityisopettajat, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja ja sosiaalityöntekijä tarvittaessa. Säännölliset tapaamiset mahdollistivat sen, että asioihin puuttumisesta on välittömästi tieto kaikilla oppilashuoltoryhmän jäsenillä. Psykologi ja kuraattori ovat olleet tarvittaessa oppilaiden ja heidän perheidensä tukena. Myös kevään etäkouluaikana he ovat olleet yhteyksissä koulunjohtajaan ja selvittelleet tuen tarvetta.

Oppimisen tuen vaikeuksissa Kuuhankaveden koululla kokoontui säännöllisesti, lähes kuukausittain, pedagogisen tuen ryhmä. Ryhmän kutsui koolle rehtori ja tuen tarpeita esittelivät erityisopettajat, opo ja psykologi, tarvittaessa kuraattori tai terveydenhoitaja.

Perhekeskustoiminnan tavoitteena on ollut yhtenäistää hajanaista palvelujärjestelmää lapsi- ja perhelähdeksi ja saada palveluiden painopiste muuttumaan enemmän ennaltaehkäiseviin palveluihin. Monitoimitalon toiseen kerrokseen valmistui syyskuun alkuun tilat koulun oppilashuollolle perhekeskuksen

yhteyteen.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Koronavuosi on koetellut koulun henkilöstöä. Jokaisen on täytynyt omaksua uusia toimintatapoja, viestintäkanavien ja sähköisten oppimislustojen käyttöä nopeasti. On ollut kuormittavaa käyttää normaalia reilusti enemmän koulutyön ulkopuolista aikaa työn suunnitteluun. Aseman koulussa tämä näkyi keväällä niin, että koulunjohtajan kanssa keskusteluun ja asioiden jakamiseen on ollut paljon tarvetta. On ollut hienoa havaita, kuinka joustavasti vaikeassa ja yllättävässä tilanteessa on osattu toimia lyhyellä varoitusajalla. Tilanteen pitkittyminen on väsyttänyt kaikkia, ja koulussakin se on tarkoittanut sitä, että koronaohjeistuksista on pitänyt muistuttaa useita kertoja. Myös ajatusten ja ideoiden jakamiseen on käytetty yhteistä aikaa. Koulunjohtajan näkökulmasta oleellista on ollut myös muistuttaa voimavarojen rajallisuudesta ja siitä, että jokaisen on tärkeää huolehtia omasta hyvinvoinnista, koska muuten työtään ei jaksa tehdä.

Sairauspoissaolojen määrä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta Aseman koululla. Osa syksyn poissaoloista johtui koronatestaukseen liittyvistä poissaoloista. Henkilöstössä on muutamia, joilla poissaolojen määrä on ylittänyt varhaisen puuttumisen mallin rajan, ja näissä tapauksissa on käyty keskustelu esimiehen kanssa. Poissaoloja on ollut paljon, ja ne ovat kuormittaneet henkilöstöä. Usein ilmoitus poissaolosta tulee aamulla, jolloin on mahdotonta saada sijaista. Lisäksi on huomioitava kielto palkata lyhytaikaisia sijaisia. Tällöin koulupäivä rakennetaan ohjaajien siirtämisellä toisiin tehtäviin. Tilanne on vaikea, sillä luokissa on useita oppilaita, joiden tarvitsema tuki jää tällöin saamatta. Myös Niemisjärven koululla sairauspoissaolojen määrä on lisääntynyt edellisestä vuodesta. Osa syksyn poissaoloista johtuu koronatestaukseen liittyvistä poissaoloista. Poissaoloja on ollut paljon, ja ne ovat kuormittaneet henkilöstöä varsinkin koulunkäynninohjaajia. Sairauspoissaolot olivat vanhassa Kuuhankaveden koulussa määrältään suuria, ja t.n. epidemian seurauksena poissaolojen määrä ei uudessakaan koulussa ole kääntynyt laskuun vaan lisääntyneet entisestään.

Työtyytyväisyyskysely toteutettiin marras-joulukuussa. Työtyytyväisyyskyselyn vastaukset on niputettu Aseman ja Niemisjärven koulun kanssa. Työ koettiin tärkeäksi (4,8/5) ja työpaikan ilmapiiri hyväksi (4,2/5). Hyvänä pidettiin työyhteisön tukea. Työkykyä

heikensivät kiire, melu ja työn vaativuus. Työtahdin ja työn vaatimusten koettiin kiristyneen, samoin työn henkisen rasituksen. Henkilöstö koki, että työtehtäviä on tullut lisää koronarajoitusten vuoksi. Koulukeskuksessa työtyytyväisyyskyselyssä työyhteisön vahvuudet olivat 1) opetusvälineistö ja tilat ovat ajanmukaiset sekä yhdenmukaiset, 2) oma työ on mielekästä ja merkityksellistä työn lisääntyneestä kuormittavuudesta ja vaatimuksista huolimatta 3) kollegiaalinen tuki ja yhteistyö toimii. Parantamisen tarvetta on työjärjestysten suunnittelussa ja rytmityksessä, ys-ryhmien toiminnassa, johtamisessa.

Vuoden 2020 aikana koulutusten määrä on vähentynyt selvästi kaikissa kouluissa. Opettajat ovat osallistuneet kunnan järjestämiin veso-päiviin, jotka on poikkeuksellisesti toteutettu oman henkilöstön kesken tai etäyhteydellä. Lähes kaikki koulutus on muuttanut webinaareiksi. Lukion opettajat ovat osallistuneet muutamiin lukiouudistuksen toimeenpanoon valmistaviin koulutuksiin veso-päivien lisäksi.

Oppilaan/opiskelija osallistaminen

Kouluilla osallistaminen on ollut koronavuoden aikana normaalia vähäisempää, koska opetusryhmät on pidetty erillään koko koulupäivän ajan. Aseman koululla oppilaskunnan kokoontumisia ei ole tehty normaaliin tapaan. Koululla toimintaan vahvasti kuuluva yhdessä toimiminen (toimintapäivät, joissa eri luokkien oppilaat työskentelevät yhdessä) on pitänyt jättää. Oman luokan kanssa toimiminen ja ryhmäyttäminen sen sijaan on ollut keskiössä, ja tämän suunnitteluun ja arviointiin oppilaat ovat osallistuneet kyselyjen kautta. Syksyllä 2020 koulun painopisteeksi nostettiin hyvinvointi. Marraskuussa toteutettiin monialaisten opintojen viikko, jossa hyvinvointiin keskityttiin kokonaisvaltaisesti.

Niemisjärven koululla ei pystytty järjestämään paja-päiviä, kevätretkiä, uimahallikäyntejä ja urheilutapahtumia. Kevätjuhlat järjestettiin pienimuotoisina omissa luokissa ja joulujuhla tehtiin kuvaamalla videoita ja jakamalla ne perheille joulujuhlapäivänä. Perinteiset marjaretket kuitenkin toteutettiin pienemmissä ryhmissä.

Kuuhankaveden koululla ja lukiossa liikuntatutorit/välituntiliikuttajat olivat apuna Liikkuva koulu- ja Liikkuva opiskelu -toiminnassa. Tutor-kurssin toimintana puolestaan jatkuivat vertaisohjaus ja -tuki sekä lukion ilmapiirin edistäminen. Osallistavia tapahtumia olivat keväällä potkiaiset, penkkarit ja vanhojen

tanssit. Perusopetuksen oppilaskunta ja tukioppilaat osallistuivat 7-luokkien ryhmäyttämiseen.

Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö

Aseman koulun painopistealueena lukuvuonna 2020-2021 oli hyvinvointi. Koulussa otettiin käyttöön hyvinvoinnin vuosikello, jonka avulla rakennettiin yhteisöllisyyttä ja kehitettiin luokan ilmapiiriä. Tämä koettiin hyvin tärkeäksi, koska koulun normaalista arjesta oli elokuussa aikaa jo puoli vuotta. Syksyn teemana oli ryhmäyttäminen. Aseman koulun ryhmäkoot ovat olleet melko pieniä. Syksyllä 2020 aloitti 23 oppilaan 1.luokka, ja se on koulussamme suurin luokka. 4.luokan oppilasmäärä on 24, ja osa oppilaista opiskelee sen vuoksi yhdysluokassa 3-4, sillä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaan vuoksi ryhmäkoko saa olla perusopetusasetuksen mukaan enintään 20. Wilmaan kirjattuja tapaturmia sattui 20 kpl oppilaille. Tapaturmat ovat olleet pääasiassa kaatumisia ja putoamisia leikkitelineiltä. Pääosa tilanteista on hoidettu jääpussilla ja levolla. Muutama tilanne on johtanut siihen, että huoltaja on vienyt lapsen terveyskeskukseen tarkastettavaksi.

Niemisjärven koulun yhtenä painopistealueena oli lukuvuonna 2020-2021 turvallisuus. Koronavuonna hygieniata on korostettu voimakkaasti. Käsiä pestiin ja turvaväleistä muistutettiin usein. Välitunneilla luokat pidettiin erillään ja ruokailut järjestettiin kahteen eri jakelupisteeseen ja luokat 4 – 6. ruokailivat luokissa. Tästä järjestelystä oli paljon apua, kun korona iski kouluun. Koulussamme on pidetty turvallisuuskävelyt henkilökunnalla ja poistumisharjoitukset oppilaille luokittain sekä toteutettu Kiva Koulu oppitunnit luokille 1. ja 4. Wilmaan kirjattuja tapaturmia sattui 14 kpl vuoden 2020 aikana. Tapaturmat ovat olleet pääasiassa kaatumisia ja putoamisia leikkitelineiltä. Pääosa tilanteista on hoidettu jääpussilla ja levolla. Muutama tilanne on johtanut siihen, että huoltaja on vienyt lapsen terveyskeskukseen tarkastettavaksi.

Uuden koulukeskuksen valmistumisen myötä Kuuhankaveden koulussa ja lukiossa oppimisympäristö on turvallinen ja terveellinen epidemia-ajan rajoitukset huomioiden. Koulukeskuksen turvallisuussuunnitelma päivitettiin ja tarvittavat turvallisuuskävelyt järjestettiin syyslukukauden alkaessa. Opetushenkilöstön turvallisuusvastaavana on toiminut perusopetuksen matemaattisten aineiden lehtori.

Kaikki kunnan peruskoulut toteuttivat KiVa-kouluohjelman toimenpiteitä kiusaamisen ehkäisemiseksi tai siihen puuttumiseksi.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Koulutuspalvelujen toimintakate oli 5 973 942 euroa, tämä oli 345 858 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Alitus johtui muun muassa siitä, että YT-neuvottelujen ja talouden tasapainottamisen johdosta tehtiin useita muutoksia erityisesti Kuuhankaveden koulun osata. 1.8.2020 alkaen päätoiminen tuntiopettaja irtisanottiin (säästö 21 600 €), päätoimisen erityisopettajan tehtävää ei enää täytetty (18 400 €), kuvaamataidon määräaikaisen tuntiopettajan tehtävä yhdistettiin luokanopettajan tehtävään (13 400 €), nuorisotyöntekijän ja kasvatusohjaajan tehtävä yhdistettiin 1.3.2020 alkaen ja useita muita muutoksia. Ristimäen koulusta siirtyi luokanopettaja Aseman koululle eläköityneen tilalle, toinen luokanopettaja siirtyi Niemisjärven kouluun ja koulunjohtajan tehtävä lakkautui, myös määräaikaisen ohjaajan tehtävä lakkautettiin. Aseman koululta eläköityi erityisopettaja 1.11.2020 eikä tilalle rekrytty uutta, vaan Niemisjärven päätoimisen erityisopettajan tehtävästä puolet jaettiin Asemalle. Kuuhankaveden koulun teknisen työn opettajan irtisanouduttua tammikuun alussa tehtävä hoidettiin vuoden 2020 ajan määräaikaisjärjestelyin (20 500 €).

Myös opettajilta vapautuvia tunteja pystyttiin hyödyntämään alkuvuodesta sijaistamisiin, mutta koronaepidemian takia yläkoululaiset eivät pystyneet

osallistumaan enää TET-jaksoille ja näin perusopetuksen osalta vapautuvien tuntien hyödyntäminen väheni. Muita henkilöstösäästöjä syntyi teknisen työn opettajan irtisanouduttua tammikuun alussa ja tehtävä hoidettiin määräaikaisjärjestelyin (20 500 €). Yhden päätoimisen tuntiopettajan tehtävä oli budjetoitu talousarviovalmistelussa, mutta tehtävä rahoitettiin hankerahoituksella (17 600 €). Hankerahoituksella pystyttiin palkkaamaan samanaikais- ja erityisopettajia sekä avustajia kaikkiin peruskouluihin haastavana koronavuonna.

Koulukuljetuskustannuksiin oli varattu 675 700 euroa Kuuhankaveden koulun kirjallisuuteen siirretyn määrärahasiirron (26 000 €) jälkeen ja toteuma toimintakulujen osalta oli 509 807 euroa (75,47 %). Keskimääräiseksi päivähinnaksi muodostui 3468 euroa (147 toteutunutta lähikoulupäivää). Koulukuljetuskustannuksissa tuli säästöä etäopetusajalta 38 päivän osalta 131 784 euroa. Kuljetusten osalta tuli myös tuloja yhteensä 69 424 euroa muodostuen kuntaan sijoitettujen koulukuljetuksista Pieksämäen erityiskouluun 22 000 euroa sekä lukiolaisten omavastuuosuuksista ja Kelan koulumatkatuesta 23 300 euroa sekä myönnettyistä maksullisista koulukuljetuksista 9100 euroa. Ennakoimattomia tuloja tuli Elyn tukena linjaliikenteeseen 15 000 euroa. Tulot huomioiden keskimääräiseksi päivähinnaksi muodostui 2996 euroa ja säästöä koulukuljetuskustannuksissa tuli kaiken kaikkiaan 235 317 euroa tulot huomioiden.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %	
Nettokustannukset/oppilas	9240	9514		9 514	8625	-889	-9,3 %
Nettokustannukset/opiskelija	9157	9326		9 326	9592	266	2,9 %
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	1671	1602		1 602	1690	88	5,5 %
Henkilöstön määrä (htv1)							
Koulutuspalvelut	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %	
Vakituiset	59,11	55,00		55	53,21	-1,79	-3,3 %
Sijaiset	4,32	2,75		2,75	4,68	1,93	70,2 %
Työllistetyt	2,43	1,26		1,26	1,03	-0,23	-18,3 %
Muut määräaikaiset	6,51	6,29		6,29	10,32	4,03	64,1 %
Oppisopimus	0,65	0,33		0,33	0,59	0,26	78,8 %
Yhteensä	73,02	65,63		65,63	69,83	4,20	6,4 %
Käyttötalouden tulot ja menot							
Perusopetus	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %	
Tulot	436	287		287	401	114	39,7 %
Menot	5 531	5 476	44	5 520	5 170	-350	-6,3 %
Netto	-5 095	-5 189	-44	-5 233	-4 769	464	-8,9 %
Lukio							
Tulot	42	36		36	43	7	19,4 %
Menot	743	797		797	801	4	0,5 %
Netto	-701	-761		-761	-758	3	-0,4 %
Ammatillinen koulutus							
Tulot							
Menot	3	3		3	3	0	-10,0 %
Netto	-3	-3		-3	-3	0	-10,0 %
Koulutuspalvelut yhteensä							
Tulot	478	323	0	323	444	121	37,5 %
Menot	6 277	6 276	44	6 320	5 974	-346	-5,5 %
Netto	-5 799	-5 953	-44	-5 997	-5 530	467	-7,8 %

Hyvinvointipalvelut

Kansalaisopisto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä kirjasto- ja nuorisopalvelut tuottavat eri ikäryhmille suunnattuja, hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistäviä, liikkumiseen ja osallistumiseen aktiivisia ja ennaltaehkäiseviä palveluita ja tapahtumia.

Kansalaisopisto

Kansalaisopistossa toimintavuoden aikana järjestettiin koulutusta yhteensä 5612 tuntia (314 kurssia), josta Hankasalmella pidettiin 4162 tuntia (249 kurssia) ja Konnevedellä 1450 tuntia (65 kurssia). Kansalaisopiston tuntikertymä kutistui edellisvuodesta 1605 tuntia, pääosin koronaviruksesta johtuen. Kursseilaisia oli Hankasalmella 2615 ja Konnevedellä 515 yhteensä 3130. Miehiä kurssilaisista oli 18 % (557 miestä). Musiikinopetus oli tuntimäärällisesti suosituin aine (1531 tuntia). Liikunnan (1430 tuntia) ja kädentaitojen (1317 tuntia) tuntimäärät olivat hieman musiikin tuntimäärää perässä. Kansalaisopiston määrälliset sivutoimiset tuntiopettajat on vuosittain noin 70-80, henkilöttyövuosina 8,5.

Koronaviruksen vaikutukset ovat olleet merkittäviä kansalaisopistolle vuoden 2020 aikana. Keväällä 2020 peruuntui noin 1200 tuntia opetusta koronaviruksen johdosta. Totaalinen sulkuaika kesti 4-5 opetusviikkoa. Kevään sulkua kompensoitiin syyslukukaudella tarjoamalla kaksi lisäviikkoa opetustarjontaan. Tämä kompensatio auttoi hieman tuntien toteutumisessa, mutta syksy oli kokonaisuudessaan normaalia heikompi ilmoittautuneiden määrän ja kurssien toteutuksen osalta. Koronavirus näkyi varovaisuutena ilmoittautumisissa. 1.12. asetettiin koronan leviämävaiheen rajoitukset, mikä sulki mm. liikunta- ja kuntosalien ovet. Liikuntatilat olivat suljettuina myös keväällä, mikä vaikutti kaikkiin liikuntapalvelujen salivuoroihin.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluiden vuosi 2020 oli erittäin kaksijakoinen koronaviruksesta johtuen. Useita perinteisiä tapahtumia jouduttiin perumaan tai järjestämään mukautetulla tavalla. Suurimmat negatiiviset vaikutukset toiminnassa tapahtui keväällä 2020 totaalisulun aikana sekä joulukuun tiukennettujen rajoitusten johdosta, mikä vaikutti erityisesti itsenäisyyspäivän ja joulunajan tapahtumien peruuntumisiin. Onnistumisia oli mm. Rantatapahtuma 18.8. (n. 100 henkeä), joka pystyttiin järjestämään melkein normaalisti

turvallisuus huomioiden. Hankasalmi kutsuu -hankkeen Sadonkorjuuviikonlopun yhteydessä järjestettiin 11.-13.9. mm. Steve 'n' Seagullsin konsertti museokylän pihalla (n. 300 henkeä) sekä tunnelmalliset iltamat Hallan tuvassa (n. 30 henkeä). Nämä tapahtumat järjestettiin yhteistyössä 4H:n kanssa. Kulttuuripalvelut oli toteuttamassa ohjelmaosuutta mm. kevyenliikenteen väylän avajaisissa ja Vie vanhus ulos -tapahtumassa 18.8. sekä Hankasalmi päivässä 6.9. yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Uusi merkittävä innovaatio koronavuoden aikana oli vanhuspalveluiden ulkokiertue touko-kesäkuun aikana. Palvelutalojen ja tuetun asumisen asukkaat kärsivät sosiaalisesti suhteellisesti eniten tiukoista koronarajoituksista, joten kulttuuripalvelut rakensi yhteistyössä työpaja Pollarin kanssa vanhuksille konsertti- / yhteislaulukiertueen sosiaalipalvelupäällikön toiveesta. Kulttuuripalvelut oli järjestämässä yhdessä seurakunnan kanssa Suvivirren esittämistä kirkon tornista koulujen kesäloman alkaessa 30.5. Tiukkien koontumisrajoitusten aikana tempaus koettiin merkittäväksi, koska kulttuuria luotiin siinä muodossa, missä se oli mahdollista.

Digitaalinen murros näkyy kulttuuripalveluiden koronavuodessa. Hankasalmen kunnan panostaminen viestintään näkyi ulospäin positiivisella tavalla kuntalaisille. Merkittävin digitaalinen panostus kulttuuripalveluilta oli kunnan itsenäisyyspäivän juhlavideo, jota toteutettiin laajalla rintamalla kunnan henkilöstön yhteistyöllä sekä osallistamalla kuoroja, esiintyjä ja ylipäättään kuntalaisia. Video on kerännyt pitkälti yli 1000 katsontakertaa. Fyysisessä itsenäisyysjuhlassa on normaalitilanteessa noin 150 osallistujaa, joten video on pystynyt tavoittamaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät olisi osallistuneet perinteiseen juhlaan. Kansalaisopiston kuorot ja lauluryhmät ovat olleet mukana itsenäisyyspäivävideon lisäksi seurakunnan kokoamalla Kauneimmat joululaulut -videotallenteella. Kulttuuripalvelut oli mukana tekemässä ohjelmaa myös digitaaliseen yökirjastoon.

Lastenkulttuurin kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolkua ei voitu toteuttaa suunnitellulla tavalla kouluihin, päiväkoteihin ja tapahtumiin kohdistuneiden tiukkojen koronarajoitusten takia. Vajaa toimintavuosi näkyi OKM:lle raportoiduissa lastenkulttuuritilastoissa sekä talouden toteumassa pieninä menoina. Positiivista lastenkulttuurissa vuonna 2020 oli digitaalisten sisältöjen kehittäminen.

Kirjasto

Kirjastopalveluita tarjottiin lähipalveluina kirkonkylän, Aseman ja Niemisjärven taajamissa. Kirjastot olivat koronapandemian vuoksi suljettuina 18.3.-13.5.2020. Kirjastojen sulkuajan alkaessa otettiin käyttöön suuren suosion saanut kirjakassipalvelu: asiakkaat pystyivät tilaamaan haluamiaan kirjastoaineistoja ja noutamaan valmiiksi lainatut aineistot varausnumerolla kirkonkylän K-marketista. Palvelun tarjonta jouduttiin kuitenkin AVI:n rajoitustoimien vuoksi keskeyttämään. Koronasulun loppuessa kirjastot saatiin avata hallitusti ja asteittain. Pääkirjasto oli viimeisen sulkuviikon 7.-13.5. avoinna noutopisteperiaatteella, jolloin asiakkaat saivat asiakaspalvelua pääkirjaston pääovelta.

Kirjastojen lainamäärät nousivat tammikuussa +5 %, helmikuussa +8 % ja maaliskuussa ennen kirjastojen sulkemista kirjastojen lainausmäärät nousivat +23 %. Kirjastojen koko vuoden kokolainamäärät laskivat koronasulusta johtuen -12 % ja lainaajienkin määrä laski -12 %. Kirjastojen kävijämäärä laski -15 %, mikä johtuu myös järjestettyjen tapahtumien määrän romahkamisesta. Esimerkiksi yökirjasto järjestettiin virtuaalitalapahtumana, jonka striimiä seurasi noin 100 kuntalaista ja tapahtuman tallennetta katsottiin kuukauden aikana 620 kertaa. Kirjaston järjestämien tapahtumien määrä väheni noin 40 % edellisvuodesta ja järjestettyjen käyttäjäkoulutusten lukumäärä laski 80 %.

Koronapandemian johdosta kirjaston e-aineistojen käyttö lisääntyi: e-kirjojen ja e-äänikirjojen käyttö lisääntyi 29 % ja e-lehtien lainaus/käyttökerrat jopa 63 %. Keski-kirjastot hankkivat koronasulun vuoksi e-aineistoille lisälisenssejä yhteishankintana. Kirjastoissa tehtiin kirjastopisteiden sulkuaikana niitä työtehtäviä, joihin ei ole ollut vuosiin aikaa. Kokoelmapoistot lisääntyivät 75 %, kun kirjaston henkilökunta poisti kirjaston suljettuna ollessa vanhentuneita, huonokuntoisia ja muuten tarpeettomia aineistoja kirjastojen ja varaston hyllyistä. Kirjaston talousarvion toteutusprosentti oli 98,6 %. Mm. koulutus- ja kulttuuripalveluissa sekä vartiointipalveluissa arvioidut menot alittuivat. Toisaalta tehtiin ennakoimattomia koronaravikkeiden hankintoja. Lisäksi panostettiin tilojen ja huonekalujen uudistamiseen, jota oli helppo toteuttaa kirjastojen sulkuaikana.

Omatoimikirjasto avautui Aseman kirjastossa 14.9.2020. Omatoimikirjaston käyttöön ottaminen lisäsi kirjastojen kokonaisaukiolotunteja 14 %.

Koronasulun vuoksi kirjastojen asiakaspalvelutunnit kuitenkin vähentyivät 21 %.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluista vastaavina viranhaltijoina toimivat 31.7.2020 saakka kansalaisopiston määräaikainen suunnittelijaopettaja ja 1.8.2020 alkaen virkavapaalta palannut suunnittelijaopettaja. Syksystä alkaen kehittämisen kärjiksi valikoituivat entistä toimivamman yhteistyön rakentaminen yli hallintokunta- ja toimijarajojen sekä tiedottamiseen panostaminen. Kunnan yleinen sekä hyvinvointipalvelujen nimissä tehty viestintä liikunta-asioista lähti tavoittamaan kuntalaisia varsinkin sosiaalisen median alustoilla. Myös kunnan verkkosivujen sisältöjä ajantasaistettiin aktiivisella otteella.

Liikuntapalvelujen vuotta varjosti maaliskuusta alkaen koronapandemia, jonka vuoksi kunnan sisäliikuntatilat suljettiin loppukevään ajaksi. Niin terveysliikkujat, kuntoilijat kuin aktiiviturheilijatkin olivat yhtä lailla ulkoliikuntapaikkojen varassa kevätkuukausien ajan. Käyttäjänäkökulmasta nousi tältä ajalta huomiota kokonaiskehittämisen evästyksiksi. Ulkoliikuntapaikoilta toivotaan mahdollisuuksia harrastaa mahdollisimman monenlaisessa säässä useampana vuodenaikana. Erityisen arvokkaaksi olemassa olevaksi liikuntaympäristöksi kevään aikana näytti muodostuneen kirkonkylän frisbeegolfrata, jossa myös sosiaalisia ulottuvuuksia sisältävä liikunnallinen harrastaminen koettiin turvalliseksi poikkeusolosuhteissa.

Kentänhoitajan tehtäviin työllistettiin kesällä kaksi paikallista nuorta entiseen tapaan. Hankasalmen uimarannoilla ei kesällä 2020 ollut uimakouluja, koska uimaopettajan tehtävään ei ollut uimaopettajan pätevyyden omaavia hakijoita. Kirkonkylän vanha uimalaituri palveli viimeistä kesäänsä, ja sen uusiminen sisällytettiin seuraavan vuoden talousarvioon.

Suurta hankasalmelaisten joukkoa palveleva monipuolinen uusi lähiliikuntapaikka, aseman ja kirkonkylän taajamat yhdistävä asfaltoitu kevyen liikenteen väylä avattiin juhlallisesti torstaina 20.8. Tapahtuma houkutteli väylälle neljättäsataa polkijaa perinteiseen pyöräilymaaotteluun. Väylän molempiin päihin mitattujen kuntokatsastusreittien käytönopastus digitaalisine seurantamahdollisuuksineen järjestettiin syyskuussa.

Syksyllä kunnan sisäliikuntatilojen käyttöä voitiin jatkaa asiaankuuluvien varotoimin jokseenkin normaaliin

tapaan kolmen kuukauden ajan. Tosin Monitoimitalon saliin tuli viikon mittainen käyttökatko syysloma- viikolle ajoitetun lattian lakkauksen vuoksi. Joulukuun alussa kunnanhallitus tartuntatautilain mukaisena kunnan toimielimenä päätti 1.12. alkaneista uusista rajoituksista pois lukien lasten ja nuorten harrastustoiminta. Vuoden kahden viimeisen viikon ajaksi 19.12. alkaen tilat suljettiin kaikelta käytöltä vuodenvaihteen yli. Kuntosalin kausikorttien voimassaoloaika ilmoitettiin jatkettavan sulkua vastaavasti, ja salivuorojen laskutuksesta luvattiin liikuntapalvelujen tiedotuksessa erillinen hyvityspäätös, kun varauskauden 2020-2021 tilanne kokonaisuudessaan selviäisi.

Ulkoliikunnan osalta kertomusvuosi 2020 oli hiihtämisen kannalta heikko. Lumen puutteen ja lauhasään vuoksi reittien ylläpito loppui jo sydäntalvella lyhyeen. Myöskään kertomusvuoden syystalvella ei päästy vielä juuri kunnostamaan latuja. Reittipohjien kunnostustöinä Revontulen ja Häkärinteiden yhdyslatujen pohjille ajettiin haketta, samoin Kääkölle erityisesti uuden laavun läheisyyteen. Veden kohoamisesta lauhoina talvina pahoin kärsineelle Kääkön reitille lisättiin rumpuja useampaan kohtaan. Niemisjärven kuntoradalle kertomusvuoden aikana alun alkaen aiottu kunnostus siirrettiin seuraavan vuoden investointeihin isommalla kokonaissuunnitelmalla. Hiihtoreitistön ”ikuisuus kysymyksenä” pyörineeseen yhdysladun katkokseen Hankamäentien ja Nälkämäentien ylityksen seuduilla lähdettiin loppuvuoden aikana hakemaan kehittämisotetta.

Myös luistinlajien kannalta vuosi oli hankala lauhojen säiden vuoksi. Luonnonjäiden ylläpitoedellytyksiä kohennettiin kertomusvuonna suoristamalla luistinratojen pohjia. Pidemmän aikavälin suuremmissa liikuntapaikkahankkeissa tekojään saaminen Hankasalmelle on kärkipään tavoitteita.

Polkureiteillä retkeily nosti suosiotaan Hankasalmella koko muun maan tavoin. Liikuntapalveluvastaava teki ympäristönsuojelusihteerin opastamana syksyllä kierroksen kunnan luontopoluilla ja retkipaikoilla, joiden ylläpitovastuu siirtyi vuodenvaihteessa ympäristötoimelta liikuntapalveluille. Muutamassa kohteessa mukana oli myös kunnan tiedottaja. Osa Hankasalmen luontopoluista on metsätalouden aiheuttamien haasteiden kourissa, mutta varsinkin Kärkkäälän ja Keskisen luontopolut ovat hyvässä kunnossa. Keskisenlammen edelleen kehittämiseksi haettiin loppuvuonna erityisvaltionavustusta esteettömyyden ja saavutettavuuden parantamiseen. Yhteistyön syventämiselle vapaan kentän toimijoiden kanssa

ilmeni otollista rajapintaa esimerkiksi Kärkkäälän kalastuskunnan kanssa kunnan ylläpitämän Akkasillan laavun ympäristössä. Luontokohteiden hoitamiseen aiemmin ympäristötoimelle osoitettu määräraha siirrettiin täysimääräisenä liikuntapalvelujen vuoden 2021 talousarvioon.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden vuosi oli hyvin digipainotteinen. Pandemian vuoksi nuorisotilatoiminta, tapaamiset ja tapahtumat siirtyivät digitaalisiin ympäristöihin. Toimintaa järjestettiin mm discordissa, facebookissa, instagramissa, blogissa ja snapchatissa. Nuoria tavoitettiin hyvin ja uusien tavoitettujen nuorien määrä lisääntyi edellisvuodesta. Nyt poikkeusaikana hyödynnettiin mahdollisimman hyvin erilaiset webinaarit ja muut digitaalisen osaamisen kehittämisen mahdollisuudet.

Kunnan säästötavoitteet näkyivät henkilöstökuluissa, 0,5 htv vähennys nuorisotyössä, ja tilamuutoksissa. Lokakuussa nuorisotilat ja etsivien toimisto muutti Kivikoululle ja samoihin aikoihin myös nuorten työpaja, Taitotupa muutti entisiin päiväkodin tiloihin, Sillankorvan yläkertaan. Uudet tilat on otettu hyvin vastaan ja mahdollistaa jatkossa toimintojen kehittämistä/ monipuolistamista uudella tavalla. Nuorisopalveluiden yhteistyö Muuramen Nuorisopalveluiden ja Bittiliigan kanssa mahdollisti nuorille kuntien välisiä harrastekilpailuja videopelimaailmassa. Toiminnassa mukana olivat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame ja Äänekoski. Nuorisovaltuuston toiminta järjestettiin viestittelynä whatsappin kautta ja meetin kautta järjestettävillä kokouksilla. Etsivä nuorisotyö piti kevään aikana pienryhmän oppilaalle räätälöityä valinnaisaineryhmää 2 h/vko. Nuorisopalveluiden alle siirtyi vastuu Ohjaamo-toiminnasta, toimintaa koordinoi etsivä nuorisotyö. Nuorisotilat suljettiin 12.3.2020. Marraskuussa toiminta jatkui uusissa tiloissa pandemiarajoitukset ja -ohjeistukset huomioiden.

Hankkeet

Nuorisopalvelut sai yhteensä 120 000 € avustusta etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan sekä 4 600 € lasten ja nuorten kerhotoimintaan. Lisäksi saatiin 26 300 € ylimääräistä koronatukea. Etsivä nuorisotyö tavoitti 76 nuorta. Nuorten työpajalla nuoria oli yhteensä 13, määrään vaikutti pandemia ja sen tuomat rajoitukset. Paikko-osaamistodistuksia kirjoitettiin 6kpl. Taitotupa oli suljettuna 4 viikkoa

muuton yhteydessä. Nuorisopalvelut sai 45 000 € avustusta Koulun ja nuorisopalveluiden yhteistyön kehittäminen 2020-2022-hankeeseen, toteutus vuonna 2021.

Kirjastossa vuonna 2019 aloitetun Mediasilta -hankkeen työpajoissa testattiin uusia mediakasvatuksen menetelmiä, joista toimivimmat kirjataan osaksi kulttuuri- ja kirjastopolkua. AVI myönsi Mediasilta -hankkeelle jatkoaikaa 1.6.2021 saakka, koska hankkeen perustana oleva koulu yhteistyö vaikeutui koronarojoitusten vuoksi.

Kansalaisopisto on luotsannut Opetushallituksen myöntämää laatu- ja kehittämishanketta syksystä 2019 alkaen Hankasalmen kansalaisopisto asiakasläh- töiseksi hyvinvointipalvelujen tuottajaksi. Hanke sai jatkoaikaa koronan takia ja se tulee olla raportoitu 30.6.2021 mennessä. Hankkeen avulla on kehitetty kansalaisopiston ja koko hyvinvointipalvelujen asiakasläh- töisyyttä, organisaatiota, viestintää ja palaut- teen vastaanottoa. Hankkeen vaikutukset huomioi- daan myös kansalaisopiston tulevassa kehittämis- suunnitelmassa vuosille 2021-2025.

Hyvinvointipalveluiden myöntämät avustukset

Hankasalmen hyvinvointipalvelut on myöntänyt toi- minta- ja kohdeavustuksia yhteensä 21 000 euroa vuonna 2020. Kulttuuripalveluiden osuus avustuk- sista on suurin 11000 euroa, liikuntapalvelut toisena 6000e ja nuorisopalveluiden avustusten osuus on yh- teensä 3000 euroa. Avustukset jaettiin kokonaisuus- dessaan 15.3.2020 päättyneellä hakukierroksella, mutta koronaviruspandemiasta johtuen osa avustuk- sen saaneista tahoista joutuivat joko palauttamaan avustuksen takaisin tai eivät ottaneet heille myönnet- tyä avustusta vastaan. Äsken mainittujen syiden joh- dosta syksyllä järjestettiin toinen hakukierros avus- tuksille, haku aika päättyi 15.9.2020. Yhdistyksille ja yksityisille myönnettyjen toiminta- ja kohdeavustus- ten lisäksi kulttuuripalvelut myöntää vuosittain 1000 euron arvoisen kulttuuripalkinnon itsenäisyyspäivän juhlassa. Vuonna 2020 palkinto luovutettiin Hallan tu- van remontin hankevetäjä ja talkooaktiivi Jari Lam- bergille.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Tapahtumatiedottaminen	Tavoitetaan ja saadaan mahdollisimman moni kuntalainen osallistumaan tapahtumiin.	Kunnan hyvinvointipalvelujen graafisen ilmeen ja viestinnän kehittäminen monikanavaiseksi ja asiakaslähtöiseksi. Tapahtumakalenteriprosessin kehittäminen (koulutus järjestöille, miten ilmoitetaan, minne jaetaan). Hyvinvointipalveluiden tapahtumavuosikellon rakentaminen.	Uusia järjestäjiä tapahtumakalenteriin, kävijämäärät ja aukiolotunnit (tapahtumat, kirjasto, nuorisotilat jne.)	Kävijämäärät: kirjasto 36922, kansalaisopisto 3130. Nuorisotilatoiminta siirtyi pandemian vuoksi verkkoon: nuorten Discord auki 2-5 pvä/vko, osallistujat 2-15/ilta. Bititiliigaan osallistui säännöllisesti 15 nuorta, minecraftkerhoon 7 nuorta ja instagram kyselyissä vastaajia oli 40-50/kysely
Asiakaslähtöisyys Asiakaspalauteprosessi	Luodaan monipuolisia tapoja asiakaspalautteen keräämisen eri ikäisiltä kuntalaisilta palveluiden kehittämisen tueksi.	Kehitetään asiakasraatitoimintaa, sähköisiä kyselyitä (webropol, QR-koodit), asiakasuuunteluita (tapahtumat, kohtaamiset). Kootaan, dokumentoidaan ja analysoidaan palaute toiminnan kehittämisen pohjaksi.	Asiakaspalaute Järjestelmän tulokset	Järjestetty toimijatapaaminen 5.3 (syksyitä peruttu). Hyvinvointipalvelut edustettuna vanhus- ja vammaisneuvostossa. Asiakasraati toiminut sekä fyysisesti että WhatsAppin välityksellä korona-aikana. Toimijoiden Facebook-ryhmä perustettu 2020 aikana.
Henkilöstö	Henkilöstön yhteenkuuluvuuden ja joustavuuden lisääminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja rahoituskanavat.	Henkilöstö osallistaminen ja asiantunteumuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Riittävä täydennyskoulutus ja mahdollisuus työkiertoon. Esimiestyön kehittäminen.	Toteuneet koulutuspäivät, työnkierron, työtyytyväisyyskyselyt, Tyhy-toimintaan osallistuminen. Kehittämishankkeiden rahoitus kokonaisbudjetissa.	Koulutuspäiviä yht. 74 Yt-menettelyiden tuoma työnkierto. Sivistyksen TYHY-päivät 12.6. ja 11.12. LAKE-hanke: kulut 6480 euroa vuonna 2020 Työtyytyväisyyskyselyn tulokset analysoitu ja epäkohtia lähetetty korjaamaan.
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Kohtaamis- ja liikuntapaikat, niiden turvallisuus ja viihtyisyys	Kehitetään toimintatapoja yhteistyössä kunnan muiden hallintokuntien, järjestöjen, yrittäjien ja kyläkuntien kanssa kunnossapidon ja viihtyisyyden lisäämiseksi.	Vapautuvien kunnan tilojen hyödyntäminen esim. Hyvinvointitaloksi ja uuden koulun tilojen (mm. Kohtaamo) monipuolinen käyttö. Torin ja kirjaston puiston yhteiskehittäminen kohtaamispaikaksi. Liikuntapaikkojen käyttäjäpalautejärjestelmän kehittäminen. Tiedotetaan luonto- ja kulttuurikohteista.	Liikuntapaikkojen käyttäjäpalaute alueiden kunnosta. Liikuntapaikkasuunnitelman toteuttaminen. Tilojen kävijämäärät.	Liikuntapaikkojen käyttäjäpalaute huomioitu ja epäkohtia reagoitu mm. opasteita, kenttien ja hihtolatujen kunnostuksia, yhteistyö kolmannen sektorin ja yritysten suuntaan. Liikunnan investointeihin panostettu. Kohtaamispaikkojen käyttöaste ollut normaalia matalampi koronarajoituksista johtuen.
Osallistaminen	Ei jätetä ketään yksin. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistumiseen ja vaikuttamiseen.	Kehitetään vapaaehtoistoimintaa yhteistyössä kunnan muiden toimialojen kanssa, aktivoidaan järjestöjä, yrittäjiä ja kuntalaisia toimimaan hyvän arjen Hankasalmen puolesta.	Vapaaehtoistojen määrä.	Hyvinvointipalvelujen avustusta myönnetty 29 eri yhdistykselle / yksityisille toimijoille. Useissa hakukohteissa korostuu vapaaehtoistoiminta. Yhteistyötä tehty näiden lisäksi useiden yhdistysten, yksityisten toimijoiden ja yritysten kanssa.
Voimaannuttava Hankasalmi				
Huomaa hyvä	Aktivoidaan kansanliike huomaamaan Hyvä Hankasalmella yhteistyössä järjestöjen, yrittäjien, seurakunnan ja kylätoimikuntien kanssa.	Huomaa hyvä teeman tuotteistaminen: Huomaa Hyvä kyselyt, tuotteet (pelikortit, paidat), kilpailut somessa jne.	Huomaa hyvä näkyvyys lehdissä, somessa, tapahtumissa, puheissa. Tuotteistamisprosessin onnistuminen.	Huomaa hyvän erillisestä tuotteistamisesta luovuttu negatiivisen palautteen takia. Huomaa hyvää toteutetaan jatkuvasti ilman alleviivausta kunnan somessa ja kuntaa koskettavissa lehtikirjoituksissa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Tapahtumatiedottaminen

Tapahtumatiedottaminen on ottanut suuria harppauksia eteenpäin kunnan strategisen päätöksen johdosta. Viestinnän kokonaisvaltainen kehittäminen ja yhtenäistäminen on saanut positiivisen vastaanoton

sekä kuntalaisten, että kunnan työntekijöiden (työtyytyväisyyskysely) keskuudessa. Viestinnällinen ilme on selkiytynyt; kunnalla ja hyvinvointipalveluilla on omat ilmeensä, joita käytetään rinnakkain. Hyvinvointipalvelujen sisällä on omat tunnusmerkit jokaiselle viidelle eri palvelulle. Uudistusten johdosta kuntalaisen on mahdollista erottaa mainoksista, ilmoituksista, päivityksistä ja julisteista kolme tasoa yhtäaikaan; kunta, hyvinvointipalvelut, yksikkö.

Vuoden 2020 aikana aloitettiin myös infonäyttöihin liittyvä kehitystyö, mikä näkyy tuloksina vuoden 2021 aikana. Infonäyttöjen avulla voidaan parantaa tiedotusta suurimmissa kohtaamispaikoissa mm. koulu-keskus, kirjasto, monitoimitalo, terveyskeskus. Infonäyttöjen avulla voidaan parantaa mm. eri aukiolo-aikojen ja tapahtumien tiedotusta sekä kohdentaa ilmoituksia sopiville kohderyhmille.

Asiakslähtöisyys Asiakaspalauteprosessi

Tapahtumatiedottamista, tapahtumien järjestämisen helpottamista ja yhteisöllisyyden kohottamista varten perustettiin Toimijoiden Facebook -ryhmä. Hyvinvointipalvelut toimii ryhmän ylläpitäjänä ja eri toimijat voivat pyytää pääsyä ryhmään. Ryhmä toimii suljettuna, mutta kaikki halukkaat toimijat otetaan mukaan ryhmään. Suljetun ryhmän ansiosta voidaan pitää huoli siitä, että toiminta ja keskustelu pysyy asiallisena. Toimijoiden Face ei ole tarkoitus olla kuntalaisten yleinen purkautumiskanava, vaan yhteiseen kehittämiseen tähtäävä toimintamuoto. Ryhmä ei ole toistaiseksi ollut erityisen aktiivinen, koska koronaviruspandemia on vaikuttanut ratkaisevasti järjestettyjen tapahtumien määrään ja kokoon vuoden 2020 aikana.

Vuosi 2019 oli aktiivinen asiakasraati -toiminnan kehittämisenä. Kehityskulku ei jatkunut täysin toivottuun menneen vuoden aikana. Asiakasraatia luotsannut hyvinvointipäällikkö Sirkka Salvi irtisanoutui kunnan palveluksesta 31.1.2020, mikä vaikutti ryhmän toimintaan. Maaliskuussa alkaneen koronavirustilanteen jälkeen raati ei ole päässyt kokoontumaan fyysisesti, mikä on vaikuttanut raadin aktiivisuuteen. Asiakasraati on ollut hyvä kanava kerätä palautetta eri kyläkunnilta, mutta asiakasraadilla on paljon yhteistä tarttumapintaa mm. toimijatapaamisten kanssa.

Hyvinvointipalveluiden eri yksiköt keräävät jatkuvaa asiakaspalautetta sekä kirjallisesti että suullisesti. Kirjallisessa muodossa palautetta vastaanotetaan mm. sähköpostitse sekä sosiaalisessa mediassa. Palautteisiin pyritään reagoimaan asiallisesti ja nopeasti. Hyvinvointipalveluita koskeviin lehtikirjoituksiin on laadittu vastine, mikäli se on nähty tarpeelliseksi. Kansalaisopisto kerää vuosittain kurssipalautteet eri aine-ryhmien kurseista tietyn vuosikierron mukaan. Perinteisesti palautetta on kerätty fyysisesti lukuvuoden lopussa kurssien sisällä, erityisesti senioripainotteisten ryhmien kohdalla. Kevään koronasulku esti suunnitellun palautteen keräämisen.

Henkilöstö

Hyvinvointipalvelujen henkilöstö koostui 22 henkilötyövuodesta. Vakituista henkilöstöä hyvinvointipalveluissa oli noin 7 henkilötyövuotta. Hyvinvointipalvelujen henkilötyövuodet pitävät sisällään täysiaikaisten työntekijöiden lisäksi kansalaisopiston tuntiopettajat, joiden osuus kokonaisuudesta on 8,5 henkilötyövuotta. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö rahoitetaan pääosin hankerahoituksella.

Kirjaston henkilökunta osallistui korona-aikana aktiivisesti koulutuksiin (koulutuspäiviä vähintään 3/hlö). Kirjaston henkilökunnalle varattu koulutusmääräraha jäi täysin käyttämättä, koska kaikki koulutukset järjestettiin etätoteutuksena. Nuorisopalveluiden henkilökunta osallistui korona-aikana poikkeuksellisen aktiivisesti koulutuksiin, pääpaino oli digitaalisessa nuorisotyössä ja somekanavien haltuunotossa. Kansalaisopistossa otettiin käyttöön uusi versio hallinto-ohjelma HelleWistä, joten henkilökuntaa on koulutettu uutta ohjelmaa varten. Koulutuksiin on osallistuttu pääosin etäyhteyksien välityksellä. Koko hyvinvointipalveluissa koulutuspäiviä kertyi yhteensä 87,8.

Kohtaamis- ja liikuntapaikat, niiden turvallisuus ja viihtyisyys

Liikuntapaikkoja on pyritty parantamaan asiakkailta tulleiden toiveiden ja liikuntapaikkoja hoitavien työntekijöiden huomioiden perusteella mm. kentille ja hiihtoladuille. Liikuntapaikkoja on kehitetty myös yhteistyössä yhdistysten ja yritysten kanssa kunnan kokonaisuutena edellä.

Merkittävä muutos vuoden 2020 aikana on ollut elokuussa valmistunut Kuuhankaveden koulu. Uusi koulu on lisännyt turvallisuutta ja viihtyisyyttä mm. parantuneen sisäilman johdosta. Hyvinvointipalveluiden asiakkaat pääsevät nauttimaan monikäyttötila Kohtaamon mahdollisuuksista. Koulun musiikki-luokka ja sen uudet välineet, kuvataiteiden ja kädentaitojen uudet tilat lisäävät kuntalaisten käyttömuuttoa.

Monitoimitaloa on remontoitu perhekeskuksen käyttöön, mikä antaa lisämahdollisuuksia myös hyvinvointipalveluille. Monitoimitalolla ilmenneeseen luvattomaan käyttöön ja ilkivaltaan on puututtu monilla eri tavoin vuoden aikana.

Osallistaminen

Hyvinvointipalvelut on osallistanut kuntalaisia yhdistystoiminnan, eri palveluiden ja tilaisuuksien avulla. Perinteiset toimijatapaamiset ja asiakasraati ovat esimerkkejä kuntalaisten kuulemisesta ja osallistamisesta. Hyvinvointipalvelujen avustukset osallistavat satoja ihmisiä vuosittain.

Huomaa hyvä

Hyvinvointipalvelut on ollut toteuttamassa Huomaa hyvä -kampanjaa, millä pyritään vaikuttamaan negatiivisen ilmapiirin kitkemiseen mm. eri tapahtumissa ja sosiaalisessa mediassa. Huomaa hyvä sai kaksijakoisen vastaanoton; toisaalta positiivinen lähestymistapa ja hyvää tekevien ihmisten esille nostaminen sai kuntalaisilta hyvän vastaanoton, mutta kampanjan lähestymistapa sai osakseen kritiikkiä alleviivaavan tyylin takia. Tiedotuksessa reagoitiin asiaan siten, että Huomaa hyvän perustoimintaa jatkettiin entiseen tapaan, mutta kampanjan nimeä ei ole tuotu itsenäisesti esiin. Arjen positiivisia asioita pyritään nostamaan esiin päivittäin kunnan ja hyvinvointipalvelujen tiedotuksessa sosiaalisessa mediassa. Tällä tavoin ylläpidetään mielikuvaa Hankasalmosta hyvän arjen kuntana kuntastrategian mukaisesti.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteuttaminen

Hyvinvointipalveluiden toimintakate oli 1 014 159 euroa, tämä oli 78 941 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Hyvinvointipäällikkö irtisanoutui tammikuun 2020 lopussa ja tehtävää hoiti sivistystoimenjohtaja oman toimen ohella kuuden kuukauden ajan, säästö 30 000 euroa. Lisäksi sivistystoimenjohtaja toimi helmikuun alusta lähtien kansalaisopiston rehtorina ja henkilöstökuluista 20 % kohdistui kansalaisopistolle (14 500 euroa). Liikuntapalvelujen henkilöstömenot kirjaantuivat virheellisesti syksyn osalta kansalaisopiston henkilöstömenoihin (9000 €). Kansalaisopiston osalta kustannuksia säästyi myös Konneveden koulutoimen kanssa yhteisen musiikin lehtorin opetustuntien reiluna vähenemisenä. Opetus toteutettiin tuntiopettajuutena.

Yhteistoimintaneuvottelujen ja talouden tasapainotamistoimenpiteiden myötä kansalaisopiston määräaikainen suunnittelijaopettajan tehtävä lakkautettiin 31.7.2020 ja määräaikaiseen apulaisrehtorin/ hyvinvointipäällikön tehtävään 1.8.2020 alkaen liitettiin kulttuuriasioiden hoitaminen, nuorisopalveluissa

kavennettiin nuorisotyöntekijän osuutta 0,5 henkilötyövuodella aiemmasta kahdesta nuorisotyöntekijästä 1,5 työntekijään. Puolikkaan nuorisotyöntekijän kokonaisuuteen kuuluu nuorisopalveluiden lisäksi Kuuhankaveden koululla JOPO-ohjaajan tehtävä 0,5 henkilötyövuotta. Kunnan käteiskassapalvelut siirrettiin viraston neuvonnasta pääkirjaston asiakaspalvelun yhteyteen. Lisäksi lähikirjastojen kirjastovirkailijan työnkuvaan liitettiin hyvinvointipalvelujen ja kunnan tiedottamiseen liittyviä tehtäviä.

Nuorisopalveluiden muuttojen myötä toiminnat siirtyivät kunnan omiin tiloihin ja vuokrat sisäisiksi. Kansalaisopiston osalta talouden tasapainottamisen vaikutukset näkyvät eniten suunnittelutyön ajallisen resurssin kaventumisena, joten työtä on pitänyt tehostaa. Vuoden 2020 talousarviossa tasapainotusta toteutettiin pääosin tarkalla talousarviotyöllä.

Osa henkilöstösäästöistä syntyi koronaepidemian vaikutuksesta mm. kansalaisopiston opetuksen keskeyttämisen johdosta (opetus ja matkakulut), säästö noin 30 000 € sekä nuorisotilojen sulkemisesta johtuen tilaohjaajien rekrytointi jäi vähäiseksi ja henkilöstökuluihin varatut tilaohjaajien tuntipalkat jäi käyttämättä 12 000 €. Kansalaisopiston kurssimaksutuloja toteutui 32 000 euroa suunniteltua vähemmän.

Taiteen perusopetuksen osalta koronan vaikutuksesta Ala-Keiteleen musiikkiopistolta tuli palautusta 4000 euroa (ta varaus 20 000 euroa).

Liikuntapalvelujen käyttötalouden toteuma vuonna 2020 oli ylijäämäinen noin 20 300 euroa. Suurimpana selittävänä tekijänä oli leuto talvi, joka ei mahdollistanut hiihtolatujen ja luistinratojen kunnostamista keskimääräiseen tapaan. Suunnitellusta 15 000 euron investointimäärärahasta käytettiin noin 9 000 euroa. Koulupyörien kustannus tästä oli noin 3 000 euroa ja kuntosalin uudistukset noin 6 000 euroa.

Kirjastopalveluille myönnettiin kunnan investointiohjelmassa määräraha (20 000 e), joka oli kohdennettu kirjastoautomaatioon, laite-, ohjelmisto- ja kalustehankintoihin. Pääkirjaston omatoimikirjasto-hankinnasta kuitenkin luovuttiin (Sivltk 9.6.2020 ja KH 15.6.2020) ja haettiin lupaa investointimäärärahan käyttötarkoituksen muutokseen. Kirjastoautomaatioon, laitteisto- ja kalustehankintoihin kohdennetusta määrärahasta 15 000 euroa käytettiin pääkirjaston alkuperäisten, vuonna 1993 hankittujen lehtikaappien, esite- ja varaushyllyjen uusimiseen.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	66,97	67,04		67,04	68,33	1,29	1,9 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	16,95	16,76		16,76	14,78	-1,98	-11,8 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	39,68	39,93		39,93	34,91	-5,02	-12,6 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	119,58	115,54		115,54	119,11	3,57	3,1 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	44,5	48,1		48,1	55,17	7,07	14,7 %
Opetustuntien lukumäärä	7 217	7 200		7 200	5 612	-1588	-22,1 %

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	6,62	7,32		7,32	6,81	-0,51	-7,0 %
Sijaiset	1	0,58		0,58	0,58	0	0,0 %
Muut määräaikaiset	16,77	16,4		16,40	13,85	-2,55	-15,5 %
Oppisopimus	1,2	0,85		0,85	0,85	0	0,0 %
Yhteensä	25,59	25,15		25,15	22,09	-3,06	-12,2 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kansalaisopisto							
Tulot	137	156		156	100	-56	-35,9 %
Menot	458	502		502	409	-93	-18,5 %
Netto	-321	-346		-346	-309	37	-10,7 %
Kulttuuripalvelut							
Tulot	3	4		4	2	-2	-50,0 %
Menot	85	86		86	73	-13	-15,1 %
Netto	-82	-82		-82	-71	11	-13,4 %
Kirjastopalvelut							
Tulot	19	6		6	5	-1	-16,7 %
Menot	346	337		337	332	-5	-1,5 %
Netto	-327	-331		-331	-327	4	-1,2 %
Liikuntapalvelut							
Tulot	27	31		31	21	-10	-32,3 %
Menot	221	219		219	188	-31	-14,2 %
Netto	-194	-188		-188	-167	21	-11,2 %
Nuorisopalvelut							
Tulot	166	171		171	160	-11	-6,4 %
Menot	315	317		317	300	-17	-5,4 %
Netto	-149	-146		-146	-140	6	-4,1 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä							
Tulot	352	368		368	288	-80	-21,7 %
Menot	1 425	1 461		1 461	1 302	-159	-10,9 %
Netto	-1 073	-1 093		-1 093	-1 014	79	-7,2 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Kunnassa oli toiminnassa kolme päiväkotia: 50-paikkainen Sillankorvan päiväkotia, 30-paikkainen Metsätähden vuorohoitopäiväkotia ja 21-paikkainen Sinisiiven päiväkotia. Lisäksi perhepäivähoitopaikkoja oli tarjolla 24 lapselle. Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia.

Vuosi 2020 oli muuttojen vuosi, alkuvuodesta Metsätähden päiväkotia pääsi muuttamaan laajennettuihin tiloihin, Sillankorva uusiin tiloihin 12.8. ja varhaiskasvatuspäällikkö Sillankorvan tiloihin 17.8. Uusien tilojen kalustus ja tavaroiden läpikäyminen, pois heittäminen ja uusiminen näkyivät loppukevään ja alkusyksyn toiminnoissa.

Toimintaa ja taloutta koskeva iso muutos on ollut syyslukukauden alusta varhaiskasvatukseen esiopetuksen siirtyminen perusopetukseen. Siirto koski vain osaa vuotta ja säästöt kokonaisuudessaan näkyvät vasta tulevissa talousarvioissa ja tilinpäätöksissä. Esiopetuksen siirtäminen vapautti henkilöstöresurssia varhaiskasvatukseen tarpeisiin.

Korona on vaikuttanut lähes koko vuoden 2020 myös varhaiskasvatukseen. Lasten läsnäolopäivien määrä edelliseen vuoteen verrattuna on yhteensä noin 3000 päivää vähemmän päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa noin 200 päivää. Varhaiskasvatukseen sijoitettujen lasten määrä vuoteen 2019 verrattuna on ollut vain kolme lasta vähemmän. Tilastointipäivänä 31.12. lapsia oli vuonna 2019 sijoitettuna 135 ja vuonna 2020 lapsia oli 132. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on edelleen matala noin 60 % 0 - 5-vuotiasta. Yhteistyötä palvelukseen ohjauksessa on tehty neuvolan ja perhetyön kanssa. Osallistumiseen on vuonna 2020 vaikuttanut myös korona.

Kunnanjohtajan erillisellä päätöksellä asiakasmaksuja hyvitetiin pahimpaan korona-aikaan ajalla 18.3. - 13.5. Lähihoitajakoulutuksen omaavista varhaiskasvatuksen lastenhoitajista neljä oli työskentelemässä perusturvan puolella 20.4. - 24.5. Kaksi työntekijää varhensi eläkkeelle jäämistä ja palkattomia vapaita anottiin riskien välttämiseksi yhteensä yli kuukauden verran. Korona -ohjeistusten mukaisesti toimittaessa poissaoloja kertyi päiväkodeissa yhteensä yli sata päivää.

Vuoden 2020 aikana varhaiskasvatukseen vakituisesta henkilöstöstä kaksi on ollut kouluttautumassa oppisopimuskoulutuksella lähihoitajiksi, jo lähihoitajakoulutuksen saanut henkilö täydensi opintoja varhaiskasvatukseen puolelle. Yksi henkilö on ollut opintovapaalla luokanopettajakoulutukseen osallistumisen vuoksi ja yksi työntekijä jatkoi opintoja sosionomikoulutuksessa työn ohella. Työllistämisvaroin yksi henkilö on kouluttautumassa oppisopimuskoulutuksella lähihoitajaksi ja toinen hoiva-avustajaksi. Henkilöstön poissaoloja kouluttautumisen ja koronasta johtuvien syiden lisäksi on ollut paljon johtuen pitkistä, lakisääteisistä vapaista.

Vuodelle 2020 saatu valtion erityisavustus koronaviiruksen aiheuttamien poikkeusolojen tasoittamiseksi siirtyi vuodelle 2021.

Valtiovallan toimesta varhaiskasvatustaloutta uudistettiin 1.8.2020 alkaen. Subjektiiivisen oikeuden rajaamisesta luovuttiin ja suhdeluku palasi entiseen 1 / 7 yli kolmevuotiaiden osalta. Asiakasmaksujen indeksikorotukset tulivat samaan aikaan voimaan ja kaikille asiakkaille tehtiin uudet maksupäätökset. Lakiin perustuva VARDA-tietovarannon tietojen keruu eteni vuoden 2020 aikana suunnitellusti.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Perhepäivähoito	Perhepäivähoidon turvaaminen palvelutarjonnassa	Perhepäivähoitoa on tarjolla kunnan eri alueella vaihtoehtona päiväkotihoidolle	Perhepäivähoitajien lukumäärä	Vakituksia perhepäivähoitajia on 5 eri kyläkunnilla, 1 Niemisjärvellä ja Sauvamäessä, 3 kirkonkylän alueella. Yksi määräaikainen on asemalla.
Hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstö toimii sensitiivisesti	Sensitiivisyys näkyy arjessa suhteessa asiakkaisiin, työyhteisöjen työntekijöihin ja yhteistyötahojen kanssa	Sairauspoissaolojen määrä, työtyytyväisyys- ja asiakastyytyväisyyskyselyjen vastaukset, VASU-arviointikeskustelut ja hoidonaloituskeskustelut	Asiakastyytyväisyyskysely ja työtyytyväisyyskysely tehty. Kaikille lapsille tehty vasu ja arvioinnit osittain puhelimitse koronan vuoksi. Aloituskeskustelut käyty uusien asiakkaiden kanssa yksiköissä. Henkilöstön koulutus keskittyi turvallisuus- ja tunnetaitoihin.
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Turvallisen ja terveellisen oppimisympäristön luominen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	Yhdessä lasten, asiakasperheiden ja muiden toimijoiden kanssa luodaan turvallinen oppimisympäristö, jossa lapsi uskaltaa toimia ja kokee kuuluvansa eri sosiaalisiin yhteisöihin	Huoltajien, turvallisuusviranomaisten ja muiden toimijoiden vierailut. Turvallisuusvastaavan toiminta ja omavalvonta.	Vierailujen toteutuminen / määrä Turvallisuussuunnitelmien ajantasalla oleminen	Vierailut eivät ole olleet sallittuja koronan vuoksi. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstö on saanut lääkehoitokoulutuksen. Turvallisuussuunnitelmia on päivitetty.
Voimaannuttava Hankasalmi				
Asiakasperheiden verkostoituminen liikunnan avulla	Syrjäytymisen ehkäisy ja terveyden edistäminen liikunnan avulla	Järjestetään asiakasperheille ja henkilöstölle yhteisiä, toiminnallisia / liikkunnallisia tapahtumia	Toteutuneiden tilaisuuksien määrä Asiakaspalaute	Koronasta johtuen yhteisiä tapahtumia ei ole voitu järjestää. Kaikissa päiväkodeissa yksi lasten perheille tekemä toiminnallinen polku ulkona.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Perhepäivähoito

Perhepäivähoitajien lukumäärä oli viisi vakituista ja yksi määräaikainen. Kotona työskenteleviä perhepäivähoitajia oli Niemisjärvellä, asemalla, Sauvamäessä, kirkonkylällä ja Saarikankaalla. Kärkkäälään ei ole palkattu eläkkeelle jääneen hoitajan tilalle uutta.

Hyvinvoiva henkilöstö

Henkilöstön työssä jaksamisen tukemiseksi ja lasten kanssa työskentelyn avuksi järjestettiin koulutuksia, jotka kohdentuivat turvallisuuteen ja tunne- ja itsesäätelytaitojen alueelle. Koronasta johtuen, epävarmuus ja pelko on näkynyt myös henkilöstön työssä jaksamisessa. Poissaoloja on kertynyt paljon ja henkilöstö tuntee väsymystä.

Asiakastyytyväisyyskysely järjestettiin alkutalvesta 2020, koronan vaikutti kyselyyn osallistujamäärään, vastauksia saatiin vain 18. Kyselyn vastausten perusteella hoidon aloituskeskusteluissa on saatu riittävästi tietoa, varhaiskasvatuspaikka on turvallinen, oppimiseen innostava ja siellä on pysyviä ihmisuhteita. Palvelut turvaavat jokaiselle lapselle oppimisen ja kehityksen tuen ja varhaiskasvatuksen eri osa-alueet toteutuvat hyvin. Varhaiskasvatuspaikan ilmapiiri on

kannustava ja myönteinen, huoltajia kuunnellaan ja varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on aikaa huoltajien kanssa keskusteluun.

Jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma ja sitä päivitetään vähintään kerran vuodessa. Koronasta johtuen arviointikeskusteluja pidettiin puhelimitse. Aloituskeskustelu käytiin kaikkien uusien asiakasperheiden kanssa.

Työtyytyväisyyskysely oli loppuvuodesta 2020 ja tulokset tulivat 2021 puolella. Varhaiskasvatuksessa vastaajia oli 55,9 % henkilöstöstä. Henkilöstön työkokouksia on ollut noin kerran kahdessa kuukaudessa. Pedagoginen ryhmä kokoontui kaksi kertaa, tyhy-toimintaan liittyen koko varhaiskasvatuksen yhteinen jouluruokailu toteutui Hallan tuvalla. Kehityskeskustelut on käyty lähes kaikkien työntekijöiden kanssa, osalta ajat peruuntuivat koronan vuoksi tehdyn työsiirron vuoksi.

Turvallisen ja terveellisen oppimisympäristön luominen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

Vierailut eivät ole olleet sallittuja ja ovat rajoittuneet vain välttämättömiin kohtaamisiin. Turvallisuussuunnitelmia on päivitetty ja kartoitettu riskejä. Koko henkilöstölle on järjestetty lääkehoitokoulutus ja lääkehoitosuunnitelma on tehty varhaiskasvatukseen ja päiväkotiyksiköihin. Suunnitelmat liittyvät isompaan

sivistyksen kokonaisuuteen. Uudistetut Metsätähden tilat ja uusi Sillankorva lisäävät turvallisuutta ja terveellisyyttä oppimisympäristöön.

Asiakasperheiden verkostoituminen liikunnan avulla

Koronasta johtuen yhteisten tapahtumien järjestäminen suunnitelman mukaisesti ei ole ollut mahdollista. Pienimuotoinen toiminnallinen tapahtuma oli ennen joulua jokaisessa päiväkodissa. Toiminnan suunnittelivat lapset ja se toteutettiin ulkona perhekunnittain.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteuttaminen

Varhaiskasvatuspalvelujen toimintakate oli 1 793 102 euroa, tämä oli 87 199 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Yhteistoimintaneuvotteluiden päätösten vaikutukset eivät koskettaneet varhaiskasvatusta, koska henkilöstöstä on eläköitymässä lyhyellä aikavälillä useampia työntekijöitä. Varhaiskasvatushenkilöstön rekrytointi on ollut valtakunnallisesti haastavaa. Talouden tasapainottamistoimenpiteinä varhaiskasvatuksessa vaatehuolto siirtyi Sakupen hoidettavaksi. Koronasta johtuen toiminta käynnistyi vasta syksyllä, henkilöstö hoiti itse vaatehuollon siihen saakka. Muutos vaikutti tukipalvelujen henkilöstön tarpeeseen. Henkilöstömenoja säästynyt, kun eläköityneiden tilalle ei ole palkattu nyt uusia työntekijöitä. Syynä tähän on ollut osittain korona ja vähentyneet hoitopäivät.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja hyvitetiin asiakkaille kahden kuukauden ajalta koronan takia. Talousarviossa asiakasmaksutulot arvioitiin varovaisesti asiakasmaksulakimuutoksista johtuen ja hyvityksistä huolimatta asiakasmaksuja kertyi noin 37 000 € enemmän. Asiakasmaksujen maksamatta jättämisestä kertyi tilinpäätösvoodelle luottotappiota 3860 €. Asiakasmaksulakia ollaan jälleen uudistamassa 1.8.2021 alkaen, jolloin asiakasmaksujen määräytymisperusteena olevaa sisaruksen maksuprosenttia alennetaan 10 % ja tuloarvoja nostetaan. Näillä toimenpiteillä on tavoite alentaa asiakasmaksuja.

Varhaiskasvatuksen tulospaikoille jyvitetiin ylimääräisenä kunnan koronamenoja. Lisäksi koronasta aiheutuvia lisäkustannuksia hygieniasuosituksen mukaisesti kertyi hoitotarvikkeiden hankinnasta, sisäisestä puhtaanapito- ja pesulapalveluista, runsaasta veden käytöstä johtuen ylitystä sisäisen veden osuudesta yhteensä noin 10 000 euroa.

Vaikka päiväkotien läsnäolopäiviä oli, osittain koronasta johtuen, n. 3000 päivää vähemmän, on sisäisiä majoitus- ja ravitsemuspalveluja peritty n. 4500 euroa enemmän, kuin talousarvioon oli varattu.

Henkilöstön yhteiskäyttö perusturvan kanssa keväällä toteutui siten, että neljä päiväkodin lähihoitajakoulutuksen omaavaa työntekijää siirtyi kuukauden ajaksi työskentelemään palvelutaloihin, siitä varhaiskasvatukseen tuli säästöä noin 11 000 euroa. Henkilöstön vuosilomat ja muut vapaat pyrittiin pitämään silloin, kun lapsia oli vähän hoidossa, joten sijaisia ei tarvinnut käyttää.

Pitkiin, lakisääteisiin vapaisiin on palkattu sijaiset ilman ulkoista rekrytointia. Sijaiseksi palkatut ovat olleet töissä jo aiemmin. Opintovapaan ajalle tehtiin johtajuusjärjestelyjä ja selvittiin sillä keinoin lisähenkilöstön palkkaamiselta. Eläkkeelle jääneiden kahden työntekijän tilalle ei ole palkattu uusia työntekijöitä.

Talousarvion toteutumassa henkilöstösäästöt kohdentuivat perhepäivähoitoon, menot noin 103 000 euroa pienemmät. Kolmen päiväkodeissa työskentelevän, oppisopimuksessa olleen perhepäivähoitajan palkkamenot oli budjetoitu perhepäivähoidon tiliöintikohdalle. Palkkamenot tiliöityivät kuitenkin Metsätähden ja Sillankorvan päiväkotien menoiksi. Varhennetusti eläkkeelle jääneen perhepäivähoitajan palkkamenot jäivät arvioitua pienemmiksi ja perhepäivähoidossa oli paljon vapaaehtoisia palkattomia työntekijöitä. Metsätähdessä työskennelleen perhepäivähoitajan palkkamenoista tiliöityi perhepäivähoidon tiliöintikohdalle 31.5.2020 saakka ja opintovapaalla olleen tilalle ei palkattu uutta työntekijää, vajuus hoidettiin uudelleenjärjestelyin. Metsätähden henkilöstömenoissa säästöä n. 6000 €. Sinisiiven henkilöstökustannukset jäivät pienemmiksi, kun kesällä pitkälle vapaalle jääneen työntekijän tilalle ei heti palkattu uutta henkilöä, säästöä n.1600 €.

Koronasta johtuen koulutus- ja kulttuuripalveluihin varattua määrärahaa jäi käyttämättä n. 12 800 €.

Henkilöstön riittävyys turvaamiseksi koronasta aiheutuneiden poissaolojen vuoksi, varsinkin vuorohoidossa, varhaiskasvatukseen muodostettiin varallaolo- ja hälytysrahajärjestelmä. Varallaolon kustannukset ovat noin 7400 € vuodessa ja hälytysrahan osuus arvioitu noin 2400 € vuodessa. Järjestelmä lisää palkkamenoja vuosittain maksimissaan n. 10 000 €. Vuorohoidon toiminnan turvaamiseksi järjestelmä on välttämätön.

Sillankorvan päiväkodin kalustehankintoihin oli varattu 50 000 €, josta käytettiin 49 176,48 €.

31.12. hoidossa oli 132 lasta, joten kustannukseksi tulee 12 111 euroa/hoidossa ollut lapsi. Kustannukset ovat hieman nousseet vuodesta 2019. (Kaava: $1\,793\,102\text{ €} - \text{kotihoidontuen määrä } 193\,971\text{ €} = 1\,599\,131\text{ €} : 132 = 12\,111\text{ €/lapsi}$). Tavoite on pysyä

valtakunnallisessa keskiarvossa. Kuntaliiton laskelma vuoden 2018 varhaiskasvatuksen kustannuksista alle 10 000 asukkaan kunnissa oli 12 969 €/lapsi. Vuonna 2017 summa on ollut 10 808 €.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Päivähoidon nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	11 820	11 591		11 591	12 111	520	4,5 %
Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	28,24	32,17		32,17	30,19	-1,98	-6,2 %
Sijaiset	1,52	0,5		0,5	0,7	0,2	40,0 %
Työllistetyt	1,42	2		2	2,22	0,22	11,0 %
Muut määräaikaiset	2,5	2,4		2,4	1,98	-0,42	-17,5 %
Oppisopimus	2,5	1		1	0	-1	-100,0 %
Yhteensä	36,18	38,07		38,07	35,09	-2,98	-7,8 %
Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Päiväkoti Sillankorva							
Tulot	56	71		71	60	-11	-15,5 %
Menot	628	635	-12	623	624	1	0,2 %
Netto	-572	-564	12	-552	-564	-12	2,2 %
Päiväkoti Metsätähti							
Tulot	36	52		52	35	-17	-32,7 %
Menot	490	534	-32	502	503	1	0,2 %
Netto	-454	-482	32	-450	-468	-18	4,0 %
Päiväkoti Sinisiipi							
Tulot	48	43		43	40	-3	-7,0 %
Menot	286	327		327	331	4	1,2 %
Netto	-238	-284		-284	-291	-7	2,5 %
Perhepäivähoito							
Tulot	37	21		21	28	7	33,3 %
Menot	368	415		415	304	-111	-26,7 %
Netto	-331	-394		-394	-276	118	-29,9 %
Lasten kotihoidontuki							
Tulot							
Menot	176	200		200	194	-6	-3,0 %
Netto	-176	-200		-200	-194	6	-3,0 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet							
Tulot	4						
Menot	4						
Netto	0						
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä							
Tulot	181	187		187	163	-24	-12,8 %
Menot	1 952	2 111		2 067	1 956	-111	-5,4 %
Netto	-1 771	-1 924		-1 880	-1 793	87	-4,6 %

2.2.6 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Ympäristölautakunta + rakennus- ja valvontalautakunta							
Myyntituotot	3 056	3 729	-795	2 934	3 091	157	5,4 %
Maksutuotot	47	34		34	39	5	14,7 %
Tuet ja Avustukset	1				5	5	
Muut toimintatuotot	2 273	2 072	286	2 358	2 352	-6	-0,3 %
TOIMINTATUOTOT	5 377	5 835	-509	5 326	5 487	161	3,0 %
Henkilöstökulut	2 255	2 301	-11	2 290	2 007	-283	-12,4 %
Palvelujen ostot	1 381	1 334	-105	1 229	1 238	9	0,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 335	1 250	-3	1 247	1 223	-24	-1,9 %
Avustukset	47	99		99	96	-3	-3,0 %
Muut toimintakulut	663	381	-1	380	594	214	56,3 %
TOIMINTAKULUT	5 681	5 365	-120	5 245	5 158	-87	-1,7 %
TOIMINTAKATE	-304	470	-389	81	329	248	306,2 %
Poistot	1 497	1 483	-124	1 359	1 355	-4	-0,3 %
Kertaluonteiset poistot		0	1 128	1 128	1 128	0	0,0 %
Satunnaiset tuotot		0	650	650	645	-5	-0,8 %

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Myyntituotot	3 042	3 726	-795	2 931	3 089	158	5,4 %
Maksutuotot							
Tuet ja Avustukset	1				1	1	
Muut toimintatuotot	2 273	2 072	286	2 358	2 352	-6	-0,3 %
TOIMINTATUOTOT	5 316	5 798	-509	5 289	5 442	153	2,9 %
Henkilöstökulut	2 127	2 172	-11	2 161	1 910	-251	-11,6 %
Palvelujen ostot	1 349	1 293	-105	1 188	1 190	2	0,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 331	1 242	-3	1 239	1 220	-19	-1,5 %
Avustukset	47	99		99	96	-3	-3,0 %
Muut toimintakulut	651	370	-1	369	582	213	57,7 %
TOIMINTAKULUT	5 505	5 176	-120	5 056	4 998	-58	-1,1 %
TOIMINTAKATE	-189	622	-389	233	444	211	90,6 %
Poistot	1 497	1 483	-124	1 359	1 355	-4	-0,3 %
Kertaluonteiset poistot		0	1 128	1 128	1 128	0	0,0 %
Satunnaiset tuotot		0	650	650	645	-5	-0,8 %

Kunnan katukuvassa näkyi vilkkautena mittavien investointien toteuttaminen ja toisaalta niiden valmistuminen katukuvan hiljentymisenä. Suurimmat rakentamishankkeet olivat koulukeskuksen, sekä kirkonkylän ja asemankylän välisen kevyenliikenteen väylän rakentaminen. Ne valmistuivat suunnitellussa aikataulussa ja kustannusarviossa. Samanaikaisesti Attendo rakennutti uutta terveysasemaa ja palvelutalo Kuuhankaa. Terveysasema vastaanotettiin marraskuun lopulla ja muutto uusiin tiloihin alkoi joulukuussa.

Perusajatuksena ympäristötoimen toimialalla oli, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat

palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeuduttiin oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön, sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa.

Arkistot ja käyttötieto siirretään suunnitelmakauden aikana kokonaan sähköiseen muotoon, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Rakennusvalvonnan asiakirjojen skannaus oli toimistosihteerin vastuulla muiden töiden ohella. Työ vaatii aikaa ja toteutuksen uudelleen organisoimista mietittiin

loppuvuonna. Toimistosihteerin työpanosta painotetaan rakennus- ja huoneistorekisterin ylläpitoon.

Kuntakonsernin kiinteistöjen kuntoa parannettiin tilikaudella suurten investointihankkeiden lisäksi sekä luopumalla heikoimmista rakennuksista, että peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta. Samalla avauksella uusitaan väylien alapuolella olevat putkistot, kun peruskorjataan tiet. Heikkokuntoisimmat putkistot määrittävät siten paljolti myös teiden perusparannustöiden jakotusta.

Jätehuollon palvelutehtävät olivat ylikunnallisen yhteisyrityksen hoidettavana.

Ympäristölautakunnan toimintakate jäi n. 329.000 euroa ylijäämäiseksi. Merkittäviä syitä tähän olivat

käydyt YT-neuvottelut alkuvuodesta, talouden tasapainotusohjelma ja korotetut vesimaksut.

Rakennushankkeiden lisäksi voidaan mainita korjausinvestointihankkeista Monitoimitalon osamuutostyöt perhekeskukseksi ja kivi-koulun muutostyöt nuorisotiloiksi. Nämä talousarvion mukaiset investoinnit saatiin tehtyä valmiiksi vuoden loppuun mennessä niin, että kunnan kiristyvässä taloustilanteessa voidaan keskittyä ydintehtävien hoitamiseen lähitulevaisuudessa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskettava kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestötoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutus suunnitelma, jota tullaan toteuttamaan	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 vp/hlö/vuosi	Pääsääntöisesti toteutunut
	Esimiestötoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	On pidetty.
	Työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät	Tyhy-toimintaa on järjestetty. Koronan vuoksi liikunta- ja jumppatoimintaa ei ole voitu järjestää.

Talon palvelut

Talon palveluissa muutoksia toi siirtyminen yhden valmistuskeittiön malliin. Ruokapalvelun uusi henkilöstöresurssimittaus neuvoteltiin koko kunnan henkilöstöä koskevissa YT-neuvotteluissa. Laitos- ja kiinteistöhuollon henkilöstömittaus olivat kuluneen vuoden aikana optimitasoilla. Edelleen tiukkeneva talous näkyy toimialoittain ydintehtävään keskittymisenä. Uuden strategian mukaisesti KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) jalkautettiin kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta oli tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua palveluja. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle oli tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti

sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimittiin elinkaariajattelulla ja tuotettiin laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista oli myös kartoittaa lähiruokaan liittyviä mahdollisuuksia. Ruokapalvelussa lähiruoka katsotaan Suomessa tuotettu ruoka, mikäli jotain raaka-ainetta ei saada omalta paikkakunnalta. Kiinteistöhuollon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta oli tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistöhoitoa.

Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle oli varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajan tasalla. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöönotto-opastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaisesti. Reseptiikka päivitetään tarvittaessa.	Siivottavat neliöt Kehityskeskustelut Ohjelmisto Jamix	Mitotukset ajantasaiset. Tuotannonohjausjärjestelmä Jamix päivittäisessä käytössä. Kehityskeskustelut pidetty.
	Koulutussuunnitelma perustuu tarpeisiin ja suunnitelmaa aidosti toteutetaan	Sisäistä ja ulkoista ammatillista koulutusta järjestetään. Henkilöstön koulutusta ylläpidetään kiinteistönhoidon ajantasakoulutuksin.	2 pv/hlö/vuosi 3 pv/hlö/vuosi	Siivous/ruokapalvelun koulutuspäivistä toteutunut koronarajoitusten vuoksi 1,5pv/hlö.
	Esimiestyötä kehitetään ja vuorovaikutus ja avoimuus nostetaan henkilöstömme sisällä voimavaraksi.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta, ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut	Siivous/ruokapalvelun kehityskeskustelut pidetty.
	Työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.	Tyhy toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää-ryhmä	Siivous/ruokapalvelun tyhy-iltapäivät toteutuneet.
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimintojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastytyväisyyskyselyt	Talouden seuranta toteutunut kuukausittain siivous/ruokapalvelu. Siivottavat neliöt 1293m ² /hlö. Asiakastytyväisyyskyselyä ei pidetty.
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset Omavalvonta	Laatukierroksia pidetty lähes kaikissa kohteissa. Omavalvonta ajantasalla kaikissa kohteissa. Omavalvontasuunnitelma luotu uudelle keskuskeittilölle.
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistöhoito ylläpitää kiinteistötöknisin- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin. Oma sähköistä huoltokirjaa kehitetään edelleen.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteeseen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeksisen palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyskorjausten suhde / seuranta Palvelupyyntöjen vasteajat	Asiakaspalautteet on huomioitu. Huoltojen ja päivystystyskorjausten suhde on painopiste on siirtynyt huoltojen puolelle. Palvelupyyntöjen vasteajat ovat asap - 2 pv.
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettinä pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on KOY Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta.	Kiinteistökatselemukset	Kiinteistökatselemuksia on pidetty väh. 1 kpl/vuosi. Joissakin tapauksissa useamminkin.
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistöhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyritysten välillä	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita.	Yhteenveto käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/ muu yrittäjä	Vuosikorjauksissa ja pienemmissä urakoissa on käytetty sopimusurakoitsijoita.

Laitoshuolto

Hankasalmen siivouspalvelun tehtävänä on tuottaa siivousta ja laitoshuoltoa lähinnä kunnan omiin kiinteistöihin.

Palveluajatuksena on tuottaa laitoshuolto- ja siivouspalveluja sopimusten mukaisesti. Terveysaseman siirtyminen väistötiloista uuden terveystaseman tiloihin on sujunut suunnitellusti, mitoitukset kohteen osalta päivitetty. Uuden koulukeskuksen käyttöönotto sujunut myös suunnitellusti ja kohteen mitoitus on ajantasainen.

Keväällä pandemian vuoksi koulujen ollessa suljettuna, koulukiinteistöiden laitoshuoltajat olivat siirrettyinä palvelutaloihin, joissa nostettiin ohjeistuksen mukaisesti siivouksen taso.

Muutoinkin pitkin vuotta on panostettu siivouksen laatuun korottamalla siivoustaajuuksia THL:n ja STM:n ohjeistuksen mukaisesti.

Henkilöstön sairauspoissaoloihin pandemiassa ei ollut suurta vaikutusta.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista

Palvelut on tuotettu sopimusten mukaisesti, ekologisesti ja taloudellisesti. Mitoituksia on päivitetty tilojen toimintojen muuttuessa. Talouden seuranta on toteutunut kuukausittain. Kehityskeskustelut on pidetty. Laitoshuollossa on kiinnitetty huomiota elinkaariajatteluun ja jätteiden lajitteluun.

Laatukierroksia on pidetty joka kohteessa. Uusien työmenetelmien ja koulutuksen myötä työmotivaatio on lisääntynyt, joka näkyy tulevina vuosina siivoustyön tehokkuutena ja laatuna. Suunnitellut koulutuspäivät eivät ole koronarajoitusten vuoksi toteutuneet täysimääräisinä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Laitoshuoltopalveluiden neliötavoite/työntekijä on toteutunut suunnitellusti. Koulutuksen myötä uusien pintamateriaalien tunnistaminen ja hoito on onnistunut sekä siivouksen taso laatuvaatimusten mukaista.

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Laitoshuollon ja puhtaustalouden järjestäminen tehokkaasti/ Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 243	1 252		1 252	1 293	41 3,3 %
Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	15,5	16		16	13,5	-2,5 -15,6 %
Sijaiset	0,8	tarvitaan		tarvitaan	2,2	
Työllistetyt	0,3	2		2	1,2	-0,8 -40,0 %
Yhteensä	16,6	18		18	16,9	-1,1 -6,1 %

Ruokapalvelu

Hankasalmen kunnan ruokapalvelun tehtävänä tuottaa laadukkaita, ravitsemussuositusten mukaisia ateriapalveluja asiakasläheisesti eri elämänkaaren vaiheissa oleville asiakkaille. Palveluajatuksena on että, ruokapalvelun toiminta on ammattitaitoista, turvallista, tehokasta ja taloudellista. Keskuskeittiön käyttöönotto on sujunut suunnitellusti ja toiminnot vakiutuneet. Keskuskeittiön käyttöönoton myötä Päivärannan valmistuskeittiö muutettiin palvelukeittiöksi. Kevään aikana jaettiin perusopetuksesta etäopiskelussa oleville opiskelijoille kouluruoan raaka-ainekustannuksiin perustuva maksusitoumus korvaamaan saamatta jäänyttä kouluateriaa. Henkilöstön sairauspoissaoloihin pandemialla ei ollut suurta vaikutusta.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Ruokapalvelut on tuotettu joustavalla, taloudellisella ja uudistavalla toiminnalla. Henkilöstön jaksamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Talouden seuranta on toteutunut kuukausittain. Kehityskeskustelut on pidetty. Suunnitellut koulutuspäivät eivät ole koronarajoitusten vuoksi toteutuneet täysimääräisinä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Päivärannan keittiön toimintamallin muutoksen ja keskuskeittiön käyttöönoton ansiosta ruokapalvelun talouden haasteet kevenivät hiukan. Myös sijaisuuksien käyttöön on kiinnitetty erityistä huomiota toimintakauden aikana.

Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut/ talouden toteuman seuranta. Suorite/hlö	20 732	23 540		23 540	26 048	2 508 10,7 %
Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	13,5	13		13	11,3	-1,7 -13,1 %
Sijaiset	0,6	tarvitaan		tarvitaan	0,65	
Työllistetyt	0,6	2		2	0,6	-1,4 -70,0 %
Yhteensä	14,7	15		15	12,55	-2,45 -16,3 %

Kiinteistöhoito

Kiinteistöhoiton tehtävänä on tuottaa kiinteistöhoiton kunnan omille kiinteistöille ja kiinteistöyhtiö Hakalle.

Palveluajatuksena on tuottaa laadukkaita palveluja monipuolisesti ja joustavasti sekä varmistaa toiminnallaan käyttäjille turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö.

Kiinteistöhuollonresurssit koostuivat viidestä vakituisesta ja yhdestä palkkatuella määräaikaisesti työllistetyistä kiinteistöhoitajasta sekä yhdestä oppisopimusopiskelijasta. Alkutilven YT-neuvotteluissa päätettiin, että kiinteistöhuollon kirjoilla olevan vanhemmanmaalarin nimike muutetaan vuonna 2024 kiinteistöhoitajaksi, kun kolme kiinteistöhoitajaa ovat eläköityneet siihen mennessä.

Isot rakennushankkeet (koulukeskus, terveyskeskus, monitoimitalon muutostyöt) ovat työllistäneet kiinteistöhoitoa.

Tiukka taloustilanne on vaikuttanut resursseihin henkilöstön rekrytoinnissa ja esim. käyttötavaroiden hankinnassa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Palvelut on tuotettu joustavasti ja monipuolisesti olemassa olevilla resursseilla huolehtimalla henkilöstön jaksamisesta. Kehityskeskustelut ovat toteutuneet suunnitellusti ja niissä esille tullessiin kysymyksiin on pyritty vastaamaan mahdollisimman pian. Koulutuspäivät on toteutettu suunnitellusti.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kiinteistöhoito pystyttiin tuottamaan taloudellisesti ja strategisten tavoitteiden mukaisesti huolimatta isoista rakennushankkeista.

Taloudelliset tavoitteet Kiinteistöhuolto	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Kiinteistöhoiton taso/ Seuranta m ² /hlö	8 200	8 200		8 200	8 200	0	0,0 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/v	1	2		2	1	-1	-50,0 %
Veden kuluksen seuranta m ³ /v	22 700	22 700		22 700	22 000	-700	-3,1 %
Energian kulutuksen seuranta	4 800	4 800		4 800	4 300	-500	-10,4 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistöhuolto	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Vakituiset	6,6	6		6	6	0	0,0 %
Muut määräaikaiset		0,9		0,9	0,26	-0,64	-71,1 %
Oppisopimus	0,25				0,98	0,98	
Yhteensä	6,85	6,9		6,9	7,24	0,34	4,9 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Talon palvelut, hallinto							
Tulot							
Menot	4				4	4	
Netto	-4				-4	-4	
Laitoshuolto							
Tulot	569	567		567	561	-6	-1,1 %
Menot	533	565		565	484	-81	-14,3 %
Netto	36	2		2	77	75	3750,0 %
Kiinteistöhuolto							
Tulot	1 520	1 930	-650	1 280	1 313	33	2,6 %
Menot	944	696		696	854	158	22,7 %
Netto	576	1 234	-650	584	459	-125	-21,4 %
Ruokapalvelu							
Tulot	1 192	1 176		1 176	1 208	32	2,7 %
Menot	1 126	1 148		1 148	980	-168	-14,6 %
Netto	66	28		28	228	200	714,3 %
Talon palvelut yhteensä							
Tulot	3 281	3 673	-650	3 023	3 082	59	2,0 %
Menot	2 607	2 409	0	2 409	2 322	-87	-3,6 %
Netto	674	1 264	-650	614	760	146	23,8 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja ja tiloja niin asumiseen kuin liiketoimin-

taan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen ja kunnostamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei jälleen vuokrata vaan se myydään. Asuntotoimen haasteena on vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen myynti, koska myyntihinnat ovat hyvin alhaisia.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistönhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Viihtyisä asuinympäristö	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan; Monikäyttötila luodaan koulukeskuksen rakentamisen yhteydessä;	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti järjestetään ostopalveluna ja tarvittaessa huutokaupoilla. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuinympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistöhoitokuluista. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 90 % Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Kiinteistöjen siisteyteen on panostettu. Toimitilien vuokrausaste on 85%. Taitotupa muutti KOY:stä kunnan omaan kiinteistöön. Osakehuoneistojen tuotto on 9%/vuosi.
Toimintaympäristön ja työtapojen kehittäminen	Päiväkotien piha-alueita parannetaan aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi. Kirkonkylään rakennetaan uusi koulukeskus ja päiväkoti. Koulutussuunnitelma perustuu tarpeisiin ja suunnitelmaa aidosti toteutetaan. Esimiestyötä kehitetään ja vuorovaikutus ja avoimuus nostetaan henkilöstömme sisällä voimavaraksi.	Kiinteistönhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat. Pääpaino tila-asioissa on koulukeskuksen rakennuttamisessa. Henkilöstön koulutusta ylläpidetään kiinteistönhallinnon, kiinteistönpidon ja rakennusalan ajantasakoulutuksin. Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta, ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus. Rakennuttamisen valvonta laatu ja aikataulussa pysyminen. Henkilöstön koulutuspäivien määrä koulutussuunnitelman mukaisesti vähintään 3 pv/hlö/v. Työntekijöiden vuosittaisissa kehityskeskusteluissa esille nousseisiin asioihin vastataan 3 kk kuluessa. Toteutetaan työtyytyväisyyskysely.	Päiväkotien piha-alueisiin on panostettu. Rakentamishankkeet ovat pysyneet aikataulussa ja asetetuissa budjeteissa. Kehityskeskusteluissa esille tulleille asioille on pyritty vastaamaan mahdollisimman pian, <3kk.
Vastuullinen omistajuus	Metsäomaisuuden kohdalla tähdätään arvon nousuun huomioimalla luonto ja ympäristö vastuullisesti metsien hoidossa. Hakan asuntokohteiden peruskorjaukseen ryhdytään suunnitelmallisesti ja kunnalle turhasta asutokannasta sekä muista turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Käyttämättömien kiinteistöjen myynti järjestetään ostopalveluna, ja tarvittaessa huutokaupoilla. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on KOY Hakan saneerausohjelmalla. Hoidetaan metsäomaisuutta suunnitelmallisesti.	Ei-käytössä olevien kiinteistöjen aktiivinen myynti vuosittain. Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä.	Käytöstä poistuneiden kiinteistöjen myynnissä on onnistuttu, mutta tuotto on ollut alhainen kiinteistöjen arvojen ollessa huono. Hakan peruskorjaussuunnitelmaa on päivitetty korjausarvion pohjalta töiden edetessä.
Elinvoimaisuutta yhteistyöllä	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimialojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti	Yhteistyö Hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutusten arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisen kynnysarvon alittavista kilpailutuksista 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Alle 60.000 € hankinnoissa on tehty yritysvaikutusarviointi. Clouidian kautta on kilpailutettu 3 hankintaa kuluneen tilikauden aikana.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista

Asuinalueiden viihtyisyyttä ja turvallisuutta ylläpidettiin hoitamalla alueita olemassa olevilla resursseilla.

Toimitilojen vuokrausaste oli vielä kohtuullinen kulu-neella tilikaudella, mutta osakehuoneistojen tuotto-prosentti alhainen huoneistojen alhaisen kysynnän vuoksi.

Vastuullista omistajuus oli haastava toteuttaa tässä ajassa, koska kuntien väkiluku on aleneva, kiinteistöjen arvot ovat romahtaneet ja korjausvelka on mit-tava. Asutokannan mitoitus on ajalta, jolloin kun-nassa oli reilusti yli 6000 asukasta. Tilikaudelle mitoi-tettuna kunnan asutokanta on reilut 20 % ylimitoi-tettu. Asunto-osakkeita oli myynnissä julkisen sekto-rin myyntikanavassa Huutokaupat.com:ssa 3 kpl,

mitkä myytiin korkeimman tarjouksen tehneille alhai-sista myyntihinnoista huolimatta.

Kunnan elinvoimaisuutta pyrittiin vahvistamaan julki-silla vuosikorjaustarjouspyynnöillä, joiden huomiota vahvistettiin some- sekä paikallislehti-ilmoituksilla. Sähköinen viestintä koettiin työkaluksi, mitä tullaan käyttämään jatkossakin sen tehokkuuden ja helppou-den vuoksi.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutu-minen

Taloudelliset tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti ja toiminta tiloissa pystyttiin turvaamaan. Talousarvio oli laadittu tiukalla kulukuurilla, mutta esim. suotui-san talven ja tarkan seurannan ansiosta suunnitelma toteutui.

Asuntotoimessa menoja lisäsivät mm. osakehuoneistojen alaskirjaukset, ennakoimattomat As.Oy:den korjaustyöt, paloaseman loppukorjaustöiden siirto investoinneista käyttötalouteen ja muutamat pienet vuokratulo menetykset koronan vuoksi.

Henkilöstökuluissa valvojan määräaikainen työsuhde päättyi 31.12.2020.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Vakituiset	1,3	1,3		1,3	1,3	0	0,0 %
Muut määräaikaiset	1	1		1	1	0	0,0 %
Yhteensä	2,3	2,3		2,3	2,3	0	0,0 %

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Vakituiset	1	1		1	1,1	0,1	10,0 %
Sijaiset	0,1	0,1		0,1	0	0	0,0 %
Muut määräaikaiset		1		1	0	-1	-100,0 %
Yhteensä	1,1	2,1		2,1	1,1	-1	-47,6 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Konsernin kiinteistöhallinto							
Tulot	41	45		45	40	-5	-11,1 %
Menot	145	119		119	124	5	4,2 %
Netto	-104	-74		-74	-84	-10	13,5 %
Asuntotoimi							
Tulot	873	897		897	961	64	7,1 %
Menot	926	695		695	835	140	20,1 %
Netto	-53	202		202	126	-76	37,6 %
Pelastustoimi							
Tulot							
Menot	406	431		431	435	4	0,9 %
Netto	-406	-431		-431	-435	-4	0,9 %
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä							
Tulot	914	942		942	1 001	59	6,3 %
Menot	1 477	1 245		1 245	1 394	149	12,0 %
Netto	-563	-303		-303	-393	-90	29,7 %

Vihertoimi ja jätehuolto

Jätehuollon palveluajatuksena on viihtyisän, turvallisen ja terveellisen ympäristön turvaaminen tuottamalla kunnan lakisääteiset jätehuollon palvelutehtävät.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Jätehuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Kattavat jätehuollon palvelut	Estetään roskaantumista ja asiattomasta jätteiden käsittelystä aiheutuvia terveys- ja viihtyisyyshaittoja.	Kattavat jätehuollon palvelut kuntalaisille.	Kotitalouksen jätehuollon laillisuus ja toimivuus: järjestetyn jätehuollon piirissä on >98 % kiinteistöistä.	Kunta liittyi Sammakkokangas Oy:n osakkaaksi 2020 alusta alkaen. Yhtiö hoitaa jätehuoltotehtävät kunnan/kuntien lukuun.
	Vastuullinen omistajuus kunnallisessa jätehuoltoyhtiössä	Liitytään kunnalliseen jätehuoltoyhtiöön.	Päätöksen toimeenpano.	
	Yhteistyö	Tehdään yhteistyötä alan toimijoiden kanssa.	Yhteiset palaverit	

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Jätehuollon palvelutehtävät siirtyivät Sammakkokangas Oy:lle ja viranomaistehtävät Sydän-Suomen jätelautakunnalle vuoden 2020 alusta alkaen. Siirtyminen edellytti henkilöstöltä merkittävää työpanosta vielä alkuvuoden 2020 aikana.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Ympäristölautakunta							
Tulot	28	24	286	310	312	2	0,6 %
Menot	52	30		30	22	-8	-26,7 %
Netto	-24	-6	286	280	290	10	3,6 %
Vihertoimi							
Tulot	135	145	-145	0	0	0	
Menot	150	135	-135	0	0	0	
Netto	-15	10	-10	0	0	0	
Ympäristölautakunta yhteensä							
Tulot	163	169	141	310	312	2	0,6 %
Menot	202	165	-135	30	22	-8	-26,7 %
Netto	-39	4	276	280	290	10	3,6 %

Infrapalvelut

Infrapalvelujen tehtävänä on kunnan maankäyttö suunnittelu ja ohjaus, infraverkkojen ylläpito sekä ympäristön hoito.

Katujen peruskorjauksia tehtiin investointisuunnitelman mukaisesti. Näkinniementien peruskorjausta jatkettiin sekä kirkonkylällä Rantakalliontie päällystettiin ja Riukulantielle laitettiin pintakerros. Asemalla Salen vastapäätä oleva linja-autojen kääntöpaikka päällystettiin. Lisäksi alueen reunalle asennettiin muutamia valaisimia ja muutoinkin alue siistittiin.

Infrapalveluiden henkilöstöä työllisti vuoden aikana myös Tähtelän ja Monitoimitalon salaojien uusiminen sekä Kuuhanaveden koulukiinteistön hulevesijärjestelmän rakentaminen. Liikuntapaikkojen hoito- ja kunnostustöitä tehtiin aikaisempien vuosien tapaan.

Vihertoimen hoidossa on viheralueita noin 19 ha. Hoitoalueet jakaantuvat kolmeen taajamaan ja muutama kohteeseen haja-asutusalueella. Puutarhurin

työpanos oli 84 % ja kesäaikana puutarhuri osallistui pääsääntöisesti käytännön työtehtäviin. Puistoissa toteutuneet hoitokauden työtunnit ovat noin 4.600 tuntia. Kaikkiaan puistoihin kertyi noin 3 henkilötyövuotta. Kesäaikana puistoissa oli yhteensä 5 kausityöntekijää. Lisäksi konetöitä ostettiin yksityisiltä urakoitsijoilta. Taajamametsiä hoidettiin Hankamäessä, työllistämistuella palkatun henkilön toimesta yhden kuukauden aikana. Kirkonkylän tiealueiden viherkaistojen hoitoa jatkettiin. Palveluita vihertoimi tuotti myös kiinteistötoimelle, liikuntatoimelle, Hakalle, Vierastalo Oy:lle ja Sammakkokangas Oy:lle. Leikkialueilta ei ole tiedossa yhtään tapaturmaa tai vahinkoa. Leikkivälineistöä korjattiin mm. Riukulan leikkipaikalla ja rantanäkymien avaamista jatkettiin mm. Kirkonkylän venevalkamassa, Aseman venevalkamassa, Niemisjärven pysäkipuistossa ja kirjaston puistossa. Itsenäisyyden puistossa rakennettiin uusia muurielementtejä ja asennettiin uusi puiston penkki. Perennapenkkeihin tehtiin täydennysistutuksia mm. Myllytiellä, Itsenäisyyden puistossa ja Kotirannan palvelutalossa. Vieraslajien keskitettyä torjuntaa jatkettiin kunnan omistamilla mailla.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuinympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Erilaisia puisto- ja viheralueita sekä kunnan kiinteistöjen, että kirkonkylän taajaman tiealueen viherkaistoja, hoidetaan niin että ne lisäävät asukasviihtyvyyttä.	Käyttäjäpalaute alueiden kunnosta.	Alueita hoidettiin talousarvion puitteissa.
	Kevyenliikenteenväylän rakentaminen Asema-Kirkonkylä välille.	Turvallinen kulkuyhteys kevyelle liikenteelle aseman ja kirkonkylän välille.	Käyttäjäpalaute alueiden kunnosta.	Kevyen liikenteen väylä valmistui syyskuussa.
	Tie- ja kevyenliikenteen –väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Käyttäjäpalaute alueiden kunnosta.	Saadut palautteet huomioitu alueiden hoidossa.
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle.	Käynnistetään Pienmäen alueen asemakaava muutostyö.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä	Asemakaavan muutostyö valmistui joulukuussa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Strategian mukaisista tavoitteista kevyen liikenteen väylä valmistui syyskuussa sekä Pienmäen asuntoalueen asemakaavan muutostyö hyväksyttiin joulukuun valtuustossa.

Viheralueiden hoitotyötä sekä liikennealueiden saaneerausta ja hoitoa tehtiin suunnitelmien ja tarpeen mukaisesti talousarvion puitteissa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Toimittiin talousarvion puitteissa.

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Vakituiset	7,5	7,82		7,82	7,6	-0,22	-2,8 %
Työllistetyt	1,7	1,5		1,5	1,3	-0,2	-13,3 %
Muut määräaikaiset	1,2	1		1	1	0	0,0 %
Yhteensä	10,4	10,32		10,32	9,9	-0,42	-4,1 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa	%
Infrapalvelut, hallinto							
Tulot	2						
Menot	31	44		44	37	-7	-15,9 %
Netto	-29	-44		-44	-37	7	-15,9 %
Viheralueet							
Tulot	16	12		12	22	10	83,3 %
Menot	82	86	15	100	99	-1	-1,0 %
Netto	-66	-74	-15	-88	-77	11	-12,5 %
Kaavoitus							
Tulot							
Menot	54	53		53	44	-9	-17,0 %
Netto	-54	-53		-53	-44	9	-17,0 %
Hulevesien käsittely							
Tulot	40	38		38	40	2	5,3 %
Menot	13	38		38	18	-20	-52,6 %
Netto	27	0		0	22	22	
Liikennealueet							
Tulot	3			0	4	4	
Menot	229	287		287	288	1	0,3 %
Netto	-226	-287		-287	-284	3	-1,0 %
Varikko							
Tulot	119	112		112	95	-17	-15,2 %
Menot	223	266		266	208	-58	-21,8 %
Netto	-104	-154		-154	-113	41	-26,6 %
Infrapalvelut yhteensä							
Tulot	180	162		162	161	-1	-0,6 %
Menot	632	774	15	788	694	-94	-11,9 %
Netto	-452	-612	-15	-626	-533	93	-14,9 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö

Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46. Erillisestä toimintayksiköstä tulee laatia tilinpäätöksen yhteydessä toimintakertomus. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen toimintakertomus on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan toimintakertomukseen.

Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on toimittaa asiakkaille laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsitellä jätevettä.

Hankasalmen kunnan vesihuoltolaitoksen toimittama talousvesi on peräisin kunnan pohjavesilaitokselta. Kunnan verkoston asiakkaiden lisäksi talousvettä johdetaan 10 vesiosuuskunnalle. Vesijohtoverkoston liittymien määrä on 790 kpl. Vuonna 2020 laskutettu talousveden määrä oli n. 144 t m³ eli noin 395 m³ vuorokaudessa. Laadultaan talousvesi on hyvää ja se täyttää Sosiaali- ja terveysministeriön laatuvaatimukset. Kunnan vesihuollon asiakkaiden sekä 5 vesiosuuskunnasta syntyvät jätevedet johdetaan puhdistettavaksi kunnan jätevedenpuhdistamolle. Jätevesiliittymien määrä on 739 kpl. Jätevettä laskutettiin vuonna 2020 n. 123 t m³. Vuonna 2020 vesihuoltolaitoksen toiminnassa tapahtuneet poikkeamat olivat jätevesiputken tukkeutuminen kirkonkylällä, jonka

seurauksena jätevettä nousi asuinrakennuksen sisätiloihin aiheuttaen rakennukseen suuria vaurioita ja jätevesiputken tukkeutuminen Niemisjärvellä. Lisäksi oli vesivuoto kirkonkylän alueella, kun huuhteluve-siposti irtosi.

Vuonna 2020 vesilaitoksella, vedenottamalla, jäteveden puhdistamalla, pumppaamoilla ja vesihuoltoverkossa tehtiin korjaus-, ylläpito- ja saneeraustoimenpiteitä, mm. Kärjenkankaan vedenottamolle uusittiin pumppuja ja jäteveden pääpumppaamolle uusittiin kulutuslevy ja juoksupyörä. Halmeniemen vanhalla vedenottamon alueella siirrettiin runkoputkea ja irtisanottiin sähköliittymä. Hankamäen alueella kunnostettiin paloposti. Aloitettiin vesimittareiden vaihto etäluettaviin mittareihin.

Tervaniemen vedenottamon käyttöönoton valmistelu jatkui radon mittauksilla.

Vesihuollon käyttömaksuihin tehtiin korotuksia vuoden 2019 puolella ja uudet hinnat astuivat voimaan 1.3.2020. Korotukset koskivat vesi- ja jätevesimaksuja, jotka ovat jatkossa: vesimaksu 2,23 €/m³ ja jätevesimaksu 3,91 €/m³. Vesihuollon maksujen korotuksia käsiteltiin syksyn kokouksissa ja maksujen korotukset astuvat voimaan 1.1.2021. Vesimaksun suuruudeksi päätettiin 2,35 €/m³ ja jätevesimaksun 4,05 €/m³.

Henkilöstö koulutautui suorittamalla ympäristöalan ammattitutkintoja.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriöprosentti	Yksi vesikatko.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2020 aikana tapahtunut vesivuoto aiheutti noin 2-3 tunnin vesikatkon lähialueelle. Jätevesiputken tukkeutumisista ei aiheutunut käyttökatkoksia.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Toimittiin talousarvion puitteissa. Kirkonkylän jäteveden putken aiheuttamista kustannuksista suurin osa tulee näkymään vuonna 2021.

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	2,7	2,7		2,7	2,7	0 0,0 %
Yhteensä	2,7	2,7		2,7	2,7	0 0,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %
Vesilaitos						
Tulot	302	360		360	369	9 2,5 %
Menot	172	178		178	158	-20 -11,2 %
Netto	130	182		182	211	29 15,9 %
Viemärlaitos						
Tulot	477	492		492	517	25 5,1 %
Menot	416	407		407	407	0 0,0 %
Netto	61	85		85	110	25 29,4 %
Vesihuoltolaitos yhteensä						
Tulot	779	852		852	886	34 4,0 %
Menot	588	585		585	565	-20 -3,4 %
Netto	191	267		267	321	54 20,2 %
Poistot	253	252		252	251	-1 -0,4 %

Vesihuoltolaitos (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP euroa %
Toimintatulot	779	852		852	886	34 4,0 %
Toimintamenot	-588	-585		-585	-565	20 -3,4 %
Toimintakate	191	267		267	321	54 20,2 %
Rahoitustulot ja -menot	-46	-29		-29	-27	2 -6,9 %
Korkotulot (sisäiset)						
Muut rahoitustulot ja -menot	-27	-16		-16	-14	2 -12,5 %
Korkomenot (sisäiset)						
Korvaus peruspääomasta	-19	-13		-13	-13	0 0,0 %
Muut rahoitusmenot						
Vuosikate	145	238		238	294	56 23,5 %
Poistot ja arvonalentumiset	253	252		252	251	-1 -0,4 %
Satunnaiset tulot ja -menot						
Tilikauden tulos	-108	-14		-14	43	57 -407,1 %

Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöstiedot löytyvät luvusta 5 Eriytetyt tilipäätökset.

Rakennus- ja valvontalautakunta

RAKENNUS- JA VALVONTALAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Myyntituotot	14	3		3	2	-1	-33,3 %
Maksutuotot	47	34		34	39	5	14,7 %
Tuet ja Avustukset					4	4	
Muut toimintatuotot							
TOIMINTATUOTOT	61	37		37	45	8	21,6 %
Henkilöstökulut	128	129		129	97	-32	-24,8 %
Palvelujen ostot	32	41		41	48	7	17,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4	8		8	3	-5	-62,5 %
Avustukset							
Muut toimintakulut	12	11		11	12	1	9,1 %
TOIMINTAKULUT	176	189		189	160	-29	-15,3 %
TOIMINTAKATE	-115	-152		-152	-115	37	-24,3 %
Poistot							

Ympäristönsuojelutoimen tehtävänä on ympäristönsuojelun valvomiseksi ja edistämiseksi huolehtia laissa ja muissa säännöksissä määrätyistä tehtävistä, ympäristönsuojelun kehittamisestä, ympäristön tilanseurannasta sekä neuvonnasta ja tiedottamisesta.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on valvoa rakennustoimintaa kunnan alueella yleisen edun kannalta ja huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) tai sen nojalla säädetään.

Rakennusvalvonnan tavoitteena on edistää hyvää rakennustapaa ja huolehtia siitä, että rakennettu ympäristö toteutetaan ja ylläpidetään turvallisena, terveellisenä ja viihtyisenä voimassa olevia määräyksiä ja kunnan asettamia tavoitteita noudattaen. Neuvonnan, ohjauksen, lupakäsittelyn sekä valvonnan avulla edistetään turvallista, terveellistä ja ympäristöön sopeutuvaa rakentamista ja ylläpitää rakennetun ympäristön hyvää laatua.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun toimialan keskeisiä lakisääteisiä tehtäviä ovat ympäristönsuojelulain, sen nojalla annettujen säädösten ja maa-aineslain toimeenpano.

Lupahakemukset, rekisteröinnit ja ilmoitukset käsitellään asianmukaisesti ja asiakasta palvellen. Poikkeamishakemuksia jätevesien käsittelyvaatimuksista- ja pohjavesialueilla on odotettavissa runsaasti. Ympäristönsuojelun valvonnan painopiste on valvontaohjelman mukaisessa toiminnassa. Uusien tietojärjestelmien käyttöönotto jatkuu.

Kehittämistehtävistä vesistöjen ja luontoretkeilykohteiden hoito ovat toiminnan painopisteitä. Selvitetään mahdollisuuksia tehdä viranomaispalveluissa yhteistyötä lähikuntien kanssa.

Rakennusvalvonta

Rakentamisen laatua parannetaan, neuvontaa ja enakoivaa laadunohjausta lisätään ja keskeneräisiä rakennushankkeita saatetaan ajan tasalle resurssien puitteissa. Rakennusvalvonnan alueellisen yhteistyön mahdollisuuksia/ vaihtoehtoja selvitetään Ympäristöministeriön ja Kuntaliiton tavoitteiden mukaisesti.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Viihiyisiä asuin ympäristö	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan.	Erytisesti taajamien huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan. Tämä edellyttää yhteistyötä kohteiden omistajien kanssa. Kohteet kartoitetaan ja priorisoidaan rakennus- ja valvontalautakunnan kanssa.	Purettujen tai kunnostettujen rakennusten määrä	Ympäristökatselmusta ei ole järjestetty korona-tilanteen vaihtelevuuden ja turvavälisuositusten takia.
	Puhtaat vesistöt turvataan.	Vesistöjen kuormitusta rajoitetaan lupa- ja valvontamenettelyiden kautta. Osallistutaan vesistöjen hoitoon Järvien ja lampien hoitoluokitusta soveltaen. Merkittävimpien vesistöjen kemiallisen tilan seuranta joka 2. vuosi, tavoitteena parantava suuntaus 10 vuoden aikavälillä.	Päätösten ja valvonnan määrä. Hoitotoimenpiteiden määrä. Vesistöseurannan näytteenotto ja analyysi 10 vuoden tuloksista toteutetaan vuonna 2020.	Vesistöseurannan näytteenotto ja analyysi on poistettu toimintasuunnitelmasta kunnan taloustilanteen takia. Ympäristönsuojelusihteeri antaa lausunnot jätevesien käsittelysuunnitelmista rakennus- ja toimenpidelupakäsittelyn yhteydessä. Leväseuranta kesäkaudella.
	Luonnon erityispiirteiden ja kiinnostavien luonto- ja kulttuuriympäristökohteiden vetovoima säilytetään ja hyödynnetään.	Liikunnan, virkistyksen ja vapaa-ajan suunnitelman toimenpiteitä toteutetaan. Luontoretkeilykohteita kehitetään ja ylläpidetään, tavoitteena turvalliset ja hyvät luontopolut.	Hyvässä kunnossa olevien luontopolkujen km-määrä	Luontopolut on tarkastettu. Kärkkäälän ja Keski-Keski polkujen kunnostustyö on valmis.
Joustava lupakäsittely	Asiakaslähtöisyys lupakäsittelyssä. Rakennuslupakäsittely alle 2 kuukautta edellytysten täytyessä.	Yritysten ja muiden toimijoiden rakennus-, ympäristö- ja muut lupahakemukset ja ilmoitukset käsitellään asianmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti. Neuvotaan aktiivisesti toiminnanharjoittajia.	Lupien käsittelyyn kulunut aika	Tavanomaisten rakennuslupien käsittelyaika alle 2 kk.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista

Ympäristönsuojelu

- Ympäristönsuojelulaki: lupapäätökset 1 kpl, lupien siirrot 1 kpl, rauenneiden lupien tarkastukset 2 kpl, rekisteröinnit 4 kpl, ilmoituspäätökset 118 § 4 kpl
- Maa-aineslaki: lupapäätökset 1 kpl, lupien siirrot 1 kpl, tarkastukset 9 aluetta
- Yhteiskäsittely YSL ja MAL 1 kpl
- Maastoliikennelaki: lupapäätökset 1 kpl
- Lausunnot mm. jätevesisuunnitelmista 9 kpl
- Päätökset jätemaksumuistutuksista 30 kpl
- Laukaan kunnan kanssa solmittiin yhteistoimintasopimus ympäristönsuojelun yhteistyöstä vuodesta 2021 alkaen.
- Keski-Keski lammen ja Kärkkäälän luontopolkujen kunnostus valmistui. Valmisteltiin luontoretkeilykohteiden hoitotoimien siirtämistä kunnan hyvinvointipalveluille.
- Jätehuollon tehtävät, erityisesti maksumuistutukset työllistivät alkuvuodesta.

Rakennusvalvonta

Asetettujen toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi on lupakäsittelyyn kiinnitetty enemmän huomiota ja tarkennettu sitä tarvittaessa lakiin ja määräyksiin pohjautuviin lupaehdoin, millä on edistetty oikeaa ja hyvää rakennustapaa ja rakentamisen laadun parantamista ja korostettu samalla rakennushankkeeseen ryhtyvän lain määrittelemää huolehtimisvelvollisuutta.

Rakentamiseen liittyvää viranomaisneuvontaa on pyritty lisäämään ja tuomaan esille sen merkitys rakennushankkeissa. Viranomaisvalvonnan/-neuvonnan tarkoituksena on ennalta ehkäistä rakennusvirheitä sekä tukea käytäntöjä, joilla edistetään hyvää rakennustapaa.

Toimintavuoden aikana on rakentaminen kunnassa ollut varsin vilkasta, huomioiden myös isojen julkisten rakennushankkeiden valmistuminen.

- MRL:n mukaisia poikkeamislupahakemuksia valmisteltiin 3 kpl.
- Valmistuneille rakennushankkeille, alle viisi vuotta vanhoille, ja myös vanhemmille rakennushankkeille loppukatselmuksia pidettiin 136 kpl; kaikkia viranomaiskatselmuksia rakennushankkeille pidettiin yhteensä 190 kpl.
- Maankäyttö ja rakennuslain mukaisella lupamennettelyllä käsiteltiin rakennus-, toimenpide-, purkamis-, ja maisematyölupia yhteensä 102 kpl; joista uusia asuinrakennuksia oli 3 kpl, ja käyttötarkoituksen muutoksella asuinrakennukseksi 1 kpl, kaikki muu oli maatalouteen ja loma-asumiseen liittyvää rakentamista, sekä julkisiin isoihin rakennushankkeisiin ja teollisuuteen liittyvää rakentamista, sekä asumiseen liittyvät talousrakennukset ja jätevesijärjestelmän uusimiset, sekä maalämpöjärjestelmät.

- MRL:n mukaisia rakentamiseen kohdistuvia toimenpideilmoituksia käsiteltiin 36 kpl.

Laukaan kunnan kanssa solmittiin yhteistoimintasopimus rakennusvalvonnan yhteistyöstä vuodesta 2021 alkaen. Rakennustarkastajan työt (40 %) ostettiin Laukaan kunnasta 1.6.2020 alkaen.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Toimittiin talousarvion puitteissa. Henkilöstö väheni vuoden aikana. Rakennusvalvonnalle kertyi tuloja ennakoitua enemmän suurten rakennushankkeiden myötä.

Henkilöstön määrä (htv1) Rakennus- ja valvontalautakunta	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama TA-TP	%
Vakituiset	2,5	2,2		2,2	1,86	-0,34	-15,5 %
Yhteensä	2,5	2,2		2,2	1,86	-0,34	-15,5 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020	TP 2020	Poikkeama euroa	TA-TP %
Rakennus- ja valvontalautakunta							
Tulot							
Menot	4	6		6	4	-2	-33,3 %
Netto	-4	-5		-5	-4	1	-20,0 %
Ympäristönsuojelu							
Tulot	5	6		6	13	7	116,7 %
Menot	68	73		73	69	-4	-5,5 %
Netto	-63	-67		-67	-56	11	-16,4 %
Rakennustarkastus							
Tulot	56	31		31	32	1	3,2 %
Menot	105	110		110	87	-23	-20,9 %
Netto	-49	-79		-79	-55	24	-30,4 %
Rakennus- ja valvontalautakunta yhteensä							
Tulot	61	37		37	45	8	21,6 %
Menot	177	189		189	160	-29	-15,3 %
Netto	-116	-152		-152	-115	37	-24,3 %

2.3 Määrärahojen ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.3.1 Käyttötalouden toteutuminen

KUNNAN KÄYTTÖTALOUS ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut, 1000 euroa	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA- Muutokset 2020	TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Toimintatuotot	8 768	9 094	-510	8 584	8 869	285
Myyntituotot	3 755	4 289	-796	3 493	3 741	248
Maksutuotot	1 719	1 707		1 707	1 778	71
Tuet ja avustukset	693	721		721	673	-48
Muut toimintatuotot	2 601	2 377	286	2 663	2 677	14
Toimintakulut	-42 627	-41 556	121	-41 435	-40 553	882
Henkilöstökulut	-15 590	-15 736	12	-15 724	-14 940	784
Palvelujen ostot	-21 098	-20 205	131	-20 074	-19 802	272
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 013	-1 898	-23	-1 921	-2 043	-122
Avustukset	-1 595	-1 593		-1 593	-1 486	107
Muut toimintakulut	-2 331	-2 124	1	-2 123	-2 282	-159
Toimintakate	-33 859	-32 462	-389	-32 851	-31 684	1 167
Poistot	-1 654	-1 721	149	-1 572	-1 539	33
Kertaluonteiset poistot		0	-1 128	-1 128	-1 128	0
Satunnaiset tuotot		0	650	650	645	-5

2.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2020	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Toimintatuotot	9 094	-510	8 584	8 869	285	3,3
Myyntituotot	4 289	-796	3 493	3 741	248	7,1
Maksutuotot	1 707		1 707	1 778	71	4,2
Tuet ja avustukset	721		721	673	-48	-6,7
Muut toimintatuotot	2 377	286	2 663	2 677	14	0,5
Toimintakulut	-41 556	121	-41 435	-40 553	882	-2,1
Henkilöstökulut	-15 736	12	-15 724	-14 940	784	-5,0
Palkat ja palkkiot	-12 543	6	-12 537	-11 902	635	-5,1
Henkilösivukulut	-3 193	6	-3 187	-3 038	149	-4,7
Eläkekulut	-2 760	5	-2 755	-2 638	117	-4,2
Muut henkilösivukulut	-433	1	-432	-400	32	-7,4
Palvelujen ostot	-20 205	131	-20 074	-19 802	272	-1,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 898	-23	-1 921	-2 043	-122	6,4
Avustukset	-1 593		-1 593	-1 486	107	-6,7
Muut toimintakulut	-2 124	1	-2 123	-2 282	-159	7,5
Toimintakate	-32 462	-389	-32 851	-31 684	1 167	-3,6
Verotulot	15 572	-322	15 250	15 424	174	1,1
Valtionosuudet	18 661	1 789	20 450	20 588	138	0,7
Rahoitustuotot ja -kulut	50	0	50	130	80	160,0
Korkotuotot	1		1	0	-1	-100,0
Muut rahoitustuotot	131		131	202	71	54,2
Korkokulut	-58		-58	-59	-1	1,7
Muut rahoituskulut	-24		-24	-13	11	-45,8
Vuosikate	1 821	1 078	2 899	4 458	1 559	53,8
Poistot ja arvonalentumiset	-1 721	-979	-2 700	-2 667	33	-1,2
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 721	149	-1 572	-1 539	33	97,9
Kertaluonteiset poistot		-1 128	-1 128	-1 128	0	100,0
Satunnaiset tuotot ja kulut		650	650	645	-5	-0,8
Satunnaiset tuotot		650	650	645	-5	-0,8
Tilikauden tulos	100	749	849	2 436	1 587	54,2
Poistoeron lisäys (-) vähennys (+)						
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	100	749	849	2 436	1 587	186,9

Verotulojen erittely

Verotulot 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2020	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Kunnan tulovero	13 254	-372	12 882	13 086	204	1,6
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 006		1 006	1 057	51	5,1
Kiinteistövero	1 312	50	1 362	1 281	-81	-5,9
Yhteensä	15 572	-322	15 250	15 424	174	1,1

Verotulot 1000 euroa	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Verotulot									
Kunnan tulovero	12 147	12 462	13 233	13 209	13 534	13 141	12 406	13 140	13 086
Osuus yhteisöveron tuotosta	621	695	700	790	708	854	873	949	1 057
Kiinteistövero	1 016	1 057	1 160	1 330	1 333	1 308	1 307	1 323	1 281
Yhteensä	13 784	14 214	15 093	15 329	15 575	15 304	14 586	15 412	15 424

Veroprosentit %	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tuloveroprosentti	20,5	20,5	21,5	22	22	22	22	22	22
Kiinteistöveroprosentit									
- yleinen kiinteistövero	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
- vakituinen asuinrakennus	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
- muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
- voimalaitokseen kuuluva rakennus	2,5	2,5	2,5	2,5	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
- yleishyödylliset yhteisöt	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tuloveron määräytymisen perusteet	Tuloveroprosentti %	Verotettava tulo 1000 euroa	Muutos %
2012	20,5	59 010	
2013	20,5	61 001	3,4
2014	22	61 156	0,3
2015	22	61 138	0,0
2016	22	60 551	-1,0
2017	22	57 912	-4,4
2018	22	58 898	1,7
2019	22	59 138	0,4
2020 (Arvio)	22	60 686	2,6

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2020	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	13 477	-1 828	11 649	11 767	118	1,0
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 149	-18	5 131	5 131	0	0,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	35	-58	-23	7	30	130,4
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	670	670	670	0	0,0
Verotulomenetysten kompensatio	0	3 023	3 023	3 013	-10	-0,3
Yhteensä	18 661	1 789	20 450	20 588	138	0,7

Valtionosuudet 1000 euroa	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Valtionosuudet									
- peruspalvelujen valtionosuus	12 972	13 249	13 231	13 547	14 577	13 746	13 481	13 100	11 767
- verotuloihin perustuva valt.os.tasaus	4 760	5 056	5 082	5 293	5 541	5 410	5 424	5 349	5 131
- järjestelmämuutoksen tasaus	158	158	161						
- opetus- ja kulttuuritoimen muut valt.os.	-662	-642	-588	-324	-225	-29	-93	37	7
- harkinnanvarainen valt.os. korotus									670
- verotulomenetysten kompensatio									3 013
Yhteensä	17 228	17 821	17 886	18 516	19 893	19 127	18 812	18 486	20 588

2.3.3 Investointien toteutuminen

nelmat sekä liikenneväylät hankekohtainen ja muut investoinnit hankekohtainen ja muut investoinnit hankekohtainen kokonaiskustannus lautakunta-kohtaisesti.

Investointiraja 10.000 euroa (arvonlisäveroton). Sijoitusaste valtuustoon nähden: rakennukset ja raken-

Valmiusaste: V= valmis, K=kesken, E= ei tot

	Valmiusaste	Kokonaiskustannusarvio	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma TP 2020	TA - TOT 2020
Investointiosa Hankasalmen kunta, nettomenot			-2 039 563	0	-2 039 563	-1 682 963	-356 600
Tulot			0	0	0	505 000	-505 000
Menot			-2 039 563	0	-2 039 563	-2 187 963	148 400
Aineeton käyttöomaisuus, nettomenot yhteensä			-139 063	0	-139 063	-88 848	-50 215
Sammakkokangas Oy osakkeiden hankinta	V	-89 000	-89 000	0	-89 000	-88 848	-152
LifeCare ohjelman päivitys	E	-35 000	-35 000	0	-35 000	0	-35 000
Asiakas- ja potilastietojärjestelmä	E	-377 383	-15 063	0	-15 063	0	-15 063
Maa- ja vesialueet, nettomenot yhteensä			0	0	0	-3 600	3 600
Maa- ja vesialueet			0	0	0	-3 600	3 600
Muut talonrakennukset, nettomenot yhteensä			-389 500	-26 400	-415 900	-487 187	71 287
Metsätähden päiväkodin laajennus	V	-320 900	0	-20 900	-20 900	-20 826	-74
Huoltomontun kunnostus	V	-68 000	0	-13 000	-13 000	-3 963	-9 037
Sosiaalitoimien perusparannus	V	-60 000	0	0	0	-5 988	5 988
Kotirannan pyykkivarasto	E	-22 500	-22 500	22 500	0	0	0
Tähtelän uusi salaojitus ja sadevesijärjestelmä	V	-15 000	-15 000	-19 500	-34 500	-34 561	61
Perhekeskuksen muutostyöt	V	-310 000	-310 000	0	-310 000	-378 253	68 253
Aseman koulun keittiön ramppi	V	-12 000	-12 000	-10 500	-22 500	-23 350	850
Kivikoulun muutostyöt	V	-15 000	-15 000	0	-15 000	-20 245	5 245
Sillankorvan muutostyöt	E	-15 000	-15 000	15 000	0	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet, nettomenot yhteensä			-465 000	6 400	-458 600	-289 251	-169 349
Kiinteät rakenteet ja laitteet, tulot			0	0	0	505 000	-505 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet, menot			-390 000	-23 600	-413 600	-771 814	358 214
Kaavateiden perusparannus (vuotuinen)	E	-	-10 000	10 000	0	0	0
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	V	-	-10 000	0	-10 000	-10 000	0
Näköniementien peruskorjaus	K	-148 000	-50 000	0	-50 000	-49 956	-44
Rantakalliontien peruskorjaus	V	-70 000	-15 000	-10 000	-25 000	-26 986	1 986
Kk-Aseman kevyen liikenteen väylä, nettomenot	V	-788 000	-250 000	-51 200	-301 200	-161 538	-139 662
Kk-Aseman kevyen liikenteen väylä, tulot	V	500 000	0	0	0	500 000	-500 000
Kk-Aseman kevyen liikenteen väylä, menot	V	-1 288 000	-250 000	-51 200	-301 200	-661 538	360 338
Keskisenlammen luontopolun kunnostus, nettomenot	V	-36 000	0	0	0	5 000	-5 000
Keskisenlammen luontopolun kunnostus, tulot	V	0	0	0	0	5 000	-5 000
Keskisenlammen luontopolun kunnostus, menot	V	-36 000	0	0	0	0	0
Puistot ja leikkialueet	V	-	-10 000	-7 400	-17 400	-12 613	-4 787
Puistokalusteiden ja leikkivälineiden uusiminen	E	-	-10 000	10 000	0	0	0
Latupohjien perusparannus	V	-	-10 000	0	-10 000	-10 721	721
Pellisenrantapolku (tie pumpuaa malle)	E	-10 000	-10 000	10 000	0	0	0
Niemisjärven leikkipuiston kunnostus	E	-15 000	-15 000	15 000	0	0	0
Vesihuoltolaitoksen kiinteät rakenteet, nettomenot yhteensä			-75 000	30 000	-45 000	-22 436	-22 564
Talohdot ja uudet linjat	V	-	-15 000	0	-15 000	-6 115	-8 885
KK/As viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	E	-105 000	-30 000	30 000	0	0	0
Vesimittareiden uusinta	K	-110 000	-30 000	0	-30 000	-16 321	-13 679
Koneet ja kalusto/irtain omaisuus, nettomenot yhteensä			-1 046 000	20 000	-1 026 000	-814 077	-211 923
Levy- ja palvelinjärjestelmän uusiminen	V	-45 000	-25 000	0	-25 000	-24 328	-672
Perusturvan tietokoneiden hankinta	V	-25 000	-25 000	0	-25 000	-19 388	-5 612
Perhekeskuksen kalusteet	E	-10 000	-40 000	30 000	-10 000	0	-10 000
Seniorikeskuksen kalusteet	V	-30 000	0	-30 000	-30 000	-22 942	-7 058
Lukion yksöisille kannettavat tietokoneet	V	-	-18 000	0	-18 000	-14 309	-3 692
Kirjastoautomaatio, laite-, ohjelmisto ja kalustohankinnat	V	-68 000	-20 000	0	-20 000	-14 946	-5 054
Liikuntavälineitä liikuntapaikoille	V	-	-15 000	0	-15 000	-9 002	-5 998
Kuuhankaveden koulukeskuksen sisäkalusteet	V	-424 000	-424 000	0	-424 000	-414 926	-9 074
Kuuhankaveden koulukeskuksen AV-laitteet	V	-374 000	-374 000	0	-374 000	-223 013	-150 987
Sillankorvan päiväkodin sisäkalusteet	V	-50 000	-50 000	0	-50 000	-49 176	-824
Metsätähden päiväkodin piha	E	-10 000	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Konekeskuksen kalustohankinnat	V	-70 000	-20 000	10 000	-10 000	-9 389	-611
Ruokapalvelun kalustohankinnat	E	-20 000	-10 000	10 000	0	0	0
Siioustoimen kone- ja kalustohankinnat	V	-25 000	-15 000	0	-15 000	-12 659	-2 341

2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen

1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2020	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta	1 821	1 728	3 549	4 257	708	19,9
Vuosikate	1 821	1 078	2 899	4 458	1 559	53,8
Satunnaiset erät		650	650	645	-5	-0,8
Tulorahoituksen korjaukset	0		0	-846	-846	0,0
Investointien rahavirta	-1 540	-210	-1 750	2 237	3 987	-227,8
Investointimenot	-2 040	-210	-2 250	-2 189	61	-2,7
Rahoitusosuudet investointimenoihin	500		500	505	5	1,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot			0	3 921	3 921	
Toiminnan ja investointien rahavirta	281	1 518	1 799	6 494	4 695	261,0
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0	0,0
Antolainasaamisten lisäykset muille						
Antolainasaamisten vähennykset muilta						
Lainakannan muutokset	-431	0	-431	-6 931	-6 500	1508,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		0	0	0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-931		-931	-931	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	500		500	-6 000	-6 500	-1300,0
Oman pääoman muutokset						
Vaikutus maksuvalmiuteen	-150	1 518	1 368	-437	-1 805	-131,9

2.3.5 Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

1000 euroa	Sitovuus	Määrärahat						Tuloarviot					
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio B = bruttomääräraha/-tuloarvio	N B	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2020	Poik- keama	Poik- keama %	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2020	Poik- keama	Poik- keama %
KÄYTTÖTALOUSOSA													
Keskusvaalilautakunta	N	0		0	0	0		0		0	0	0	
Tarkastuslautakunta	N	29		29	30	1	3,4						
Kunnanhallitus	N	2 473		2 473	2 350	-123	-5,0	423		423	442	19	4,5
Perusturvalautakunta	N	23 637		23 637	23 613	-24	-0,1	1 957		1 957	2 044	87	4,4
Sivistyslautakunta	N	10 051		10 051	9 401	-650	-6,5	878		878	895	17	1,9
Ympäristölautakunta, ilman vesihuoltolaitosta	N	4 591	-120	4 471	4 434	-37	-0,8	4 946	-509	4 437	4 557	120	2,7
Ympäristölautakunta, vesihuoltolaitos	N	585		585	565	-20	-3,4	852		852	886	34	4,0
Rakennus- ja valvontalautakunta	N	189		189	160	-29	-15,3	37		37	45	8	21,6
TOIMINTAKATE	N	41 555	-120	41 435	40 553	-882	-27,7	9 093	-509	8 584	8 869	285	39,2
TULOSLASKELMAOSA													
Verotulot	B							15 572	-322	15 250	15 424	174	1,1
Valtionosuudet	B							18 661	1 789	20 450	20 588	138	0,7
Korkotulot	B							1		1	0	-1	-100,0
Muut rahoitustulot	B							131		131	202	71	54,2
Korkomenot	B	58		58	59	1	1,7						
Muut rahoitusmenot	B	24		24	13	-11	-45,8						
Satunnaiset erät	B								650	650	645	-5	-0,8
YHTEENSÄ	N	41 637	-120	41 517	40 625	-892	-71,8	43 458	1 608	45 066	45 728	662	-5,56
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ	B	2 040	0	2 040	2 188	148	7,3	0	0	0	505	505	
RAHOITUSOSA													
Antolainauksen muutokset													
Antolainasaamisten lisäykset	B												
Antolainasaamisten vähennykset	B												
Lainakannan muutokset													
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B												
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	931		931	931	0	0,0						
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N							500		500	-6 000	-6 500	-1300,0
Oman pääoman muutokset	B												
Vaikutus maksuvalmiuteen		150	-1 518	-1 368	437	1 805	-131,9						
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	B	1 081	-1 518	-437	1 368	1 805	-131,9	500	0	500	-6 000	-6 500	-1 300,0
YHTEENSÄ		44 758	-1 638	43 120	44 181	1 061	2,5	43 958	1 608	45 566	40 233	-5 333	-11,7

YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEKSI NETTOMÄÄRÄRAHOJEN TOTEUTUMISESTA

1000 euroa	Sitovuus	Nettomäärärahat					
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio	N	Alkup.	TA	TA	Toteuma	Poik-	Poik-
B = bruttomääräraha/-tuloarvio	B	talous-	muutok-	muut.	2020	keama	keama
		arvio	set	jälkeen			%
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Keskusvaalilautakunta	N	0		0	0	0	
Tarkastuslautakunta	N	-29		-29	-30	-1	3,4
Kunnanhallitus	N	-2 050		-2 050	-1 908	142	-6,9
Perusturvalautakunta	N	-21 680		-21 680	-21 569	111	-0,5
Sivistyslautakunta	N	-9 173		-9 173	-8 506	667	-7,3
Ympäristölautakunta, ilman vesihuoltolaitosta	N	355	-389	-34	123	157	-461,8
Ympäristölautakunta, vesihuoltolaitos	N	267		267	321	54	20,2
Rakennus- ja valvontalautakunta	N	-152		-152	-115	37	-24,3
TOIMINTAKATE	N	-32 462	-389	-32 851	-31 684	1 167	-477,1
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	15 572	-322	15 250	15 424	174	1,1
Valtionosuudet	B	18 661	1 789	20 450	20 588	138	0,7
Korkotulot	B	1		1	0	-1	-100,0
Muut rahoitustulot	B	131		131	202	71	54,2
Korkomenot	B	-58		-58	-59	-1	1,7
Muut rahoitusmenot	B	-24		-24	-13	11	-45,8
Satunnaiset erät	B		650	650	645	-5	-0,8
YHTEENSÄ	N	1 821	1 728	3 549	5 103	1 554	-566,0
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ	B	-2 040	0	-2 040	-1 683	357	-17,5
RAHOITUSOSA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	B						
Antolainasaamisten vähennykset	B						
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-931		-931	-931	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	500		500	-6 000	-6 500	-1 300,0
Oman pääoman muutokset	B						
Vaikutus maksuvalmiuteen		-150	1 518	1 368	-437	-1 805	-131,9
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	B	-581	1 518	937	-7 368	-8 305	-1 431,9
YHTEENSÄ		-800	3 246	2 446	-3 948	-6 394	-261,4

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä myyntituotoissa olisi kuulunut olla metsämyyntituloa noin 280 000 euroa, joka siirtyikin sitten tilinpäätösvuoden 2020 tuloksi.

Poikkeuksellisen iso haaste vertailukelpoisuuteen edellisen tilikauden ja tilinpäätösvuoden 2020 osalta aiheutuu nyt valtionosuuksissa ja poistoissa.

Valtionosuuksissa on kertaluonteisia koronatukia nyt vuonna 2020 noin 1,2 miljoonaa ja harkinnanvaraista

valtionosuutta 670 000 euroa, eli ne ovat 1,9 miljoonaa euroa kertaluonteisesti tavanomaista suuremmat. Se selittää kasvua edelliseen tilikauteen.

Poistoissa on vanhan kirkonkylän koulukeskuksen alaskirjaus, joka on noin 1,1 miljoonaa euroa. Se selittää poistojen kasvua suhteessa edelliseen tilikauteen.

Satunnaisissa erissä tuottoina on kirjattu pysyvien vastaavien myyntivoitto Attendon kanssa tehdystä kiinteistökaupasta.

Konsernitilinpäätöksen osalta tulee huomioida epä-jatkuvuus konsernin peruspääomassa. Vuoden 2020 peruspääoma erottaa vuoden 2019 peruspääomaan. Vuonna 2020 on oikaistu aikaisempien vuosien virheellinen peruspääoma. Erotus 2.896,25 euroa johdetaan aikaisempien vuosien virheellisestä pääoman eliminoinnista.

3.2 Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset tuotot ja kulut, euroa	2020	2019	Muutos
Toimintatuotot	5 572 663,73	5 265 357,81	307 305,92
Myyntituotot	1 785 909,42	1 759 519,64	26 389,78
Maksutuotot	1 778 367,17	1 718 983,56	59 383,61
Tuet ja avustukset	672 467,28	693 507,00	-21 039,72
Muut toimintatuotot	1 335 919,86	1 093 347,61	242 572,25
Toimintakulut	-37 256 249,10	-39 124 096,36	1 867 847,26
Henkilöstökulut	-14 939 766,83	-15 755 585,04	815 818,21
Palkat ja palkkiot	-11 901 632,84	-12 581 084,33	679 451,49
Henkilöstösivukulut	-3 038 133,99	-3 174 500,71	136 366,72
Eläkekulut	-2 637 941,85	-2 766 504,22	128 562,37
Muut henkilöstösivukulut	-400 192,14	-407 996,49	7 804,35
Palvelujen ostot	-17 914 332,52	-19 051 375,00	1 137 042,48
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 975 696,70	-1 946 438,97	-29 257,73
Avustukset	-1 485 838,17	-1 595 156,06	109 317,89
Muut toimintakulut	-940 614,88	-775 541,29	-165 073,59
Toimintakate	-31 683 585,37	-33 858 738,55	2 175 153,18
Verotulot	15 423 769,06	15 412 040,10	11 728,96
Valtionosuudet	20 587 962,00	18 485 914,00	2 102 048,00
Rahoitustuotot ja -kulut	130 333,07	114 345,97	15 987,10
Korkotuotot	0,00	0,02	-0,02
Muut rahoitustuotot	188 925,27	175 522,16	13 403,11
Korkokulut	-58 563,40	-61 112,13	2 548,73
Muut rahoituskulut	-28,80	-64,08	35,28
Vuosikate	4 458 478,76	153 561,52	4 304 917,24
Poistot ja arvonalentumiset	-2 666 818,75	-1 653 686,13	-1 013 132,62
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 538 449,01	-1 653 686,13	115 237,12
Kertaluonteiset poistot	-1 128 369,74	0,00	-1 128 369,74
Arvonalentumiset	0,00	0,00	0,00
Satunnaiset erät	644 561,42	0,00	644 561,42
Satunnaiset tuotot	644 561,42	0,00	644 561,42
Tilikauden tulos	2 436 221,43	-1 500 124,61	3 936 346,04
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	21 941,82	-21 941,82
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 436 221,43	-1 478 182,79	3 914 404,22

3.3 Kunnan rahoituslaskelma

euroa	2020	2019	Muutos
Toiminnan rahavirta	4 257 198,71	180 919,49	4 076 279,22
Vuosikate	4 458 478,76	153 561,52	4 304 917,24
Satunnaiset erät	644 561,42	0,00	644 561,42
Tulorahoituksen korjauserät	-845 841,47	27 357,97	-873 199,44
Investointien rahavirta	2 237 016,18	-2 147 401,46	4 384 417,64
Investointimenot	-2 188 951,13	-2 172 563,46	-16 387,67
Rahoitusosuudet investointimenoihin	504 999,99	0,00	504 999,99
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 920 967,32	25 162,00	3 895 805,32
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 494 214,89	-1 966 481,97	8 460 696,86
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	0,00	-57 450,60	57 450,60
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-57 450,60	57 450,60
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset	-6 931 492,00	1 274 080,00	-8 205 572,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	4 000 000,00	-4 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-931 492,00	-725 920,00	-205 572,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 000 000,00	-2 000 000,00	-4 000 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	277 680,27	-2 242 055,27	2 519 735,54
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	82 718,67	4 520,07	78 198,60
Vaihto-omaisuuden muutos	4 753,67	-2 706,68	7 460,35
Saamisten muutos	251 270,05	-30 138,54	281 408,59
Korottomien velkojen muutos	-61 062,12	-2 213 730,12	2 152 668,00
Rahoituksen rahavirta	-6 653 811,73	-1 025 425,87	-5 628 385,86
Rahavarojen muutos	-159 596,84	-2 991 907,84	2 832 311,00
Rahavarojen muutos	-159 596,84	-2 991 907,84	2 832 311,00
Rahavarat 31.12.	962 548,99	1 122 145,83	-159 596,84
Rahavarat 1.1.	1 122 145,83	4 114 053,67	-2 991 907,84

3.4 Kunnan tase

euroa	2020	2019	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 496 171,58	30 554 165,04	-4 057 993,46
Aineettomat hyödykkeet	0,00	6 875,00	-6 875,00
Aineettomat oikeudet	0,00	6 875,00	-6 875,00
Aineelliset hyödykkeet	23 438 617,02	27 511 827,88	-4 073 210,86
Maa- ja vesialueet	1 675 067,81	1 728 712,36	-53 644,55
Rakennukset	15 744 596,37	19 634 910,55	-3 890 314,18
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 889 713,77	3 810 862,67	1 078 851,10
Koneet ja kalusto	959 558,99	314 245,95	645 313,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	169 680,08	2 023 096,35	-1 853 416,27
Sijoitukset	3 057 554,56	3 035 462,16	22 092,40
Osakkeet ja osuudet	2 999 942,50	2 977 850,10	22 092,40
Muut saamiset	57 612,06	57 612,06	0,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,00	7 806,04	-7 806,04
Valtion toimeksiannot	0,00	7 806,04	-7 806,04
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,00	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 966 901,29	3 382 521,85	-415 620,56
Vaihto-omaisuus	35 722,88	40 476,55	-4 753,67
Muu vaihto-omaisuus	35 722,88	40 476,55	-4 753,67
Saamiset	1 968 629,42	2 219 899,47	-251 270,05
Pitkäaikaiset saamiset	762 051,09	792 247,15	-30 196,06
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00
Lainasaamiset	762 051,09	792 247,15	-30 196,06
Lyhytaikaiset saamiset	1 206 578,33	1 427 652,32	-221 073,99
Myyntisaamiset	858 808,21	1 018 129,21	-159 321,00
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	133 034,46	307 001,87	-173 967,41
Siirtosaamiset	214 735,66	102 521,24	112 214,42
Rahoitusarvopaperit	245 713,02	245 713,02	0,00
Muut arvopaperit	245 713,02	245 713,02	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	716 835,97	876 432,81	-159 596,84
VASTAAVAA YHTEENSÄ	29 463 072,87	33 944 492,93	-4 481 420,06

euroa	2020	2019	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	18 755 015,51	16 318 794,08	2 436 221,43
Peruspääoma	18 668 837,74	18 668 837,74	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-2 350 043,66	-871 860,87	-1 478 182,79
Tilikauden yli-/alijäämä	2 436 221,43	-1 478 182,79	3 914 404,22
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0,00	0,00	0,00
Poistoero	0,00	0,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	90 475,08	15 562,45	74 912,63
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	0,00	0,00	0,00
Muut toimeksiantojen pääomat	90 475,08	15 562,45	74 912,63
VIERAS PÄÄOMA	10 617 582,28	17 610 136,40	-6 992 554,12
Pitkäaikainen	5 965 106,61	6 721 434,61	-756 328,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 501 496,00	6 257 988,00	-756 492,00
Liittymismaksut ja muut velat	463 610,61	463 446,61	164,00
Lyhytaikainen	4 652 475,67	10 888 701,79	-6 236 226,12
Joukkovelkakirjalainat	0,00	6 000 000,00	-6 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	756 492,00	931 492,00	-175 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	35 547,48	-35 547,48
Ostovelat	1 508 962,10	1 673 592,22	-164 630,12
Muut velat	267 294,21	281 298,66	-14 004,45
Siirtovelat	2 119 727,36	1 966 771,43	152 955,93
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	29 463 072,87	33 944 492,93	-4 481 420,06

3.5 Konsernin tuloslaskelma

1000 euroa	2020	2019	Muutos
Toimintatuotot	14 477	14 039	438
Toimintakulut	-46 862	-48 849	1 987
Toimintakate	-32 385	-34 810	2 425
Verotulot	15 358	15 345	13
Valtionosuudet	22 009	19 794	2 215
Rahoitustuotot ja -kulut	169	156	13
Korkotuotot	80	81	-1
Muut rahoitustuotot	193	185	8
Korkokulut	-93	-97	4
Muut rahoituskulut	-11	-13	2
Vuosikate	5 151	485	4 666
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 416	-2 334	-1 082
Arvonalentumiset	-134	-55	-79
Satunnaiset erät	645	0	645
Tilikauden tulos	2 246	-1 904	4 150
Tilinpäätössiirrot	-2	0	-2
Laskennalliset verot	11	11	0
Vähemmistöosuudet	-8	0	-8
Tilikauden ylijäämä	2 248	-1 892	4 140

3.6 Konsernin rahoituslaskelma

1000 euroa	2020	2019	Muutos
Toiminnan rahavirta	4 927	544	4 383
Vuosikate	5 151	485	4 666
Satunnaiset erät	645	0	645
Tilikauden verot	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserä	-869	59	-928
Investointien rahavirta	-225	-5 172	4 947
Investointimenot	-4 878	-5 205	327
Rahoitusosuudet investointimenoihin	505	3	502
Pysyvien vastaavien luovutustulot	4 148	30	4 118
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 702	-4 628	9 330
Rahoituksen rahavirta	-5 352	2 342	-7 694
Antolainojen muutokset	0	-57	57
Antolainojen lisäykset	0	-57	57
Antolainojen vähennykset	0	0	0
Lainakannan muutokset	-5 693	3 404	-9 097
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-765	6 012	-6 777
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 928	-2 608	-2 320
Oman pääoman muutokset	-8	0	-8
Muut maksuvalmiuden muutokset	349	-1 005	1 354
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	81	5	76
Vaihto-omaisuuden muutos	-56	-2	-54
Saamisten muutos	500	756	-256
Korottomien velkojen muutos	-176	-1 764	1 588
RAHAVAROJEN MUUTOS	-650	-2 286	1 636
Rahavarat 31.12	2 369	3 019	-650
Rahavarat 1.1.	3 019	5 305	-2 286
RAHAVAROJEN MUUTOS	-650	-2 286	1 636

3.7 Konsernin tase

1000 euroa	2020	2019	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	42 074	44 527	-2 453
Aineettomat hyödykkeet	1 047	626	421
Aineettomat oikeudet	341	340	1
Muut pitkävaikutteiset menot	706	286	420
Aineelliset hyödykkeet	40 115	43 022	-2 907
Maa- ja vesialueet	2 174	2 245	-71
Rakennukset	22 603	26 677	-4 074
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 895	3 817	1 078
Koneet ja kalusto	1 296	587	709
Muut aineelliset hyödykkeet	15	15	0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 132	9 681	-549
Sijoitukset	912	879	33
Osakkuusyhtiöosuudet	315	339	-24
Muut osakkeet ja osuudet	537	480	57
Muut lainasaamiset	60	60	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	55	17	38
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 395	5 489	-1 094
Vaihto-omaisuus	181	124	57
Saamiset	1 846	2 346	-500
Pitkäaikaiset saamiset	210	240	-30
Lyhytaikaiset saamiset	1 636	2 106	-470
Rahoitusarvopaperit	678	246	432
Rahat ja pankkisaamiset	1 690	2 773	-1 083
VASTAAVAA YHTEENSÄ	46 524	50 033	-3 509

1000 euroa	2020	2019	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	19 036	16 783	2 253
Peruspääoma	18 669	18 666	3
Arvonkorotusrahasto			
Muut omat rahastot	1 081	1 079	2
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-2 962	-1 070	-1 892
Tilikauden ylijäämä	2 248	-1 892	4 140
VÄHEMMISTÖOSUUDET	547	539	8
PAKOLLISET VARAUKSET	372	381	-9
Muut pakolliset varaukset	372	381	-9
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	146	26	120
VIERAS PÄÄOMA	26 423	32 304	-5 881
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	17 043	17 834	-791
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	404	404	0
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 620	7 522	-4 902
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	6 356	6 544	-188
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	46 524	50 033	-3 509

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedoissa ilmoitetaan oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa (Kuntal 113 § ja KPL 3:2 §).

Liitetietojen sisällöstä on säädetty pääasiassa kirjanpitolaisissa (1336/1997) ja -asetuksessa (1339/1997). Liitetiedoilla tarkoitetaan taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä ilmoitettavia tietoja. Rahoituslaskelmalle ei kuitenkaan ole esitetty liitetietovaatimuksia liitetieto-ohjeistuksessa. Kirjanpitolain mukaisesti liitetietoina on selostettava yleisistä tilinpäätösperiaatteista tehtyjä poikkeuksia sekä poikkeamien perusteita ja vaikutusta.

Tilinpäätöksen liitetietojen tarkoituksena on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta.

Kunnan Vesihuoltolaitos on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö. Vesihuoltolaitoksen liitetiedot esitetään sen tilinpäätöstietojen yhteydessä sekä yhdistettyinä kunnan tilinpäätöksen liitetietoihin.

Kunnan tilinpäätöksen liitetiedot ryhmitellään tilinpäätöksessä

- tilinpäätöksen laatimista
- tilinpäätöksen esittämistapaa
- tuloslaskelmaa
- taseen vastaavia ja vastattavia
- vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä
- henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskeviin liitetietoihin.

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja – menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan

mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on poistoajkoja tarkistettu siten, että ennen vuotta 2013 hankittuihin hyödykkeisiin sovelletaan aiempaa (kv 16.12.1996 § 6) poistosuunnitelmaa ja 1.1.2013 jälkeen hankittuihin hyödykkeisiin uutta poistosuunnitelmaa (kv 2.9.2013 § 56). Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluontoiset erät on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempana arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen varastotavaroiden hankinta-arvoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempana todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi.

Tilinpäätöksen esittämistapa

Tilinpäätöslaskelmien ja liitetietojen esitystavat ovat Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset. Taseen yksittäiset erät eivät sisällä useisiin taseeriin kuuluvia olennaisia eriä. Tilinpäätökseen ei sisälly ulkomaanrahan määräisiä saamisia, velkoja tai muita sitoumuksia.

Oikaisut edellisen vuoden tietoihin

Tarkennukset ja korjaukset edellisen tilikauden vertailutietoihin on merkitty tiedon esittämiskohtaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä myyntituotoissa olisi kuulunut olla metsämyyntituloa noin 280 000 euroa, joka siirtyikin sitten tilinpäätösvuoden 2020 tuloksi. Poikkeuksellisen iso haaste vertailukelpoisuuteen edellisen tilikauden ja tilinpäätösvuoden 2020 osalta aiheutuu nyt valtionosuuksissa ja poistoissa. Valtionosuuksissa on kertaluonteisia koronatukia nyt vuonna 2020 noin 1,2 miljoonaa ja harkinnanvaraista valtionosuutta 670 000 euroa, eli ne ovat 1,9 miljoonaa euroa kertaluonteisesti tavanomaista suuremmat. Se selittää kasvua edelliseen tilikauteen. Poistoissa on vanhan kirkonkylän koulukeskuksen alaskirjaus, joka on noin 1,1 miljoonaa euroa. Se selittää poistojen kasvua suhteessa edelliseen tilikauteen. Satunnaisissa erissä tuottoina on kirjattu pysyvien vastaavien myyntivoitto Attendon kanssa tehdystä kiinteistökaupasta.

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kunnan konsernitilinpäätöksen liitetietoina esitetään soveltuvin osin vastaavat tiedot kuin kunnan tilinpäätöksen liitetietona (KPA 4:1 §). Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostuvat lähtökohtaisesti erillistilinpäätösten liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätöksen laadinnan yhteydessä suoritettujen eliminointien ja oikaisujen otetaan huomioon myös liitetiedoissa. Konsernitilinpäätöksen liitetietoinformaatio koskee konsernitilinpäätöksessä olevaa asianomaisen nimikkeen rahamäärää.

Kuntayhtymien liitetiedot yhdistellään konsernitilinpäätökseen lukuarvoltaan peruspääoman jäsenosuiden mukaisessa suhteessa.

Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet ja laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhteisöt, joissa kunnan määräysvalta 31.12.2020 on yli 50 %: Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka, Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma, Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanka.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä 31.12.2020: Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kiinteistöverot sekä kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Kiinteistötytäryhteisöjen aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernitulolaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernitulolaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Osakkuusyhteisöt on jätetty yhdistelemättä, koska niiden vaikutus konsernin tulokseen ja omaan pääomaan ei ole olennainen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Osakkuusyhteisöistä on liitetiedossa 22 ilmoitettu nimi, omistusosuus ja omistusosuutta vastaava määrä omasta ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden voitosta tai tappiosta viimeksi laaditusta tilinpäätöksestä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Konsernitilinpäätöksen osalta tulee huomioida epä-jatkuvuus konsernin peruspääomassa. Vuoden 2020 peruspääoma erottaa vuoden 2019 peruspääomaan. Vuonna 2020 on oikaistu aikaisempien vuosien virheellinen peruspääoma. Erotus 2.896,25 euroa joh-tuu aikaisempien vuosien virheellisestä pääoman eli-minoinnista.

4.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväalueittain (ulkoiset)

	Kunta	
	2020	2019
Keskusvaali- ja tarkastuslautakunta		17 619,80
Kunnanhallitus	442 083,39	426 337,73
Perusturvalautakunta	1 950 547,41	1 862 093,67
Sivistyslautakunta	883 910,75	989 746,68
Ympäristölautakunta	2 296 122,30	1 969 559,93
Yhteensä	5 572 663,85	5 265 357,81

7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2020	2019
Kunnan tulovero	13 085 767,19	13 139 963,16
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 057 051,43	949 195,89
Kiinteistövero	1 280 950,44	1 322 881,05
Yhteensä	15 423 769,06	15 412 040,10

8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2020	2019
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	17 568 151,00	18 448 847,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	5 131 154,00	5 349 254,00
<i>Siitä:</i> Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	670 000,00	
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	7 379,00	37 067,00
Verotulomenetysten kompensatio	3 012 432,00	
Yhteensä	20 587 962,00	18 485 914,00

9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2020	2019
Asiakaspalveluiden ostot	14 031 805,28	14 545 163,14
Muut palvelujen ostot	3 883 037,24	4 672 328,60
Yhteensä	17 914 842,52	19 217 491,74

10) Valtuustoryhmille annetut tuet, ei ilmoitettavaa

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden aktivointiraja on 10.000,00 euroa.

POISTOSUUNNITELMA PYSYVÄT VASTAAVAT <i>Investoinnit ennen 1.1.2013</i>	KV 16.12.1996 § 6 Poisto- Poisto- aika menetelmä	POISTOSUUNNITELMA PYSYVÄT VASTAAVAT <i>Investointi 1.1.2013 alkaen</i>	KV 2.9.2013 § 56 Poisto- Poisto- aika menetelmä
Aineettomat hyödykkeet		Aineettomat hyödykkeet	
Muut pitkävaikutteiset menot		Kehittämismenot	2 vuotta tasapoisto
Atk-ohjelmistot	3 tp	Aineettomat oikeudet	5 vuotta tasapoisto
		Liikearvo	2 vuotta tasapoisto
		Muut pitkävaikutteiset menot	
		Atk-ohjelmat	2 vuotta tasapoisto
		Muut	2 vuotta tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	Maa- ja vesialueet	ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat		Rakennukset ja rakennelmat	
Hallinto- ja laitosrakennukset		Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta tasapoisto
kivirakenteiset	40 tp	Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta tasapoisto
puurakenteiset	30 tp	Taloussrakennukset	10 vuotta tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 tp	Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta tasapoisto
Muut rakennukset	20 tp	Asuinrakennukset	30 vuotta tasapoisto
Asuinrakennukset		Muut rakennukset ja rakennelmat	20 vuotta tasapoisto
kivirakenteiset	40 tp		
puurakenteiset	35 tp		
Vedenottamot	20 tp		
teräsrakenteiset	20 tp		
betonirakenteiset	30 tp		
Ylävesisäiliö	40 tp		
Kiinteät rakenteet ja laitteet		Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Urheilukentät	15 % mjp	Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta tasapoisto
Jääkiekkokaukalot	25 % mjp	Sillat, laiturit ja uimalat	10 vuotta tasapoisto
Leikkikentät	20 % mjp	Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta tasapoisto
Kuntorata-ladut	20 % mjp	Vedenjakeluverkosto	30 vuotta tasapoisto
Uimarannat	20 % mjp	Viemäriverkko	30 vuotta tasapoisto
Tenniskentät	20 % mjp	Kaukolämpöverkko	20 vuotta tasapoisto
Pallokentät	20 % mjp	Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta tasapoisto
Rakennuskaavatiet	15 % mjp	Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta tasapoisto
Puistot	15 % mjp	Maakasuverkko	20 vuotta tasapoisto
Kaatopaikat	15 % mjp	Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta tasapoisto
Venevalkamat	25 % mjp	Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta tasapoisto
Ulkoilureitit	20 % mjp	Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta tasapoisto
Vesijohtoverkosto	8 % mjp	Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta tasapoisto
Viemäriverkko	8 % mjp	Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta tasapoisto
Katuvalaistusverkko	15 % mjp		
Viemäripumppaamot	20 % mjp		
Tasaussäiliö ja paineenkorotuslaitos	20 % mjp		
Linja-autolatokset	25 % mjp		
Sammutusveden ottoapaikat	20 % mjp		
Haja-asutusalueitten viitoitus	20 % mjp		
Kuntamainoskyltit ja opastetaulut	25 % mjp		
Koneet ja kalusto		Koneet ja kalusto	
Ympäristöltk		Rautaiset alukset	15 vuotta tasapoisto
ajoneuvot	15 tp	Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta tasapoisto
muut investoinnit	3 tp	Muut kuljetusvälineet	4 vuotta tasapoisto
Sosiaali- ja terveystk		Muut liikkuvat työkoneet (traktorit, ruohonleikkurit)	5 vuotta tasapoisto
ajoneuvot	5 tp	Muut raskaat koneet	10 vuotta tasapoisto
muut investoinnit	3 tp	Muut kevyet koneet	5 vuotta tasapoisto
Sivistysltk		Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta tasapoisto
muut investoinnit	3 tp	Atk-laitteet	3 vuotta tasapoisto
Tekninen ltk		Muut laitteet ja kalusteet (autot)	3 vuotta tasapoisto
auto	5 tp		
traktori	8 tp	Muut aineelliset hyödykkeet	
muut investoinnit	3 tp	Luonnonvarat	käytön mukainen poisto
Kunnanhallitus (mm. atk-laitteet)	3 tp	Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa
		Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoa
Osakkeet ja osuudet		Pysyvien vastaavien sijoitukset	
Osakkeet (As Oy, Kiint Oy, ym.)	ei poistoa	Osakkeet ja osuudet	ei poistoa
Osuudet (Kuntayhtymät ym.)	ei poistoa		
tp = tasapoisto			
mjp= menojäännöspoisto			

12) Pakollisten varausten muutos

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Potilasvahinkovakuutusvastuu 1.1.	363 011,59	360 791,86		
Lisäykset tilikaudella	8 324,56	2 219,73		
Potilasvahinkovakuutusvastuu 31.12.	371 336,16	363 011,59		
Ympäristövastuu 1.1. (pilaantuneen maa-aineen puhdistusvastuu)	17 716,00			
Vähennykset tilikaudella	-16 859,38			
Ympäristövastuu 31.12. (pilaantuneen maa-aineen puhdistusvastuu)	856,62	17 716,00		
Yhteensä	372 192,78	380 727,59		

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	287 580,52	2 499,34	287 580,52	2 499,34
Rakennusten luovutusvoitto	644 561,42	0,00	644 561,42	
Muut luovutusvoitot		4 308,21		247,20
Yhteensä	932 141,94	6 807,55	932 141,94	2 746,54
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappio	3 451,00	7 400,00	3 451,00	7 400,00
Rakennusten luovutustappio	82 849,47	22 704,51	82 849,47	22 704,51
Muut luovutustappiot		485,65		
Yhteensä	86 300,47	30 590,16	86 300,47	30 104,51

14) Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset tuotot	644 561,42	50,03	644 561,42	
Satunnaiset kulut				
Satunnaiset kulut				
Yhteensä	644 561,42	50,03	644 561,42	0,00

15) Muut rahoitustuotot

	Kunta	
	2020	2019
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Savon Energiaholding Oy, 2841 osaketta	85 230,00	85 230,00
Suur-Savon Sähkö Oy, 671 osaketta	73 810,00	60 390,00
Kuntarahoitus Oyj, 15600 osaketta	2 496,00	2 496,00
Muut	236,65	413,61
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	6 627,52	6 627,52
Yhteensä	168 400,17	155 157,13

16) Poistoeron muutokset, ei ilmoitettavaa

4.4 Tasetta koskevat liitetiedot

17) Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, ei ilmoitettavaa

18) Arvonkorotukset, ei ilmoitettavaa

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	Muut aineettomat oikeudet	Tietokone-ohjelmistot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maksut ja keskener. hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	6 875,00	6 875,00	1 728 712,36	19 634 910,55	3 810 862,67	314 245,95	2 023 096,35	27 511 827,88
Lisäykset tilikauden aikana				3 600,00	487 187,19	727 973,28	814 077,44	66 277,22	2 099 115,13
Rahoitusosuudet tilikaudella						-504 999,99			-504 999,99
Vähennykset tilikauden aikana				-57 244,55	-2 943 456,52	-20,51	-6 660,67		-3 007 382,25
Siirrot erien välillä					706 352,50	1 178 020,91	35 320,08	-1 919 693,49	0,00
Tilikauden poisto	0,00	6 875,00	6 875,00		2 140 397,35	322 122,59	197 423,81		2 659 943,75
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Aktivoidut korkomenot									
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	0,00	1 675 067,81	15 744 596,37	4 889 713,77	959 558,99	169 680,08	23 438 617,02
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	0,00	1 675 067,81	15 744 596,37	4 889 713,77	959 558,99	169 680,08	23 438 617,02
Olennaiset lisäpoistot									
Erittely olennaisista lisäpoistoista									
Koulun alaskirjaus 31.8.2020		625,00	625,00	0,00	1 230 642,92	25 264,38	0,00	0,00	1 255 907,30
Sijoitukset	Osakkeet ja osuudet					Muut saamiset			Yhteensä
	Osakkeet tytäryhtiöt	Osakkuus-yhteisö osuudet	Kuntayhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut saamiset muilta			
Hankintameno 1.1.	974 454,99	339 288,75	1 237 142,58	426 963,78	2 977 850,10	0,00			57 612,06
Lisäykset				89 836,00	89 836,00				
Vähennykset		-23 978,55	-8 205,32	-35 559,73	-67 743,60				
Siirto									
Hankintameno 31.12.	974 454,99	315 310,20	1 228 937,26	481 240,05	2 999 942,50	0,00			57 612,06
Arvonlennukset									
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	974 454,99	315 310,20	1 228 937,26	481 240,05	2 999 942,50	0,00	0,00		57 612,06

20) Omistukset muissa yhteisöissä, tytäryhtiöt

Tytäryhtiöt	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2020	Kuntakonsernin osuus (euroa)		
					Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/ tappiosta
Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	Hankasalmi	100,00	100,00	78 376	115 732	2 647 312	0
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	Hankasalmi	100,00	100,00	291 232	288 336	4 574	1 443
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	Hankasalmi	68,54	68,54	597 781	999 862	361 539	-568
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	Hankasalmi	58,20	58,20	7 066	4 716	5 680	0

21) Omistukset muissa yhteisöissä, kuntayhtymät

Kuntayhtymät	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2020	Kuntakonsernin osuus (euroa)		
					Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/ tappiosta
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	1,52	1,60	9 333	12 209	30 508	-1 088
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	1,62	1,62	221 255	1 737 592	674 692	55 173
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	Jyväskylä	2,06	2,06	987 880	693 580	12 220 716	-143 065
Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä	Tuustaipale	0,92	0,92	10 469	12 678	399	-1 400

22) Omistukset muissa yhteisöissä, osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2020	Kuntakonsernin osuus (euroa)		
					Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/ tappiosta
As Oy Hankasalmen Hankamäki I	Hankasalmi	20,37	20,37	70 585	68 258	447	74
As Oy Hankasalmen Koivulehto	Hankasalmi	21,05	21,05	71 936	93 841	261	4
As Oy Hankasalmen Petäjärinta	Hankasalmi	27,23	27,23	29 123	27 105	507	79
As Oy Säkinmäen Kuusirinne	Hankasalmi	47,75	47,75	57 184	64 509	82	-1 022
Kiinteistö Oy Kuuhankavesi	Hankasalmi	40,83	40,83	86 482	31 206	1 122	907

23) Saamisten erittely

	2020		2019	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		66 617,12		67 738,44
Lainasaamiset	552 088,65		552 088,65	
Yhteensä	552 088,65	66 617,12	552 088,65	67 738,44
Saamiset kuntayhtymiltä				
Siirtosaamiset		3 320,00		
Yhteensä		3 320,00		
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		7 070,42		4 462,19
Lainasaamiset			240 158,50	
Yhteensä		7 070,42	240 158,50	4 462,19
Saamiset yhteensä	552 088,65	77 007,54	792 247,15	72 200,63

24) Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tieteellinen tutkimustoiminta	208,61	116,85		
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	83 543,31	64 542,52	59 783,84	49 573,89
Ely-keskuksen korvaukset kuntouttavasta työtoiminnasta	3 814,02	7 577,59	3 814,02	7 577,59
TVR, koulutuskorvaus	14 074,59	17 593,21	10 045,72	14 176,71
Hankesaamiset	8 820,25	11 609,46		
Tuet ja avustukset	19 661,20		19 661,20	
Muut siirtosaamiset	174 696,20	78 546,61	117 676,34	31 193,05
Yhteensä	304 609,58	262 574,16	210 981,12	102 521,24

25) Oma pääoma

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Peruspääoma 1.1.	18 665 941,49	18 665 890,49	18 668 837,74	18 668 837,74
Peruspääoma 31.12.	18 668 837,74	18 665 941,49	18 668 837,74	18 668 837,74
Arvonkorotusrahasto				
Muut rahastot	1 081 317,77	1 079 405,42		
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 1.1.	-2 962 239,93	-1 069 697,96	-2 350 043,66	-871 860,87
Tilikauden ylijäämä/alijäämä)	2 247 762,67	-1 892 541,97	2 436 221,43	-1 478 182,79
Ylijäämä/alijäämä yhteensä 31.12.	-714 477,26	-2 962 239,93	86 177,77	-2 350 043,66
Oma pääoma yhteensä	19 035 678,25	16 783 106,98	18 755 015,51	16 318 794,08

26) Erittely poistoerosta, ei ilmoitettavaa
27) Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Kunta	
	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 168 564,00	6 664 480,00
Yhteensä	3 168 564,00	6 664 480,00

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista, ei ilmoitettavaa
29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvastuumaksuvastuu	371 336,16	363 011,59		
Ympäristövastuu	856,62	17 716,00		
Yhteensä	372 192,78	380 727,59		

30) Velkojen erittely

	2020		2019	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Muut velat	91 386,26		94 127,72	
Yhteensä	91 386,26		94 127,72	
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat		14 818,40		17 671,36
Yhteensä		14 818,40		17 671,36
Velat yhteensä	91 386,26	14 818,40	94 127,72	17 671,36

31) Sekkitililimiitti, ei ilmoitettavaa
32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut velat				
Liittymismaksut	460 330,97	400 343,39	460 330,97	460 166,97
Muut velat	3 279,64	3 279,64	3 279,64	3 279,64
Yhteensä	463 610,61	403 623,03	463 610,61	463 446,61

33) Siirtovelkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja sivukulujen jaksotukset	2 486 770,13	2 483 553,92	1 699 105,09	1 727 306,96
Eläkevakuutusmaksut	964,84	8 756,88		
Korkojaksotukset	20 502,94	16 525,05	9 996,13	13 729,46
Hankesiirrot ja avustukset	428 955,25	175 660,07	391 854,19	161 423,99
Muut siirtovelat	142 354,51	252 792,72	14 389,83	64 311,02
Yhteensä	3 079 547,67	2 937 288,64	2 115 345,24	1 966 771,43

4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot
34) Velkojen kiinnitykset ja panttaukset, ei ilmoitettavaa
35) Vakuudet, jotka annettu muiden omien sitoumusten kuin velkojen vakuudeksi, ei ilmoitettavaa
36) Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta, ei ilmoitettavaa
37) Muut vakuudet, ei ilmoitettavaa

38) Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Vuokravastuut yhteensä	16 300 979,24	282 362,93	16 149 054,75	146 708,86
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	598 475,70	49 046,04	573 344,33	31 375,06
- siitä PPP-hankkeet (public-private-partnership)				
- siitä sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet*				

* Kunta on tehnyt Kuntarahoitus Oyj:n kanssa kiinteistöleasingosituksen kirkonkylän koulukeskusrakennuksesta.

20 vuoden vuokra-ajan jälkeen kunnan on

1) sovittava lisävuokra-ajasta tai

2) ostettava kiinteistö sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (35 %) tai

3) osoitettava vuokraohteelle ostaja sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (35 %).

39) Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			5 249 290,00	6 851 771,00
Jäljellä oleva pääoma			2 440 192,49	2 732 098,66
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 630 000,00	2 030 000,00	1 630 000,00	2 030 000,00
Jäljellä oleva pääoma	339 114,59	386 346,54	339 114,59	386 346,54

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

	Kunta	
	2020	2019
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	32 519 266,00	29 734 235,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	20 262,00	19 563,00

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Kunta	
	2020	2019
Huollettavien varat		
Huollettavien varat 31.12.	0,00	74 999,84
Muut järjestelyt		
Urakoitsijoiden vakuustalletukset	327 117,39	154 300,00
Maa-aineslupien vakuudet	79 540,05	79 540,05
Ympäristölupapäätösten vakuudet	13 000,00	0,00

4.6 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä vastualueittain

	Kunta	
	2020	2019
Kunnanhallitus	13	19
Perusturvalautakunta	144	142
Sivistyslautakunta	140	159
Ympäristölautakunta	53	55
Yhteensä	350	375

43) Henkilöstökulut

	Kunta	
	2020	2019
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	14 939 766,83	15 755 585,04
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	28 010,12	97 155,25
Yhteensä	14 967 776,95	15 852 740,29

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2020	2019
Suomen Keskusta	6 335,05	6 005,50
Kansallinen Kokoomus	513,25	405,75
Suomen Kristillisdemokraatit	385,13	366,00
Perussuomalaiset	1 229,25	1 233,00
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	2 405,66	2 282,27
Vasemmistoliitto	1 544,38	2 125,00
Vihreä liitto	977,51	1 072,51
Yhteensä	13 390,23	13 490,03

45) Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2020	2019
Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	12 765,00	7 394,46
Tilintarkastuslautakunta	7 452,00	6 176,16
Muut palkkiot (hanketarkastukset)	0,00	1 162,41
Yhteensä	20 217,00	14 733,03

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu (kvalt 29.5.2017) kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu normaalin irtisanomisajan palkan lisäksi 10 kk palkkaa vastaava siirtymäkorvaus.

Konsernin lähipiiriin tai intressipiiriin kanssa ei ole ollut muita tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Vesihuoltolaitos-taseyksikön tilinpäätös

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.	2020	2019
Liikevaihto	885 838,19	778 946,56
Materiaalit ja palvelut	-393 154,27	-400 131,63
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-161 613,53	-172 952,12
Palvelujen ostot	-231 540,74	-227 179,51
Henkilöstökulut	-164 334,05	-167 504,83
Palkat ja palkkiot	-132 653,35	-134 116,87
Henkilöstösivukulut	-31 680,70	-33 387,96
Eläkekulut	-27 840,52	-29 500,53
Muut henkilöstösivukulut	-3 840,18	-3 887,43
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-250 581,60	-253 373,43
Liiketoiminnan muut kulut	-8 183,18	-19 633,33
Liikeylijäämä (-alijäämä)	69 585,09	-61 696,66
Rahoitustuot	-26 582,70	-45 912,97
Korvaus peruspääomasta	-12 827,85	-19 241,77
Muut rahoituskulut	-13 754,85	-26 671,20
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	43 002,39	-107 609,63
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Yli-/alijäämä ennen varauksia	43 002,39	-107 609,63
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	3 357,89	3 357,89
Tilikauden yli-/alijäämä	46 360,28	-104 251,74
Liikevaihto sisältää sekä kunnan ulkopuolisilta että muilta toimijoilta saadut myyntitulot.		
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1,60	-1,36
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	1,39	-2,31
Voitto, %	4,85	-13,81

VESIHUOLTOLAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
Toiminnan rahavirta	293 583,99	145 763,80
Liikelyjäämä (-alijäämä)	69 585,09	-61 696,66
Poistot ja arvonalentumiset	250 581,60	253 373,43
Rahoitustuotot ja -kulut	-26 582,70	-45 912,97
Investointien rahavirta	-22 436,21	-87 210,44
Investointimenot	-22 436,21	-87 210,44
Toiminnan ja investointien rahavirta	271 147,78	58 553,36
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	-350 000,00	-350 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-350 000,00	-350 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	78 852,22	291 446,64
Saamisten muutos muilta	-25 738,86	-23 137,20
Korottomien velkojen muutos kunnalta	98 124,81	308 422,66
Korottomien velkojen muutos muilta	6 466,27	6 161,18
Rahoituksen rahavirta	-271 147,78	-58 553,36
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	468	346
Investointien tulorahoitus, %	1308,5	167,1
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,5

VESIHUOLTOLAITOKSEN TASE	2020	2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 409 991,36	4 638 136,75
Aineelliset hyödykkeet	4 409 991,36	4 638 136,75
Rakennukset	2 793 902,86	2 938 466,93
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 599 767,69	1 694 009,11
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	16 320,81	5 660,71
VAIHTUVAT VASTAAVAT	334 611,26	308 872,40
Saamiset	334 611,26	308 872,40
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	334 611,26	308 872,40
VASTAAVAA	4 744 602,62	4 947 009,15
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	2 378 668,15	2 332 307,87
Peruspääoma	3 206 961,43	3 206 961,43
Edellisten tilikausien alijäämä	-874 653,56	-770 401,82
Tilikauden alijäämä	46 360,28	-104 251,74
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	22 129,60	25 487,49
Poistoero	22 129,60	25 487,49
VIERAS PÄÄOMA	2 343 804,87	2 589 213,79
Pitkäaikainen	2 133 130,60	2 209 841,79
Lainat kotimaisilta talletuspankeilta	0,00	175 000,00
Korottomat velat kunnalta	1 672 799,63	1 574 674,82
Liittymismaksuvelat	460 330,97	460 166,97
Lyhytaikainen	210 674,27	379 372,00
Lainat kotimaisilta talletuspankeilta	175 000,00	350 000,00
Ostovelat	35 674,27	29 372,00
VASTATTAVAA	4 744 602,62	4 947 009,15
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	50,6	47,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	264,6	332,4
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	264,6	332,4
Kertynyt alijäämä, 1000 €	828	875
Lainakanta 31.12., 1000 €	175	525
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0

5.2 Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja menetelmät: –

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti (kv 2.9.2013 § 56). Laskentaperusteet on esitetty kunnan liitetiedoissa.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

LIITETIEDOT

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 6	Liikevaihto	2020	2019
	Vesilaitos	369 242,24	302 229,18
	Viemärlaitos	516 595,95	476 717,38
	Yhteensä	885 838,19	778 946,56

Sisältää sekä kunnan ulkopuolisilta että muilta toimijoilta saadut myyntitulot.

Liitetieto 9	Palvelujen ostot	2020	2019
	Palvelujen ostot		
	Asiakaspalveluiden ostot	0,00	0,00
	Muut palveluiden ostot	231 540,74	227 179,51
	Yhteensä	231 540,74	227 179,51

Liitetieto 11 **Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet**

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden aktivointiraja on 10.000 euroa. Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät on esitetty kunnan liitetietojen kohdassa 11.

Liitetieto 16 **Poistoeron vähennys**

Poistoeron vähennys (+) on tehty Kunnanhallituksen 6.2.2012 § 20 päätöksen mukaisesti: Poistoero käsitellään kunnan kirjanpidossa vähentämällä 21.941,84 euroa tasausruisina erinä yhdeksän vuoden aikana alkaen vuodesta 2011. Kunnan kirjanpidossa poistoeron käsittely on päättynyt vuonna 2019. Vesihuoltolaitoksen poistoeron vähennys on vuosittain 3.357,89 euroa ja se jatkuu vuoteen 2027 asti.

Taseen liitetiedot
Vastaavaa

Liitetieto 19	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet yhteensä
		Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Enn.maksut ja keskener. hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.		2 938 466,93	1 694 009,11	5 660,71	4 638 136,75
Lisäykset tilikauden aikana		0,00	6 115,40	16 320,81	22 436,21
Rahoitusosuudet tilikaudella					0,00
Vähennykset tilikauden aikana					0,00
Siirrot erien välillä			5 660,71	-5 660,71	0,00
Tilikauden poisto		144 564,07	106 017,53		250 581,60
Arvonlennukset ja niiden palautukset					0,00
Aktivoidut korkomenot					
Poistamaton hankintameno 31.12.		2 793 902,86	1 599 767,69	16 320,81	4 409 991,36
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.		2 793 902,86	1 599 767,69	16 320,81	4 409 991,36

Vastattavaa

Liitetieto 25	Oma pääoma	2020	2019
Peruspääoma 1.1.		3 206 961,43	3 206 961,43
Lisäykset			
Vähennykset			
Peruspääoma 31.12.		3 206 961,43	3 206 961,43
Edellisten tilikausien alijäämä		-874 653,56	-770 401,82
Tilikauden alijäämä		46 360,28	-104 251,74
Oma pääoma yhteensä		2 378 668,15	2 332 307,87

Liitetieto 26 **Poistoeron vähennys**
 Poistoeron vähennys (+) on tehty Kunnanhallituksen 6.2.2012 § 20 päätöksen mukaisesti: Poistoero käsitellään kunnan kirjanpidossa vähentämällä 21.941,84 euroa tasasuuruksina erinä yhdeksän vuoden aikana alkaen vuodesta 2011. Kunnan kirjanpidossa poistoeron käsittely on päättynyt vuonna 2019. Vesihuoltolaitoksen poistoeron vähennys on vuosittain 3.357,89 euroa ja se jatkuu vuoteen 2027 asti.

Liitetieto 27 **Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua**
 Ei ilmoitettavaa.

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42	Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2020	2019
	Vesihuoltolaitos	2,7	2,7
Liitetieto 43	Henkilöstökulut	2020	2019
	Palkat ja palkkiot	132 653,35	134 116,87
	Henkilösivukulut		
	Eläkekulut	27 840,52	29 500,53
	Muut henkilösivukulut	3 840,18	3 887,43
	Henkilösivukulut yhteensä	31 680,70	33 387,96
	Henkilöstökulut yhteensä	164 334,05	167 504,83

6 Konzernin tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kuntakonsernin tytäryhtiöiden asettamat suunnittelukauden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet:

6.1 Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vakaakäytöllä olevista rakennuksista.	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso.	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratason

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Lainojen korkojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Heikko käyttöaste
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertaillaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kunto- ja

korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella.

- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjoamme kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2020 tavoitteena on nostaa vuokrausastetta, kiinteistökantaa kunto- ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TS 2020	TS 2021	TS 2022
Vuokrausaste		75 %	90 %	> 90%	> 90 %	> 90 %	> 95 %

Merkittävimmät investoinnit 2020

- Korjausohjelman mukainen eteneminen remonteissa
- Vuokrausasteen nostaminen purkamalla yksi rakennus

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Hakan kiinteistöjen sisäpuoliset remontit ja vesikatkojen pesut etenivät Ruokoniementie 8 A- ja B-taloissa, Kaupintiellä, Kääköntiellä, Kumputiellä ja Päivätiellä. Salaoja- ja sadevesikunnostuksia tehtiin Kaupintiellä.

Vuokrausaste tai oikeammin käyttöaste oli 74,2 % (TP19 74,6 %). Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä oli 2,15 M€ (rahoituslaitoksilta 1,6 M€ ja kunnalta 0,55 M€). Lyhytaikaisia lainoja oli 0,5 M€. Taseen loppusumma on 4,43 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poistot suunnitelman mukaisesti.

Vertailtaessa Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan ja ympäristökuntien vastaavien vuokranantajien vuokratasoja, niin Haka on vähintäänkin kilpailukykyinen tai jopa halvempi.

6.2 Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1 – 5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Merkittävimmät Investoinnit 2017-2020

- Kiinteistön ulkomaalaus on toteutettu vuonna 2017

Merkittävimmät Investoinnit 2020-2023

- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja 2020-2023.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulman tuottoprosentti oli 1,2 % eli juuri täytti tavoitteen. Kiinteistöllä ei ollut tarvetta korjauksille.

6.3 Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet
- Kiinteistön käyttöaste mahdollisen SoTe-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TS 2020	TP 2020	TS 2021
Hoitovastike	€/osake	4,38	4,38	4,58	4,58	4,58	5,53
Rahoitusvastike	€/osake	2,73	3,07	3,07	3,07	3,07	3,07

Merkittävimmät Investoinnit 2018-2021

- Olosuhteita parantavien ylläpitokorjausten valmiiksi saattaminen 2018
- Sosiaali- ja taukutilojen perusparannus 2018
- toimistohuoneiden ja käytävien pintojen kapselointikorjaukset 2019-2020

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalon suunnittelu-kaudelle mitoitettu hoitovastike ei pystynyt kattamaan tehtyjä hoito- ja korjaustoimenpiteitä, koska yhtiön kassavaranto oli syöty tehtyihin korjauksiin. Tämän vuoksi hoitovastiketta nostettiin vuodelle 2021.

Virastotalon huoneissa tehtiin sisäilmaremontteja käyttäjien työterveyden ylläpitämiseksi. Samalla nostettiin huoneiden viihtyisyyttä ja ilmettä, mikä luo edellytykset kiinteistön arvon säilymiselle.

6.4 Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste Asukastyytyväisyys	Huoneistojen käyttöaste 97 % Huoneistojen kunnossapito	% Kysely

Yhtiö pidetään itsenäisenä, ellei sen myynti onnistu taloudellisesti järkevästi.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden ja elämäntapojen tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Ta 2018	Ta 2019	Ta 2020
Käyttöaste	%	97,0	97,0	97,0

Merkittävimmät Investoinnit 2020

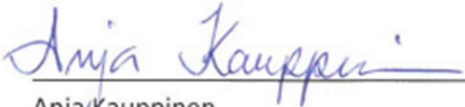
- Ei investointeja.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Vuokrahanka on ollut haluttu vuokra-kohte ja sen käyttöaste on ollut tavoitteessa 97 %. Asukaskyselyllä on kartoitettu korjaustarpeita ja niiden pohjalta on toteutettu asuntojen keittiöremontit. Hissin rakentamista on lykätty toistaiseksi.

7 Tilinpäätöksen allekirjoitus

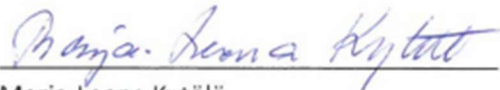
Hankasalmella 29. päivänä maaliskuuta 2021

Anja Kauppinen
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Matti Mäkinen
kunnanjohtaja

Marja-Leena Kytölä
kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja

Ari Korhonen
kunnanhallituksen 2. varapuheenjohtaja

Pekka Häkkinen
kunnanhallituksen jäsen

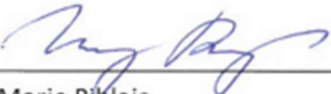
Leena Jäntti
kunnanhallituksen jäsen

Elisa Lamberg
kunnanhallituksen jäsen

Markku Manninen
kunnanhallituksen jäsen

Marjo Pihlaja
kunnanhallituksen jäsen

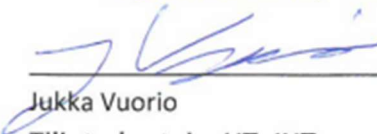

Esko Pöyhönen
kunnanhallituksen jäsen

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Hankasalmella 29.5.2021

Talvea Ulkiskallinnon Palvelut Oy

Jukka Vuorio
Tilintarkastaja, HT, JHT

8 Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista

Kunnalla on käytössä taloushallinnon SAP ECC-toiminnanohjausjärjestelmä. Talousjärjestelmän ylläpidon ja pääkäyttäjätöiminnot hoitaa Monetra Keski-Suomi

Oy. Hankasalmen kunta on omana yrityksenään Monetra Keski-Suomi Oy:n palvelimilla.

Käytössä olevat SAP-sovellukset:

- kirjanpito
- myyntireskontra ja yleislaskutus
- ostoreskontra
- käyttöomaisuuskirjanpito
- BI-raportointi
- HR-henkilöstöraportointi

Historiatietojen osalta käytössä olevat Pegasos-sovellukset:

- kirjanpito, palkanlaskenta ja myyntireskontra

Muut sovellukset:

- maksuliikenneohjelmisto, Nomentia Banking
- Basware IP sähköinen ostolaskujen käsittely
- päivähoitolaskutus, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- vanhustenhuollon laskutus, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- sosiaalityö, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- terveystoimi, Effica/Lifecare -potilastietojärjestelmä
- jätehuollon valvontaohjelmisto, CGI Suomi
- rakennusvalvontaohjelmisto Trimble Locus ja Trimble Locus Cloud
- kansalais- ja työväenopistojen opetushallinto-ohjelmisto VerkkoHelleWi, Wildfrost Oy
- vesi- ja jätevesilaskutus, CGI Suomi Oy
- konsernitilinpäätös, Visma
- työvuorosunnittelu- ja laskentajärjestelmä, MD-Titania, CGI Suomi
- palkanlaskentaohjelma, Personec F/ Personec F2, Visma
- Sijaismaksajapalvelu Oima

Kirjanpidossa käytetyt kirjat:

- päiväkirja
- pääkirja
- palkkakortisto
- tilinpäätös liitetietoineen

Tositelajit:

AA Pysyvien vastaavien kirjanpito
AF Poistokirjaukset
AZ Investointien purku
DL Luottotappiotilitys
H1 Tiliote Nordea
H2 Tiliote Hannulan Osuuspankki
H4 Tiliote Keski-Suomen Osuuspankki
H5 Tiliote Danske Bank

DV Myyntisuor. (autom.)
DZ Myyntisuor. (man)
KR Toim. – lasku Basware
KS Sisäiset maksut
KZ Toimittajat – maksu
PA Palkkaliittymä
PE Peruutusosite
RS Sis.sopimuslask.
SA Muistiotositteet